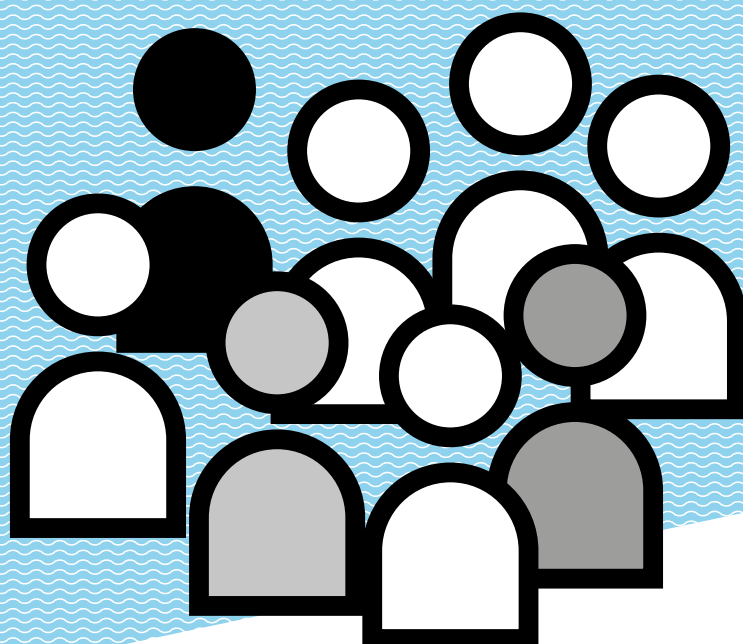

Vlaanderen
is sterk in cijfers

RAPPORT STATISTIEK
VLAANDEREN, 2022/2

MAATSCHAPPELIJKE POSITIE EN PARTICIPATIE VAN PERSONEN VAN BUITENLANDSE HERKOMST

ANNELIES JACQUES, DIRK MOONS, JO NOPPE, JAN PICKERY,
INGRID SCHOCKAERT, LISA VAN LANDSCHOOT,
CHRISTINE VAN PEER & MYRIAM VANWEDDINGEN

MAATSCHAPPELIJKE POSITIE EN PARTICIPATIE VAN PERSONEN VAN BUITENLANDSE HERKOMST

ANNELIES JACQUES, DIRK MOONS, JO NOPPE, JAN PICKERY,
INGRID SCHOCKAERT, LISA VAN LANDSCHOOT,
CHRISTINE VAN PEER & MYRIAM VANWEDDINGEN

INHOUD

SAMENVATTING	3
INLEIDING	4
1 BEVOLKING MET BUITENLANDSE NATIONALITEIT EN BEVOLKING VAN BUITENLANDSE HERKOMST	7
1.1 Bevolking met buitenlandse nationaliteit	7
1.2 Nationaliteitsverwervingen	22
1.3 Bevolking van buitenlandse herkomst	26
2 MAATSCHAPPELIJKE POSITIE EN PARTICIPATIE VAN PERSONEN VAN BUITENLANDSE HERKOMST	41
2.1 Tewerkstelling en arbeid	41
2.2 Onderwijs en vorming	81
2.3 Inkomen en armoede	95
2.4 Wonen en huisvesting	105
2.5 Gezondheid en welzijn	112
2.6 Sociale participatie	120
BESLUIT	129

SAMENVATTING

In dit SV-rapport wordt aan de hand van een brede waaier van statistieken, gebaseerd op zowel administratieve gegevens als resultaten van bevolkingsenquêtes, een beeld geschetst van de maatschappelijke positie en participatie van personen van buitenlandse herkomst in Vlaanderen.

Bij de afbakening van de groep personen van buitenlandse herkomst wordt waar mogelijk niet enkel gekeken naar de huidige nationaliteit van de persoon, maar ook naar de geboortenationaliteit van die persoon en van diens ouders. Is 1 van die criteria een buitenlandse nationaliteit, dan wordt de persoon beschouwd als een persoon van buitenlandse herkomst. Begin 2021 ging het in totaal om 24% van de bevolking in het Vlaamse Gewest. Het

totaal aantal personen van buitenlandse herkomst ligt 2,5 keer hoger dan het aantal personen met een huidige buitenlandse nationaliteit. De groep personen van buitenlandse herkomst nam tussen 2010 en 2021 behoorlijk sterk toe, meer nog bij de personen met een niet-EU-herkomst dan bij de personen met een EU-herkomst. De groep met een buitenlandse herkomst is beduidend jonger dan de bevolking van Belgische herkomst. Iets minder dan de helft van de personen van buitenlandse herkomst is in België geboren.

Doorheen het rapport wordt duidelijk dat de maatschappelijke positie en participatie van personen van buitenlandse herkomst op tal van domeinen minder goed is dan die van

personen van Belgische herkomst. Dat is vooral het geval voor personen van niet-EU-herkomst. Er is onder meer sprake van een lagere werkzaamheidsgraad bij personen van niet-EU-herkomst en een hogere tewerkstelling van deze groep in speciale arbeidsregimes, in specifieke sectoren en tegen lagere verloning. Daarnaast is deze groep over het algemeen ook minder hoog geschoold, beschikken ze vaker over een lager huishoudinkomen en lopen ze een hoger risico op armoede. Ze worden ook vaker dan de andere herkomstgroepen geconfronteerd met een minder stabiele en kwalitatieve huisvestingssituatie, ervaren vaker mentale gezondheidsproblemen en participeren minder aan het verenigingsleven, aan cultuur en aan politiek.

INLEIDING

Statistiek Vlaanderen (SV) publiceert op haar website (www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen) de meest actuele Vlaamse openbare statistieken over tal van thema's. Deze openbare statistieken worden op een laagdrempelige manier voorgesteld, gericht op een breed publiek. Ter aanvulling en ondersteuning van deze openbare statistieken publiceert Statistiek Vlaanderen ook meer uitgebreide SV-rapporten. Het gaat daarbij niet alleen om rapporten waarbij bestaande statistieken meer in de diepte geanalyseerd worden of nieuwe methoden of databronnen worden verkend, maar ook om overzichtsrapporten waarin statistieken over een bepaald thema of een doelgroep worden samengebracht.

Dit SV-rapport is zo'n overzichtsrapport waarin tal van statistieken worden samengebracht over de omvang en het profiel van de groep personen van buitenlandse herkomst in Vlaanderen en hun maatschappelijke positie en participatie. Daarbij werd vertrokken van de indicatorenset van de **Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor**, waarvan de laatste editie gepubliceerd werd in 2018 door het Agentschap Binnenlands Bestuur en Statistiek Vlaanderen.

Vlaanderen wordt gekenmerkt door een groeiende diversiteit. Niet alleen stijgt het aantal personen met een buitenlandse nationaliteit of herkomst, ook de interne verscheidenheid bij deze groepen neemt toe. De omvang en het profiel van deze groepen wordt geschetst in het eerste hoofdstuk van dit rapport. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de officiële bevolkingsgegevens van het Belgische statistiekbureau Statbel en voor de Europese gegevens van het Europese statistiekbureau Eurostat.

In de volgende hoofdstukken komt achtereenvolgens de arbeids- en tewerkstellingspositie van deze groepen aan bod, hun onderwijsdeelname en opleiding, hun inkomens- en armoedesituatie, hun woonsituatie, hun gezondheid en hun sociale participatie. De opgenomen statistieken in deze hoofdstukken zijn deels gebaseerd op gegevens uit administratieve databanken. Het gaat onder meer om gegevens van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming (DWH AM&SB) van de Kruispuntbank Sociale Zekerheid (KSZ) over tewerkstelling en inkomen, van het Departement Onderwijs en Vorming over onderwijsdeelname

en ongekwalificeerde uitstroom, van de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB) over werkzoekenden zonder werk, van de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW) over sociale huurders, van Kind en Gezin over geboorten in kansarme gezinnen en van de Algemene Directie Instellingen en Bevolking (ADIB) over deelname aan de gemeenteraadsverkiezingen. Andere statistieken zijn gebaseerd op de resultaten van Europees of internationaal gecoördineerde grootschalige bevolkingsenquêtes zoals de 'Enquête naar de Arbeidskrachten – Labour Force Survey' (EAK-LFS) en de 'European Union Statistics on Income and Living Conditions' (EU-SILC). Het maakt het mogelijk om de situatie in Vlaanderen te vergelijken met de situatie in de lidstaten van de Europese Unie. In dit rapport wordt bij de Europese vergelijking gefocust op de EU-landen in Noord-, West- en Zuid-Europa (EU14-landen). Ten slotte wordt ook gebruik gemaakt van een aantal bevolkingsenquêtes die specifiek gericht zijn op België of Vlaanderen zoals de Gezondheidsenquête van Sciensano en de Survey 'Sociaal-Culturele Verschuivingen in Vlaanderen' (SCV-survey) van

Statistiek Vlaanderen. In het begin van elk hoofdstuk is telkens een korte bespreking opgenomen van de gebruikte bronnen.

In de gepresenteerde statistieken wordt gebruik gemaakt van verschillende definities of afbakening met betrekking tot de doelgroep van dit rapport. Wanneer in dit rapport gesproken wordt over een 'persoon met een buitenlandse nationaliteit' gaat het om een persoon die niet de nationaliteit heeft van het land waarin hij of zij verblijft. In het geval van Vlaanderen en België gaat het dus om een persoon die niet beschikt over een huidige Belgische nationaliteit. Maar het gebruik van nationaliteit als centraal concept bij migratie- en integratiedata brengt de nodige uitdagingen met zich mee. Zeker voor België, een land dat in de voorbije decennia een relatief liberaal beleid heeft gevoerd wat betreft nationaliteitsverwerving, schiet dit criterium tekort. Personen afkomstig uit het buitenland die de Belgische nationaliteit hebben verworven, verdwijnen namelijk uit de klassieke

migratie- en integratiestatistieken gebaseerd op de huidige nationaliteit van de persoon. Dit rapport maakt daarom zoveel als mogelijk gebruik van statistieken gebaseerd op de herkomst van de persoon. Met personen van buitenlandse herkomst wordt een bredere groep bedoeld dan enkel de personen met een huidige buitenlandse nationaliteit. De groep omvat ook de personen die met een buitenlandse nationaliteit zijn geboren maar in de loop der jaren de Belgische nationaliteit hebben verworven en de kinderen van deze groepen. Dat komt overeen met de doelgroep zoals omschreven in artikel 3 van het decreet van 7 juni 2013 betreffende het Vlaamse integratie- en inburgeringsbeleid: "personen die legaal en langdurig in België verblijven en die bij hun geboorte niet de Belgische nationaliteit bezaten of van wie minstens één van de ouders bij hun geboorte niet de Belgische nationaliteit bezat". Concreet worden 4 criteria in rekening gebracht om te bepalen of een persoon al dan niet van buitenlandse herkomst is: de huidige nationaliteit van de persoon, de

geboortenationaliteit van de persoon, de geboortenationaliteit van de vader en de geboortenationaliteit van de moeder. Is één van deze 4 criteria een niet-Belgische nationaliteit, dan wordt de persoon beschouwd als een persoon van buitenlandse herkomst.

In de praktijk is het niet bij alle statistieken mogelijk om de doelgroep op bovenstaande manier af te bakenen. Er wordt daarom in een aantal gevallen gewerkt met een 'second best'-operationalisering op basis van huidige nationaliteit of geboorteland. Het is bij de interpretatie van de cijfers dan ook belangrijk om steeds goed de gebruikte operationalisering voor ogen te houden.

De opmaak van dit rapport werd ondersteund door een begeleidingsgroep met daarin een aantal medewerkers van het Agentschap Binnenlands Bestuur. De auteurs houden er aan de leden van deze begeleidingsgroep te bedanken voor hun opmerkingen en feedback op de ontwerpteksten van het rapport.

BEVOLKING MET BUITENLANDSE NATIONALITEIT EN BEVOLKING VAN BUITENLANDSE HERKOMST

1.1 BEVOLKING MET BUITENLANDSE NATIONALITEIT

De cijfers over de bevolking met een buitenlandse nationaliteit zijn gebaseerd op de officiële bevolkingscijfers van het Belgische statistiebureau Statbel. Bij Europese vergelijkingen worden de cijfers van het Europese statistiebureau Eurostat gebruikt. Naargelang de gebruikte bron verschilt de groep die in rekening wordt gebracht.

Een persoon met een buitenlandse nationaliteit is een persoon die niet de nationaliteit heeft van het land waarin hij of zij verblijft. In het geval van Vlaanderen en België gaat het dus om een persoon die niet beschikt over de Belgische nationaliteit. Op basis van deze definitie worden personen met zowel de Belgische als een andere nationaliteit (dubbele nationaliteit) niet beschouwd als personen met een buitenlandse nationaliteit.

De **Statbel-data** over de bevolking met een buitenlandse nationaliteit in Vlaanderen en België zijn gebaseerd op het **Rijksregister**. Het Rijksregister omvat het bevolkingsregister (Belgen en personen met een buitenlandse nationaliteit die gemachtigd zijn tot vestiging in België) en het vreemdelingenregister (personen met een buitenlandse nationaliteit die toegelaten of gemachtigd zijn tot een verblijf van meer dan 3 maanden in België voor bepaalde of onbepaalde duur). Bepaalde personen met een buitenlandse nationaliteit (vb. diplomatiek en consulaire personeel) zijn vrijgesteld van inschrijving in de bevolkingsregisters. In sommige gevallen kunnen zij op eigen vraag wel ingeschreven worden. Enkel in dat geval worden zij meegerekend in de migratie- en bevolkingscijfers. Het Rijksregister omvat verder ook het wachtregister waarin personen die een verzoek om internationale bescherming hebben ingediend (vroeger asielzoekers genoemd), ingeschreven worden door de Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ), evenals EU-burgers in afwachting van woonstcontrole (waarna deze worden ingeschreven in het vreemdelingenregister en worden meegeteld in de migratie- en bevolkingscijfers). Sinds 1995 worden personen ingeschreven in het wachtregister echter niet meer meegeteld in de bevolkingscijfers van Statbel. Pas nadat die personen worden overgeschreven van het

wachtregister naar een regulier bevolkingsregister (na een erkenning als vluchteling, na toekenning van een statuut subsidiaire bescherming of na verwerving van een verblijfsvergunning om een andere reden), worden zij opgenomen in de bevolkingsstatistiek van Statbel.

Door **Eurostat** wordt een persoon met buitenlandse nationaliteit pas opgenomen in de bevolkingscijfers als hij of zij minstens 12 maanden in het land verblijft (registratie op basis van intentionele verblijfsduur, wat in gevarieerde mate gecontroleerd wordt door de lidstaten). Door Eurostat worden in tegenstelling tot de Statbel-cijfers ook personen die een verzoek om internationale bescherming hebben ingediend, meegeteld in de bevolkingscijfers. Concreet gaat het voor de Belgische cijfers om de personen ingeschreven in het wachtregister. Hierbij dient opgemerkt te worden dat er voor het Belgische wachtregister geen procedure tot ambtshalve schrapping bestaat zoals dat wel het geval is bij het bevolkings- en vreemdelingenregister.

Personen die onwettig in het land verblijven zijn niet opgenomen in de officiële bevolkingscijfers.

De officiële bevolkingscijfers hebben telkens betrekking op de situatie op 1 januari van het jaar.

Bij de opdeling van de Statbel-gegevens over de bevolking met buitenlandse nationaliteit worden volgende nationaliteitsgroepen gehanteerd:

- Europese Unie (EU):
 - Buurlanden: Nederland, Frankrijk, Duitsland en Luxemburg
 - West- en Noord-EU14-landen: Ierland, Oostenrijk, Denemarken, Zweden en Finland
 - Zuid-EU14-landen: Italië, Spanje, Portugal en Griekenland
 - EU13-landen: Estland, Letland, Litouwen, Polen, Tsjechië, Slowakije, Hongarije, Slovenië, Bulgarije, Roemenië, Malta, Cyprus en Kroatië.
- Niet-Europese Unie (Niet-EU):
 - Europa niet-EU: Zwitserland, Noorwegen, Verenigd Koninkrijk, Albanië, Wit-Rusland, Kosovo, Moldavië, Rusland, Bosnië, Oekraïne, Liechtenstein, Andorra, Monaco, San Marino, Macedonië, IJsland, Servië en Montenegro
 - Turkije
 - Maghreb-landen: Marokko, Algerije, Tunesië, Libië en Mauritanië
 - DR Congo, Burundi en Rwanda
 - Overig Azië: Aziatische landen zonder Turkije
 - Overig Afrika: Afrikaanse landen zonder Maghreb-landen
 - Noord-Amerika en Oceanië: Canada, Verenigde Staten van Amerika, Mexico en alle landen van Oceanië
 - Zuid- en Midden-Amerika: alle Amerikaanse landen zonder Canada, Verenigde Staten van Amerika en Mexico
 - Ander en onbekend: personen met een Rijksregistercode die niet eenduidig aan een bepaald land kan worden toegewezen zoals 'staatloos', personen waarvan de nationaliteit 'nog niet definitief is bewezen' en personen met een onbekende buitenlandse nationaliteit.

Om consistente vergelijkingen over de tijd te kunnen maken, werden in dit hoofdstuk alle huidige EU27-landen voor de gehele periode 2010 tot 2021 bij de EU27 gerekend, ook voor de jaren waarin bepaalde van deze landen nog geen lid waren van de Europese Unie. Kroatië werd pas lid in 2013. Het Verenigd Koninkrijk werd in de hele periode 2010 tot 2021 niet meer bij de EU27 gerekend, maar bij de niet-EU-landen.

1.1.1 EVOLUTIE VAN HET AANTAL EN AANDEEL PERSONEN MET EEN BUITENLANDSE NATIONALITEIT

Begin 2021 woonden er in het Vlaamse Gewest 633.983 personen met een buitenlandse nationaliteit. In 2010 waren dat er 399.433. Het aandeel personen met een buitenlandse nationaliteit nam daarmee tussen 2010 en 2021 toe van 6,4% tot 9,5% van de totale bevolking.

In absolute aantallen zijn er in het Vlaamse Gewest in 2021 meer personen met een buitenlandse nationaliteit dan in het Waalse Gewest (381.173) of in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (432.697). Ook de stijging is sterker in het Vlaamse Gewest. Terwijl tussen 2010 en 2021 het aantal in het Vlaamse Gewest 1,6 keer groter werd, bleef de groei in het Waalse Gewest beperkt tot 1,2 en die in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest tot 1,3. Het relatieve aandeel daarentegen is het laagste in het Vlaamse Gewest (9,5%). In het Waalse Gewest ging het in 2021 om 10,4% van de bevolking, in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest om 35,5%. Samen woonden er begin 2021 in België 1.447.853 personen met een buitenlandse nationaliteit. Dat komt overeen met 12,6% van de totale bevolking.

Tabel 1. Evolutie van de bevolking met buitenlandse nationaliteit

Belgische gewesten, 2010-2021, aantal en in %

	VLAAMS GEWEST		WAALS GEWEST		BRUSSELS GEWEST		BELGIË	
	AANTAL	%	AANTAL	%	AANTAL	%	AANTAL	%
2010	399.433	6,4	331.163	9,5	327.070	30,0	1.057.666	9,8
2011	427.986	6,8	338.926	9,6	352.344	31,5	1.119.256	10,2
2012	453.399	7,1	344.624	9,7	371.041	32,6	1.169.064	10,6
2013	467.882	7,3	345.469	9,7	381.771	33,1	1.195.122	10,8
2014	481.882	7,5	347.342	9,7	385.381	33,1	1.214.605	10,9
2015	504.130	7,8	352.430	9,8	398.726	33,9	1.255.286	11,2
2016	526.394	8,1	358.191	9,9	411.075	34,6	1.295.660	11,5
2017	548.910	8,4	364.727	10,1	414.139	34,8	1.327.776	11,7
2018	571.299	8,7	369.150	10,2	417.107	34,8	1.357.556	11,9
2019	595.921	9,0	373.407	10,3	422.097	34,9	1.391.425	12,2
2020	618.743	9,3	378.351	10,4	429.557	35,3	1.426.651	12,4
2021	633.983	9,5	381.173	10,4	432.697	35,5	1.447.853	12,6

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Het aandeel personen met een buitenlandse nationaliteit in de totale bevolking in België (12,6%) lag in 2020 hoger dan het EU14-gemiddelde (9,9%). Het aandeel personen met een buitenlandse nationaliteit lag het hoogst in Luxemburg (47,4%). Na Luxemburg volgden Oostenrijk (16,7%), Ierland (13,0%), België (12,6%), Duitsland (12,5%) en Spanje (11,0%).

In absolute aantallen woonden er in 2020 in totaal ruim 34 miljoen personen met een buitenlandse nationaliteit in de EU14-landen. Duitsland scoort het hoogst met bijna 10,4 miljoen personen met een buitenlandse nationaliteit. Daarna volgen Spanje (5,2 miljoen), Frankrijk (5,1 miljoen) en Italië (5 miljoen).

Tabel 2. Bevolking met buitenlandse nationaliteit Europees vergeleken
Belgische gewesten en EU14-landen, 2010-2020, aantal en in %

	2010		2015		2020	
	AANTAL	%	AANTAL	%	AANTAL	%
Vlaams Gewest	399.433	6,4	504.130	7,8	618.743	9,3
Brussels Gewest	327.070	30,0	398.726	33,9	429.557	35,3
Waals Gewest	331.163	9,5	352.430	9,8	378.351	10,4
Luxemburg	216.345	43,1	258.679	45,9	296.465	47,4
Oostenrijk	883.579	10,6	1.146.078	13,3	1.486.223	16,7
Ierland	570.190	12,5	532.196	11,4	643.406	13,0
België	1.057.666	9,8	1.276.903	11,4	1.453.319	12,6
Duitsland	7.130.919	8,7	7.539.774	9,3	10.398.022	12,5
Spanje	5.402.575	11,6	4.454.354	9,6	5.226.906	11,0
Denemarken	329.940	6,0	422.559	7,5	537.122	9,2
Zweden	602.893	6,5	739.435	7,6	940.580	9,1
Griekenland	931.424	8,4	821.969	7,6	906.345	8,5
Italië	3.648.128	6,2	5.014.437	8,2	5.039.637	8,4
Frankrijk	3.824.590	5,9	4.431.376	6,7	5.137.398	7,6
Nederland	735.197	4,4	847.269	5,0	1.192.309	6,8
Portugal	454.191	4,3	395.195	3,8	590.348	5,7
Finland	155.705	2,9	219.675	4,0	267.629	4,8
Totaal EU14	25.943.342	7,7	28.099.899	8,3	34.115.709	9,9

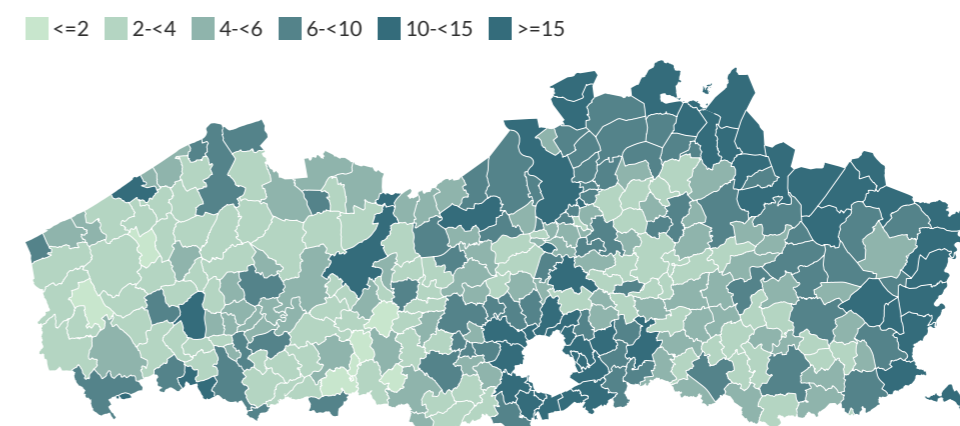
Noot: door gebruik van verschillende bronnen is het aantal personen met buitenlandse nationaliteit in België in deze tabel niet gelijk aan het aantal personen met buitenlandse nationaliteit in België in tabel 1.
Bron: Statbel, Eurostat, bewerking Statistiek Vlaanderen

1.1.2 GEOGRAFISCHE SPREIDING VAN DE BEVOLKING MET BUITENLANDSE NATIONALITEIT

In het Vlaamse Gewest ligt het aandeel personen met een buitenlandse nationaliteit het hoogst in de grensstreek met Nederland, in de provincies Antwerpen en Limburg en in de rand rond Brussel. Ook de centrumsteden scoren relatief hoog.

Antwerpen is de gemeente met het hoogste absolute aantal personen met een buitenlandse nationaliteit in het Vlaamse Gewest. Begin 2021 ging het om bijna 115.000 personen. Daarna volgen Gent (40.856), Leuven (19.359), Mechelen (9.500) en Turnhout (9.430). Als gekeken wordt naar de relatieve cijfers (het aandeel personen met een buitenlandse nationaliteit ten opzichte van de totale bevolking) komt een heel ander beeld naar voren: dan scoort Baarle-Hertog het hoogst. In deze grensgemeente heeft meer dan de helft van de bevolking een buitenlandse nationaliteit (53%). Ook in Hamont-Achel, Ravels, Kraainem en Lanaken ligt het aandeel personen met een buitenlandse nationaliteit boven de 30%. Antwerpen – de gemeente met het hoogste absolute aantal personen met een buitenlandse nationaliteit – haalt met 22% een 12de plaats in de rangschikking van Vlaamse gemeenten naar aandeel personen met een buitenlandse nationaliteit in de totale bevolking.

Figuur 1. Geografische spreiding van bevolking met buitenlandse nationaliteit
Gemeenten van Vlaams Gewest, 2021, in %

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Tabel 3. Top 10 gemeenten met bevolking met buitenlandse nationaliteit

Gemeenten van Vlaams Gewest, 2021, aantal en in %

TOP 10 GEMEENTEN MET HOOGSTE AANTAL			TOP 10 GEMEENTEN MET HOOGSTE AANDEEL		
	GEMEENTE	AANTAL		GEMEENTE	%
1	Antwerpen	114.753	1	Baarle-Hertog	53,3
2	Gent	40.856	2	Hamont-Achel	34,5
3	Leuven	19.359	3	Ravels	32,6
4	Mechelen	9.500	4	Kraainem	32,4
5	Turnhout	9.430	5	Lanaken	30,9
6	Sint-Niklaas	8.995	6	Hoogstraten	28,8
7	Genk	8.408	7	Voeren	27,9
8	Aalst	8.287	8	Tervuren	24,5
9	Zaventem	8.060	9	Wezembeek-Oppem	23,9
10	Brugge	8.032	10	Drogenbos	23,8

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

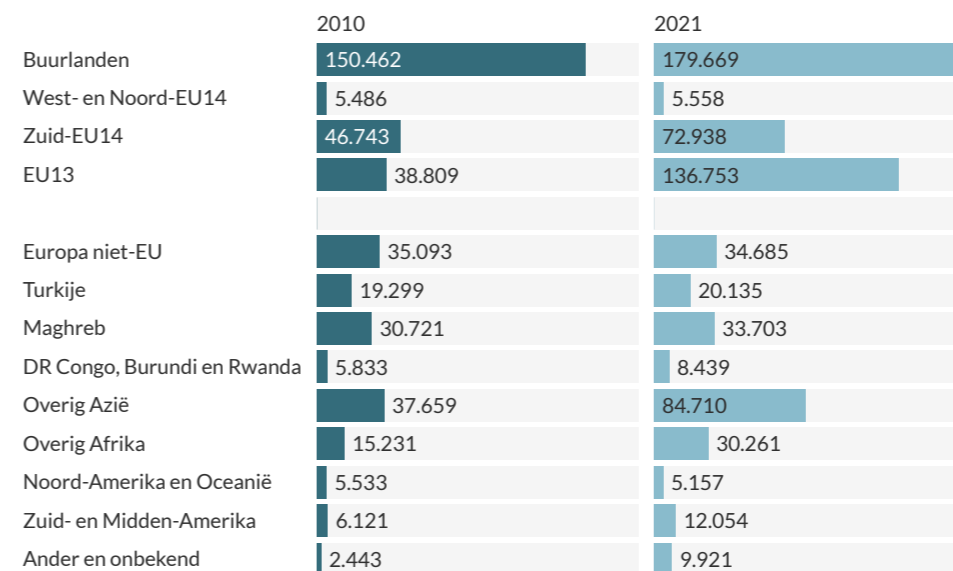
1.1.3 BEVOLKING MET BUITENLANDSE NATIONALITEIT NAAR NATIONALITEITSGROEP

De meeste personen met een buitenlandse nationaliteit in het Vlaamse Gewest hebben een nationaliteit uit één van de buurlanden (179.669 in 2021). Daarna volgt de bevolking met een EU13-nationaliteit (136.753). In totaal hebben 394.918 personen een nationaliteit van één van de EU-landen. Dat komt overeen met 6% van de totale bevolking in het Vlaamse Gewest of 62% van het totaal aantal personen met een buitenlandse nationaliteit.

Het totaal aantal personen met een buitenlandse nationaliteit in het Vlaamse Gewest is tussen 2010 en 2021 toegenomen met 234.550 personen. Binnen de groep met een EU-nationaliteit is de bevolking met een EU13-nationaliteit de grootste stijger: van bijna 39.000 in 2010 naar bijna 140.000 in 2021. Binnen de groep met een niet-EU-nationaliteit zijn voornamelijk de groepen 'ander en onbekend', 'overig Azië', 'overig Afrika' en 'Zuid- en Midden-Amerika' sterke stijgers. Het aantal personen met een nationaliteit van de West- en Noord-EU14-landen, de Europese niet-EU-landen ('Europa niet-EU') en Turkije daarentegen, bleef relatief stabiel.

Figuur 2. Bevolking met buitenlandse nationaliteit naar nationaliteitsgroep

Vlaams Gewest, 2010 en 2021, aantal

Noot: alle huidige EU27-landen werden voor de gehele periode gerekend bij de EU27, ook voor die jaren waarin bepaalde van deze landen nog geen lid waren van de Europese Unie. EU27: Europese Unie zonder Verenigd Koninkrijk.

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Terwijl in het Vlaamse Gewest de buurlanden en de EU13-landen de grootste nationaliteitsgroepen vormen, zijn dat in het Waalse Gewest de Zuid-EU14-landen, gevolgd door de buurlanden. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest zijn deze 3 groepen ongeveer even groot.

Figuur 3. Bevolking met buitenlandse nationaliteit naar nationaliteitsgroep
Belgische gewesten, 2021, aantal

	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Gewest
Buurlanden	179.669	111.804	87.268
West- en Noord-EU14	5.558	1.872	9.374
Zuid-EU14	72.938	126.804	93.226
EU13	136.753	27.342	89.243
Europa niet-EU	34.685	15.203	18.747
Turkije	20.135	9.107	8.475
Maghreb	33.703	25.370	39.847
DR Congo, Burundi en Rwanda	8.439	9.547	9.426
Overig Azië	84.710	20.657	35.783
Overig Afrika	30.261	19.165	17.793
Noord-Amerika en Oceanië	5.157	4.425	4.273
Zuid- en Midden-Amerika	12.054	4.022	9.692
Ander en onbekend	9.921	5.855	9.550

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Personen met een Nederlandse nationaliteit vormen veruit de grootste buitenlandse nationaliteitsgroep in het Vlaamse Gewest. Begin 2021 ging het om 145.457 personen, wat overeenkomt met 23% van het totaal aantal personen met een buitenlandse nationaliteit. Daarna volgen de Roemenen (49.512), de Polen (43.582), de Marokkanen (29.755), de Bulgaren (27.824), de Italianen (25.620) en de Spanjaarden (23.761).

Het aantal Nederlanders is tussen 2010 en 2021 toegenomen van bijna 120.000 naar iets meer dan 145.000 personen. Het aantal Polen, Spanjaarden en Portugezen is tussen 2010 en 2021 meer dan verdubbeld. De toename van het aantal Roemenen en Bulgaren is in dezelfde periode nog vele malen groter. Hun aantallen liggen in 2021 respectievelijk 8 en bijna 4 keer hoger dan in 2010. Het aantal Marokkanen, Italianen, Fransen en Turken is in vergelijking met 2010 slechts licht toegenomen.

Figuur 4. Top 10 buitenlandse nationaliteiten
Vlaams Gewest, 2010 en 2021, aantal

	2010	2021
Nederland	117.969	145.457
Roemenië	6.152	49.512
Polen	17.826	43.582
Marokko	27.836	29.755
Bulgarije	7.383	27.824
Italië	22.758	25.620
Spanje	11.631	23.761
Frankrijk	19.528	21.779
Turkije	19.299	20.135
Portugal	8.898	18.248

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

In de top 10 van niet-EU-nationaliteiten vormde de bevolking met een Marokkaanse nationaliteit begin 2021 de grootste groep (29.755), gevolgd door de personen met een Turkse (20.135), Syrische (15.719), Afghaanse (14.730) en Irakese (9.460) nationaliteit. In het bijzonder het aantal Syriërs, Afghanen en Irakezen is tussen 2010 en 2021 sterk toegenomen.

Figuur 5. Top 10 niet-EU-nationaliteiten
Vlaams Gewest, 2010 en 2021, aantal

	2010	2021
Marokko	27.836	29.755
Turkije	19.299	20.135
Syrië	799	15.719
Afghanistan	1.564	14.730
Irak	2.333	9.460
Verenigd Koninkrijk	11.798	8.956
India	4.142	7.763
China	4.701	7.223
Russische Federatie	7.671	6.508
DR Congo	4.396	6.472

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Het overwegend Europese karakter van de bevolking met een buitenlandse nationaliteit in België wordt in de EU14-landen enkel overtroffen in Luxemburg en Ierland. Ook in Oostenrijk en Nederland ligt het aandeel

EU-nationaliteit (iets) hoger dan het aandeel niet-EU-nationaliteit. In de andere EU14-landen ligt het aandeel EU-nationaliteit lager dan het aandeel niet-EU-nationaliteit.

Tabel 4. Bevolking met buitenlandse nationaliteit per nationaliteitsgroep Europees vergeleken

Belgische gewesten en EU14-landen, 2020, in %

	% BUITENLANDSE NATIONALITEIT IN TOTALE BEVOLKING	% EU IN BEVOLKING BUITENLANDSE NATIONALITEIT	% NIET-EU IN BEVOLKING BUITENLANDSE NATIONALITEIT
Vlaams Gewest	9,3	61,9	38,1
Brussels Gewest	35,3	64,5	35,5
Waals Gewest	10,4	70,6	29,4
Luxemburg	47,4	83,6	16,4
Oostenrijk	16,7	51,7	48,3
Ierland	13,0	72,0	28,0
België	12,6	64,7	35,3
Duitsland	12,5	42,8	57,2
Spanje	11,0	38,6	61,4
Denemarken	9,2	42,9	57,1
Zweden	9,1	34,3	65,7
Griekenland	8,5	21,1	78,9
Italië	8,4	29,9	70,1
Frankrijk	7,6	31,0	69,0
Nederland	6,8	51,7	48,3
Portugal	5,7	31,3	68,7
Finland	4,8	37,8	62,2
Totaal EU14	9,9	40,0	60,0

Noot: door het gebruik van verschillende bronnen is het aandeel personen met een buitenlandse nationaliteit in België in deze tabel niet gelijk aan het aandeel personen met een buitenlandse nationaliteit in België in tabel 1. Bron: Statbel, Eurostat, bewerking Statistiek Vlaanderen

In België werd de top 5 van buitenlandse nationaliteiten in 2021 gevormd door de Fransen, Nederlanders, Italianen, Roemenen en Marokkanen. De Nederlanders komen in geen enkel EU14-land buiten België voor in de top 5 van buitenlandse nationaliteiten. Bij de Roemenen, Italianen, Marokkanen en Fransen is dat wel het geval. Zij staan in de top 5 van respectievelijk 9, 5, 4 en 2 EU14-landen.

Tabel 5. Top 5 van buitenlandse nationaliteiten Europees vergeleken

EU14-landen, 2020, aantal en in %

	AANTAL	% IN BEVOLKING BUITENLANDSE NATIONALITEIT		AANTAL	% IN BEVOLKING BUITENLANDSE NATIONALITEIT		AANTAL	% IN BEVOLKING BUITENLANDSE NATIONALITEIT
BELGIË			DUITSLAND			NEDERLAND		
Frankrijk	169.579	11,7	Turkije	1.325.114	12,7	Polen	155.902	13,1
Nederland	158.851	10,9	Polen	771.250	7,4	Duitsland	79.470	6,7
Italië	155.184	10,7	Syrië	754.998	7,3	Syrië	79.451	6,7
Roemenië	103.726	7,1	Roemenië	708.339	6,8	Turkije	76.964	6,5
Marokko	80.500	5,5	Italië	588.744	5,7	VK	47.930	4,0
SPANJE			ITALIË			PORTUGAL		
Marokko	760.716	14,6	Roemenië	1.145.718	22,7	Brazilië	151.312	25,6
Roemenië	665.906	12,7	Albanië	421.591	8,4	Kaapverdië	37.435	6,3
VK	300.641	5,8	Marokko	414.249	8,2	VK	34.357	5,8
Italië	267.667	5,1	China	288.923	5,7	Roemenië	31.064	5,3
Colombia	261.209	5,0	Oekraïne	228.560	4,5	Oekraïne	29.718	5,0
IERLAND			DENEMARKE			GRIEKENLAND		
Polen	132.638	20,6	Polen	40.805	7,6	Bulgarije	72.777	8,0
VK	117.426	18,3	Syrië	34.896	6,5	Roemenië	44.600	4,9
Litouwen	41.247	6,4	Roemenië	32.381	6,0	VK	14.752	1,6
Roemenië	27.294	4,2	Turkije	28.412	5,3	Cyprus	13.850	1,5
Letland	21.787	3,4	Duitsland	26.135	4,9	Polen	13.560	1,5
ZWEDEN			OOSTENRIJK			FINLAND		
Syrië	116.372	12,4	Duitsland	199.993	13,5	Estland	50.860	19,0
Polen	55.544	5,9	Roemenië	123.459	8,3	Rusland	28.528	10,7
Afghanistan	49.592	5,3	Servië	122.115	8,2	Irak	13.943	5,2
Finland	48.715	5,2	Turkije	117.607	7,9	China	9.825	3,7
Eritrea	42.996	4,6	Bosnië	96.583	6,5	Zweden	7.983	3,0
LUXEMBURG			FRANKRIJK					
Portugal	95.057	32,1	Algerije	559.756	10,9			
Frankrijk	47.805	16,1	Portugal	537.163	10,5			
Italië	22.996	7,8	Marokko	504.282	9,8			
België	19.823	6,7	Italië	227.981	4,4			
Duitsland	12.849	4,3	Tunesië	216.157	4,2			

Noot: door het gebruik van verschillende bronnen is het aandeel personen met een buitenlandse nationaliteit in België in deze tabel niet gelijk aan het aandeel personen met een buitenlandse nationaliteit in België in tabel 1. Bron: Eurostat, bewerking Statistiek Vlaanderen

1.1.4 DEMOGRAFISCH PROFIEL VAN DE BEVOLKING MET BUITENLANDSE NATIONALITEIT

In 2021 waren er meer mannen dan vrouwen met een buitenlandse nationaliteit in het Vlaamse Gewest. Voor elke 100 vrouwen waren er 106 mannen. In het Waalse Gewest zijn er nagenoeg evenveel mannen als vrouwen met een buitenlandse nationaliteit, maar met toch een licht overgewicht voor mannen: per 100 vrouwen zijn er 101 mannen. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest is het omgekeerd: hier zijn er per 100 vrouwen 99 mannen met een buitenlandse nationaliteit.

Tabel 6. Bevolking met buitenlandse nationaliteit naar geslacht

Belgische gewesten en België, 2021, aantal en in %

	MANNEN		VROUWEN		AANTAL MANNEN / AANTAL VROUWEN
	AANTAL	%	AANTAL	%	
Vlaams Gewest	326.178	51,4	307.805	48,6	1,06
Waals Gewest	191.770	50,3	189.403	49,7	1,01
Brussels Gewest	215.139	49,7	217.558	50,3	0,99
België	733.087	50,6	714.766	49,4	1,03

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

In het Vlaamse Gewest zijn er bij de EU-groepen globaal genomen meer mannen dan vrouwen. Enkel bij de bevolking met een West- en Noord-EU14-nationaliteit zijn er meer vrouwen dan mannen. Bij de bevolking met een niet-EU-nationaliteit is het beeld gevarieerder. Algemeen genomen zijn er meer vrouwen dan mannen met een niet-EU-nationaliteit in het Vlaamse Gewest. Dat is het geval bij de nationaliteitsgroepen Europa niet-EU, Maghreb, DR Congo, Burundi en Rwanda, Noord-Amerika en Oceanië, alsook Zuid- en Midden-Amerika. Bij de laatstgenoemde nationaliteitsgroep is het overwicht van vrouwen het grootst. Bij de personen met een Turkse, 'overig Azië', 'overig Afrika' en een andere of onbekende nationaliteit zijn de mannen in de meerderheid.

Tabel 7. Bevolking met buitenlandse nationaliteit naar geslacht en nationaliteitsgroep

Vlaams Gewest, 2021, aantal

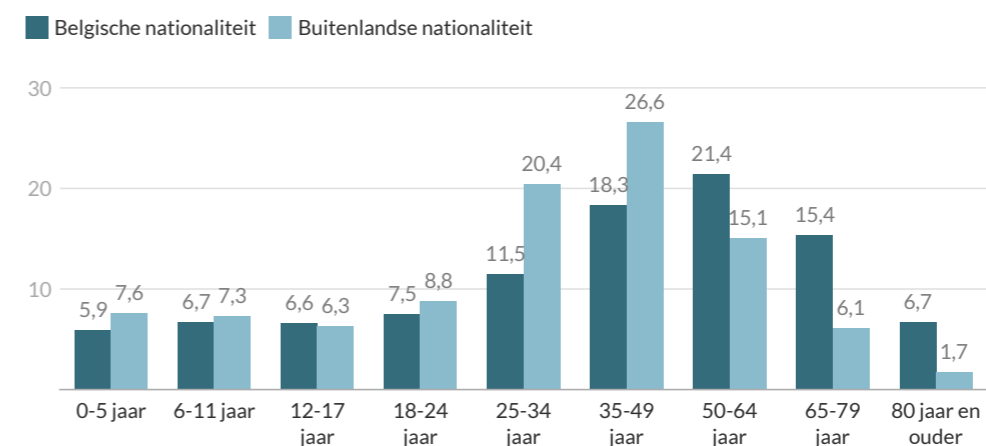
	MANNEN	VROUWEN	AANTAL MANNEN / AANTAL VROUWEN
Buurlanden	92.585	87.084	1,06
West- en Noord-EU14	2.628	2.930	0,90
Zuid-EU14	39.902	33.036	1,21
EU13	72.368	64.385	1,12
Europa niet-EU	16.915	17.770	0,95
Turkije	10.483	9.652	1,09
Maghreb	16.177	17.526	0,92
DR Congo, Burundi en Rwanda	3.989	4.450	0,90
Overig Azië	43.035	41.675	1,03
Overig Afrika	15.279	14.982	1,02
Noord-Amerika en Oceanië	2.567	2.590	0,99
Zuid- en Midden-Amerika	4.922	7.132	0,69
Ander en onbekend	5.328	4.593	1,16

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Het leeftijdsprofiel van de bevolking met een buitenlandse nationaliteit in het Vlaamse Gewest verschilt duidelijk van dat van de bevolking met een Belgische nationaliteit. De leeftijdsgroepen van 18 tot en met 49 jaar zijn opvallend meer vertegenwoordigd bij de bevolking met een buitenlandse nationaliteit. Dat is ook het geval bij de jongste leeftijdsgroep (0-5 jaar) en in mindere mate bij de 6- tot 11-jarigen. Bij de leeftijdsgroepen vanaf 50 jaar is het omgekeerd. Het aandeel 65-plussers ligt bij de bevolking met een Belgische nationaliteit (22%) bijna 3 keer hoger dan bij de bevolking met een buitenlandse nationaliteit (8%).

Figuur 6. Leeftijdsverdeling per nationaliteitsgroep

Vlaams Gewest, 2021, in %

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Ook tussen de verschillende nationaliteitsgroepen zijn er duidelijke verschillen naar leeftijd. Het aandeel minderjarigen varieert van 13% bij personen met een Zuid- en Midden-Amerikaanse, Maghrebijnse en Turkse nationaliteit, tot 25% bij personen met een overig Afrikaanse nationaliteit. Bij de andere en ongekende nationaliteitsgroep loopt dit aandeel op tot 66%. De leeftijdsgroep van 65 jaar en ouder is bij de bevolking met een nationaliteit uit één van de buurlanden dan weer goed voor ongeveer 15%. Ook bij de personen met een Zuid-EU14-nationaliteit ligt dat aandeel hoger dan 10%. Bij alle andere nationaliteitsgroepen ligt het aandeel van de 65-plussers (veel) lager.

Figuur 7. Bevolking met buitenlandse nationaliteit naar leeftijd en nationaliteitsgroep
Vlaams Gewest, 2021, in %

	0-17 jaar	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	65 jaar en ouder
Buurlanden	20,3	20,4	21,9	22,2	15,3
West- en Noord-EU14	15,2	26,1	24,1	25,4	9,2
Zuid-EU14	18,9	22,1	25,2	21,5	12,3
EU13	22,8	33,8	31,2	10,8	1,5
Europa niet-EU	20,0	33,7	25,0	14,4	6,9
Turkije	13,3	27,9	34,7	14,3	9,7
Maghreb	12,9	28,9	36,9	13,0	8,3
DR Congo, Burundi en Rwanda	24,1	29,7	31,1	11,4	3,7
Overig Azië	24,0	40,3	25,4	8,1	2,2
Overig Afrika	24,9	42,1	26,3	5,7	0,9
Noord-Amerika en Oceanië	15,9	29,9	27,4	18,3	8,5
Zuid- en Midden-Amerika	12,8	42,2	35,1	8,0	1,8
Ander en onbekend	65,5	18,4	11,3	3,6	1,1

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Algemeen genomen had in 2021 9,5% van de totale bevolking een buitenlandse nationaliteit. Dat aandeel lag het hoogst bij de groep van 25 tot 34 jaar (16%) en het laagst bij de groep van 80 jaar en ouder (3%).

Tabel 8. Bevolking met buitenlandse nationaliteit naar leeftijdsgroep

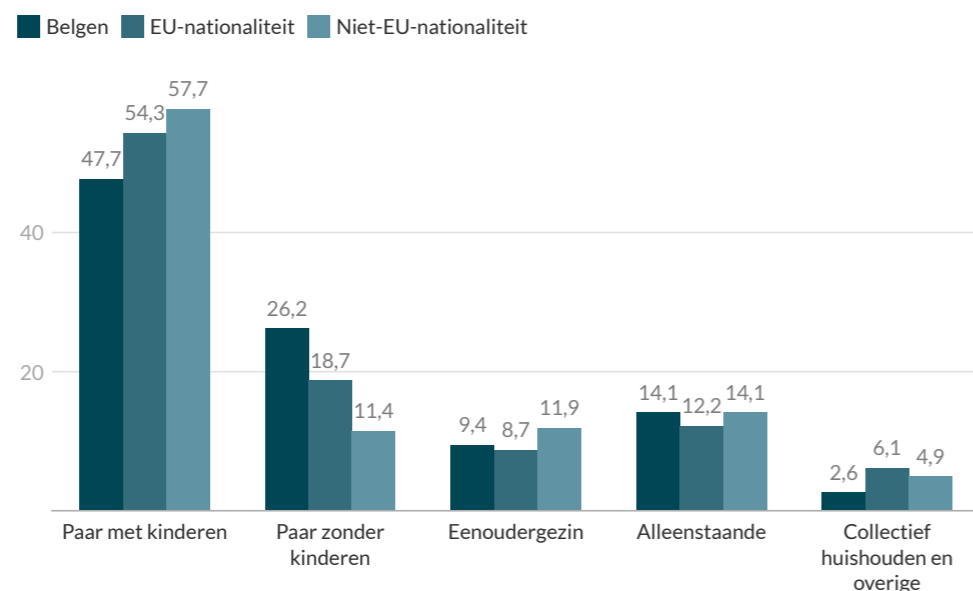
Vlaams Gewest, 2021, aantal en in % van totale bevolking

	AANTAL	% VAN TOTALE BEVOLKING
0-5 jaar	48.480	12,1
6-11 jaar	46.407	10,3
12-17 jaar	40.105	9,1
18-24 jaar	55.873	11,0
25-34 jaar	129.396	15,8
35-49 jaar	168.584	13,3
50-64 jaar	95.799	6,9
65-79 jaar	38.393	4,0
80 jaar en ouder	10.946	2,7
Totaal	633.983	9,5

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Ook naar huishoudsamenstelling verschilt het profiel van de bevolking met buitenlandse nationaliteit van dat van de bevolking met Belgische nationaliteit. Bijna 60% van de personen met een niet-EU-nationaliteit woont in een huishouden samengesteld uit een paar met kinderen en 11% in een huishouden bestaande uit een paar zonder kinderen. Bij de personen met een Belgische nationaliteit ligt dat aandeel respectievelijk op 48% en 26%. Het aandeel personen in een eenoudergezin bij personen met een niet-EU-nationaliteit (12%) ligt iets hoger dan bij de bevolking met een Belgische nationaliteit (9%). Het aandeel alleenstaanden is bij beide groepen gelijk aan 14%. De personen met een EU-nationaliteit nemen qua huishoudsamenstelling telkens min of meer een middenpositie in tussen de personen met Belgische nationaliteit en de personen met een niet-EU-nationaliteit.

Figuur 8. Huishoudsamenstelling naar nationaliteit
Vlaams Gewest, 2021, in %

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

1.2 NATIONALITEITSVERWERVINGEN

De hier gepresenteerde gegevens over het aantal nationaliteitsverwervingen en over het totaal aantal personen dat geboren is met een buitenlandse nationaliteit en in de loop der jaren de Belgische nationaliteit heeft verworven, zijn gebaseerd op de officiële bevolkingscijfers van het Belgische statistiebureau Statbel. Bij Europese vergelijkingen worden de cijfers van Eurostat gebruikt.

Personen met een buitenlandse nationaliteit kunnen op een aantal manieren de Belgische nationaliteit verwerven: enerzijds via de procedures van 'verkrijging', anderzijds via de procedures van 'toekenning'. Sinds begin 2013 bestaan er slechts 2 procedures meer van 'verkrijging' van de Belgische nationaliteit: door een nationaliteitsverklaring of door naturalisatie. Deze procedures vereisen telkens een actieve daad van een meerderjarige persoon. Daarnaast kan de Belgische nationaliteit ook verworven worden door 'toekenning'. Het gaat in dat geval om een haast automatische procedure die vooral van toepassing is op minderjarigen, voornamelijk bij de geboorte.

De 'toekenningen' van nationaliteit worden niet meegeteld in de Statbel- en Eurostat-cijfers over nationaliteitsverwervingen omdat de betrokken personen eigenlijk meteen als Belg geboren worden. Uitzonderingen hierop zijn de toekenning van de Belgische nationaliteit bij adoptie en de toekenning van de Belgische nationaliteit als 'gezamenlijk gevolg' van een akte van verkrijging (als de vader of moeder Belg wordt, wordt deze

nationaliteit ook automatisch doorgegeven aan hun minderjarige kinderen). Minderjarigen die via 1 van deze 2 vormen van toekenning Belg zijn geworden, zijn geboren met een buitenlandse nationaliteit en worden daarom wel meegeteld bij het aantal nationaliteitsverwervingen van personen met een buitenlandse nationaliteit.

In de afgelopen decennia zijn de procedures voor nationaliteitsverwervingen een aantal keer ingrijpend gewijzigd. Dat heeft telkens een grote invloed gehad op het aantal nationaliteitsverwervingen. In 1984 werd het Wetboek van de Belgische Nationaliteit (WBN) goedgekeurd. Dat zorgde voor een eerste wijziging in de toekenning van de nationaliteit bij de geboorte. Vanaf die datum krijgen kinderen met een Belgische moeder en een vader met een buitenlandse nationaliteit de Belgische nationaliteit toegekend. Voordien werden ze nog als personen met een buitenlandse nationaliteit beschouwd. Kinderen van een Belgische vader en een moeder met een buitenlandse nationaliteit kregen voordien wel de Belgische nationaliteit toegekend. In de jaren 1991 en 2000 werd het WBN ingrijpend gewijzigd. Door de hervorming van 1991 kregen ook de in België geboren kinderen met minstens 1 ouder met buitenlandse nationaliteit die zelf geboren werd op het Belgische grondgebied, de Belgische nationaliteit toegekend. De hervorming uit 2000 (de zogenaamde 'snel Belg wet') voerde een belangrijke wijziging in voor het verkrijgen van de nationaliteit door nationaliteitsverklaring. Vóór die hervorming moest de persoon tussen de 18 en 30 jaar oud zijn, in België geboren zijn en er zijn hoofdverblijfplaats hebben gehad vooraleer hij of zij Belg door nationaliteitsverklaring kon worden. De leeftijdsbeperking van 30 jaar werd geschrapt en de wet van 2000 stelde nieuwe voorwaarden: wie meerderjarig is, sinds 7 jaar in België verblijft en over een verblijfstitel van onbeperkte duur beschikt, en wie meerderjarig is en een ouder heeft die Belg is, kan Belg worden. Begin 2013 werd het WBN nogmaals gewijzigd. De voorwaarden voor de toekenning van de Belgische nationaliteit werden verstrengd en er wordt sindsdien meer aandacht besteed aan kennis van één van de landstalen en de mate van maatschappelijke integratie. Sinds begin 2013 is de naturalisatieprocedure ten slotte voorbehouden voor personen met "buitengewone verdiensten op wetenschappelijk, sportief of sociocultureel vlak".

In de tabellen worden bij de opdeling van de personen die met een buitenlandse nationaliteit geboren zijn en in de loop der jaren Belg zijn geworden, dezelfde groepen gehanteerd als in het vorige deel van dit hoofdstuk, zij het deze keer op basis van de geboortenationaliteit van de persoon (strikt genomen gaat het niet om de geboortenationaliteit maar om de eerste in het Rijksregister gekende nationaliteit).

1.2.1 NATIONALITEITSVERWERVINGEN

In 2020 verwierven in het Vlaamse Gewest 18.142 personen met buitenlandse nationaliteit, de Belgische nationaliteit. Dat komt overeen met 2,7 verwervingen per 1.000 inwoners.

Het aantal nationaliteitsverwervingen ligt hoger in het Vlaamse Gewest dan in de andere gewesten. Het aantal verwervingen per 1.000 inwoners is daarentegen het hoogst in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (7,0 per 1.000 inwoners in 2020).

Het aantal nationaliteitsverwervingen toont een daling tussen 2010 en 2014, en daarna opnieuw een stijging tot 2019. Zowel het absolute aantal als het aantal per 1.000 inwoners lag opnieuw iets lager in 2020 dan in 2019. Deze tendens tekent zich af in zowel het Vlaamse, het Waalse als het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

Tabel 9. Evolutie van het aantal nationaliteitsverwervingen
Belgische gewesten en België, 2010-2020, aantal en per 1.000 inwoners

	VLAAMS GEWEST		WAALS GEWEST		BRUSSELS GEWEST		BELGIË	
	AANTAL	PER 1.000 INW	AANTAL	PER 1.000 INW	AANTAL	PER 1.000 INW	AANTAL	PER 1.000 INW
2010	13.309	2,1	8.071	2,3	6.893	6,2	28.273	2,6
2011	12.941	2,0	9.763	2,8	7.082	6,3	29.786	2,7
2012	16.028	2,5	11.314	3,2	11.270	9,8	38.612	3,5
2013	14.971	2,3	8.686	2,4	11.144	9,6	34.801	3,1
2014	9.492	1,5	4.483	1,3	4.751	4,1	18.726	1,7
2015	14.198	2,2	5.995	1,7	6.878	5,8	27.071	2,4
2016	17.460	2,7	6.019	1,7	8.456	7,1	31.935	2,8
2017	19.094	2,9	6.706	1,9	11.599	9,7	37.399	3,3
2018	16.908	2,6	7.536	2,1	11.756	9,8	36.200	3,2
2019	21.975	3,3	8.653	2,4	9.966	8,2	40.594	3,5
2020	18.142	2,7	7.247	2,0	8.526	7,0	33.915	2,9

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen.

Binnen de EU14-landen was het aantal verwervingen per 1.000 inwoners in 2019 het hoogst in Luxemburg (9,1 per 1.000 inwoners). Ook in België lag het aantal (3,5 per 1.000 inwoners) hoger dan het gemiddelde voor de EU14 (2,0 per 1.000 inwoners). Denemarken kende het kleinst aantal nationaliteitsverwervingen per 1.000 inwoners (0,3). De absolute aantallen nationaliteitsverwervingen waren het hoogst Duitsland (meer dan 131.000) en Italië (meer dan 127.000).

Tabel 10. Nationaliteitsverwervingen Europees vergeleken

Belgische gewesten en EU14-landen, 2019, aantal en per 1.000 inwoners

	AANTAL	PER 1.000 INWONERS
Vlaams Gewest	21.975	3,3
Brussels Gewest	9.966	8,2
Waals Gewest	8.653	2,4
Luxemburg	5.657	9,1
Zweden	64.206	6,2
België	40.594	3,5
Italië	127.001	2,1
Spanje	98.954	2,1
Portugal	21.099	2,1
Nederland	34.191	2,0
Finland	9.649	1,7
Frankrijk	109.821	1,6
Duitsland	131.980	1,6
Griekenland	16.328	1,5
Oostenrijk	10.500	1,2
Ierland	5.791	1,2
Denemarken	1.781	0,3
Totaal EU14	677.552	2,0

Bron: Statbel, Eurostat, bewerking Statistiek Vlaanderen

1.2.2 BELGEN GEBOREN MET EEN BUITENLANDSE NATIONALITEIT

Begin 2021 woonden er in het Vlaamse Gewest bijna 498.000 personen die geboren werden met een niet-Belgische nationaliteit en ondertussen Belg zijn geworden. Dat komt overeen met ruim 7,5% van de totale bevolking in het Vlaamse Gewest. In het Waalse Gewest gaat het om 373.600 personen of 10% van de bevolking, in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest om bijna 281.000 personen of 23% van de bevolking. Alles samen verwierven in België iets meer dan 1,1 miljoen personen geboren met een niet-Belgische nationaliteit de Belgische nationaliteit. Dat komt overeen met 10% van de totale Belgische bevolking.

Naar nationaliteitsgroep zijn er tussen de gewesten opvallende verschillen. In het Vlaamse Gewest gaat het vooral om personen geboren met een Maghrebijnse (108.121) en Turkse (72.109) geboortenationaliteit, maar ook om personen met een geboortenationaliteit uit 'overig Azië' (68.546). In het Waalse Gewest gaat het om personen geboren met een nationaliteit van de Zuid-EU14-landen (117.532). In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest vormen – net als in het Vlaamse Gewest – personen geboren met een nationaliteit uit de Maghreb-landen de grootste groep (121.404).

Figuur 9. Belgen geboren met een buitenlandse nationaliteit naar geboortenationaliteit
Belgische gewesten, 2021, aantal

	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Gewest
Buurlanden	50.013	45.661	10.191
West- en Noord-EU14	1.032	456	450
Zuid-EU14	32.359	117.532	14.159
EU13	31.104	17.780	13.066
Europa niet-EU	57.528	24.703	17.596
Turkije	72.109	27.189	24.045
Maghreb	108.121	61.708	121.404
DR Congo, Burundi en Rwanda	19.715	21.358	20.132
Overig Azië	68.546	19.935	23.261
Overig Afrika	33.480	21.907	18.939
Noord-Amerika en Oceanië	1.952	1.138	1.110
Zuid- en Midden-Amerika	12.832	6.053	9.019
Ander en onbekend	9.142	8.180	7.354

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

1.3 BEVOLKING VAN BUITENLANDSE HERKOMST

De groep personen van buitenlandse herkomst omvat niet alleen de personen met een huidige buitenlandse nationaliteit, maar ook de personen met een buitenlandse geboortenationaliteit die ondertussen Belg zijn geworden en de personen met een Belgische geboortenationaliteit met minstens 1 ouder met een buitenlandse geboortenationaliteit.

De cijfers over de bevolking van buitenlandse herkomst zijn gebaseerd op de officiële bevolkingscijfers van het Belgische statistiebureau **Statbel**.

De cijfers over de bevolking met buitenlandse nationaliteit (zie hoofdstuk 1.1.) betreffen enkel de personen die niet beschikken over de Belgische nationaliteit. Cijfers over personen met een buitenlandse nationaliteit geven echter geen volledig beeld over de bevolking van buitenlandse herkomst. Zo hebben heel wat personen met een buitenlandse geboortenationaliteit in de loop der jaren de Belgische nationaliteit verworven. Daarnaast krijgen de kinderen van nieuwe Belgen bij hun geboorte automatisch de Belgische nationaliteit. Ook een kind van ouders met een buitenlandse nationaliteit dat in België geboren wordt, kan onder bepaalde voorwaarden via een nationaliteitstoekenning of -verkrijging de Belgische nationaliteit verwerven. Die groepen zijn niet opgenomen in de cijfers over het aantal personen met een buitenlandse nationaliteit. Sinds een aantal jaren zijn er echter ook Statbel-gegevens beschikbaar over de herkomst van de volledige

Belgische bevolking. Dat werd mogelijk door een afstammingsidentificatie, die toelaat niet alleen de nationaliteitshistoriek van een persoon zelf, maar ook die van diens ouders in overweging te nemen. Om de herkomst van een persoon te bepalen worden 4 criteria in rekening gebracht: de huidige nationaliteit van de persoon, de geboortenationaliteit van de persoon, de geboortenationaliteit van de vader en de geboortenationaliteit van de moeder. Strikt genomen gaat het niet om de geboortenationaliteit, maar om de eerste in het Rijksregister gekende nationaliteit. Is 1 van deze 4 criteria een niet-Belgische nationaliteit, dan wordt de persoon beschouwd als een persoon van buitenlandse herkomst. Deze operationalisering sluit aan bij de doelgroep zoals omschreven in artikel 3 van het decreet van 7 juni 2013 betreffende het Vlaamse Integratie- en Inburgeringsbeleid

Aangezien niet voor alle personen over alle gebruikte criteria (huidige of geboortenationaliteit van de persoon zelf en geboortenationaliteit van de ouders) informatie is opgenomen in het Rijksregister, is het zo dat bij een deel van de bevolking geen buitenlandse herkomst wordt gevonden, maar dat daarbij het voorbehoud gemaakt moet worden dat er sprake is van een onvolledige nationaliteitshistoriek. In de praktijk gaat het vooral om oudere personen met een huidige Belgische nationaliteit en Belgische geboortenationaliteit waarvoor geen informatie bekend is over de geboortenationaliteit van de ouders. Aangezien de grote meerderheid van deze groep geboren is vóór 1970 en de mogelijkheden voor personen met een buitenlandse nationaliteit en hun nakomelingen om de Belgische nationaliteit te verwerven tot de jaren 1990 beperkt waren, kan er vanuit gegaan worden dat de grote meerderheid van deze groep personen van Belgische herkomst zijn. Daarom worden de personen behorend tot deze groep hier beschouwd als personen van Belgische herkomst. Begin 2021 ging het om 11,9% van de totale bevolking in het Vlaamse Gewest. Het aandeel van deze groep in de totale bevolking neemt elk jaar af. Begin 2010 ging het nog om 19,1% van de totale bevolking.

Om de personen van buitenlandse herkomst op te delen naar herkomstgroep wordt gewerkt met een cascadesysteem. Er wordt eerst gekeken naar de geboortenationaliteit van de vader. Is dat een buitenlandse nationaliteit, dan wordt de persoon ingedeeld in de herkomstgroep die met die buitenlandse nationaliteit overeenkomt. Is de geboortenationaliteit van de vader onbekend of Belgisch dan wordt gekeken naar de geboortenationaliteit van de moeder. Is die onbekend of Belgisch dan wordt gekeken naar de geboortenationaliteit van de persoon zelf. Is die onbekend of Belgisch wordt gekeken naar de huidige nationaliteit van de persoon.

Net als bij de gegevens over personen met een buitenlandse nationaliteit (hoofdstuk 1.1.) wordt hier geen rekening gehouden met de personen ingeschreven in het wachtregister. Ook personen die onwettig in het land verblijven, worden niet meegeteld.

Bij de opdeling van de bevolking van buitenlandse herkomst worden dezelfde groepen gehanteerd als in de vorige delen van dit hoofdstuk, zij het deze keer op basis van de herkomst van de persoon en niet enkel op basis van de huidige nationaliteit of de geboortenationaliteit.

Vergelijkbare cijfers over het aantal personen van buitenlandse herkomst in andere EU-landen zijn niet beschikbaar.

1.3.1 EVOLUTIE VAN HET AANTAL EN AANDEEL PERSONEN VAN BUITENLANDSE HERKOMST

Begin 2021 woonden er in het Vlaamse Gewest 1.609.034 personen van buitenlandse herkomst. In 2010 waren dat er 1.001.529. Daarmee steeg het aandeel personen van buitenlandse herkomst in de totale bevolking van 16,0% in 2010 tot 24,2% in 2021. Deze groei is een gevolg van zowel internationale immigratie van personen van buitenlandse herkomst naar België, als de natuurlijke groei (geboorten) bij de in België wonende personen van buitenlandse herkomst.

In absolute aantallen waren er in het Vlaamse Gewest in 2021 meer personen van buitenlandse herkomst dan in het Waalse Gewest (1.244.228 personen) of in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (914.976 personen). Ook de stijging is sterker in het Vlaamse Gewest. Terwijl tussen 2010 en 2021 het aantal personen van buitenlandse herkomst in het Vlaamse Gewest 1,6 keer groter werd, bleef de groei in het Waalse en Brusselse Gewest telkens beperkt tot 1,3. Het relatieve aandeel daarentegen is het laagste in het Vlaamse Gewest (24,2%). In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest ging het in 2021 om 75,0% van de inwoners, in het Waalse Gewest om 34,1%.

Samen woonden er begin 2021 in België bijna 3,8 miljoen personen van buitenlandse herkomst. Dat komt overeen met iets minder dan 33% van de totale bevolking.

Tabel 11. Evolutie van de bevolking van buitenlandse herkomst

Belgische gewesten, 2010-2021, aantal en in %

	VLAAMS GEWEST		WAALS GEWEST		BRUSSELS GEWEST		BELGIË	
	AANTAL	%	AANTAL	%	AANTAL	%	AANTAL	%
2010	1.001.529	16,0	988.512	28,3	695.360	63,8	2.685.401	24,8
2011	1.064.571	16,9	1.020.261	28,9	733.652	65,6	2.818.484	25,7
2012	1.119.984	17,6	1.048.364	29,6	762.521	67,0	2.930.869	26,6
2013	1.167.322	18,3	1.073.164	30,1	787.506	68,2	3.027.992	27,3
2014	1.213.464	18,9	1.095.461	30,6	805.203	69,2	3.114.128	27,9
2015	1.262.574	19,6	1.116.863	31,1	825.067	70,2	3.204.504	28,6
2016	1.316.294	20,3	1.139.367	31,6	845.864	71,2	3.301.525	29,3
2017	1.373.705	21,1	1.162.480	32,2	857.537	72,0	3.393.722	30,0
2018	1.433.123	21,9	1.183.204	32,6	872.200	72,8	3.488.527	30,7
2019	1.492.339	22,6	1.203.512	33,1	889.100	73,6	3.584.951	31,4
2020	1.555.662	23,5	1.225.367	33,6	905.534	74,3	3.686.563	32,1
2021	1.609.034	24,2	1.244.228	34,1	914.976	75,0	3.768.238	32,7

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

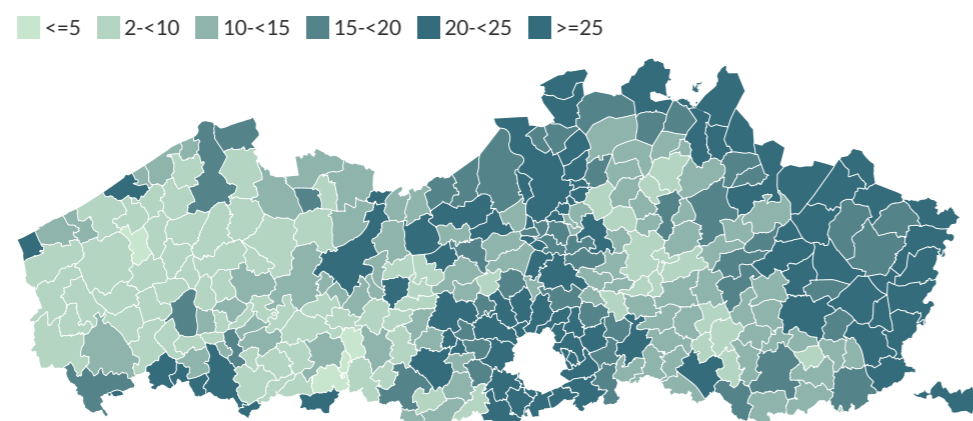
1.3.2 GEOGRAFISCHE SPREIDING VAN PERSONEN VAN BUITENLANDSE HERKOMST

In het Vlaamse Gewest ligt het aandeel personen van buitenlandse herkomst het hoogst in de rand rond Brussel, in de grensstreek met Nederland, in de provincies Limburg en Antwerpen, en in de regio tussen Antwerpen, Brussel en Gent.

In Antwerpen woonden begin 2021 iets meer dan 283.000 personen van buitenlandse herkomst. Daarna volgen Gent en Genk met respectievelijk ruim 95.000 en 39.000 inwoners van buitenlandse herkomst. Leuven en Mechelen vervolledigen de top 5 van gemeenten met het hoogste aantal personen van buitenlandse herkomst.

De top 5 van gemeenten in het Vlaamse Gewest met het hoogste aandeel personen van buitenlandse herkomst in de totale bevolking wordt gevormd door Baarle-Hertog (72%), Machelen (61%), Maasmechelen (60%), Drogenbos (59%) en Genk (58%). Ook in Vilvoorde (58%), Zaventem (55%), Kraainem (54%), Antwerpen (54%), Hamont-Achel (52%) en Wemmel (50%) ligt het aandeel personen van buitenlandse herkomst hoger dan 50%.

Figuur 10. Geografische spreiding van bevolking van buitenlandse herkomst
Gemeenten van Vlaams Gewest, 2021, in %

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Tabel 12. Top 10 gemeenten met bevolking van buitenlandse herkomst
Gemeenten van Vlaams Gewest, 2021, aantal en in %

TOP 10 GEMEENTEN MET HOOGSTE AANTAL			TOP 10 GEMEENTEN MET HOOGSTE AANDEEL		
	GEMEENTE	AANTAL		GEMEENTE	%
1	Antwerpen	283.723	1	Baarle-Hertog	71,7
2	Gent	95.619	2	Machelen	61,1
3	Genk	39.004	3	Maasmechelen	59,8
4	Leuven	35.098	4	Drogenbos	59,2
5	Mechelen	30.591	5	Genk	58,5
6	Vilvoorde	26.599	6	Vilvoorde	58,2
7	Sint-Niklaas	24.879	7	Zaventem	54,9
8	Maasmechelen	23.418	8	Kraainem	54,4
9	Aalst	22.298	9	Antwerpen	53,6
10	Zaventem	19.307	10	Hamont-Achel	52,0

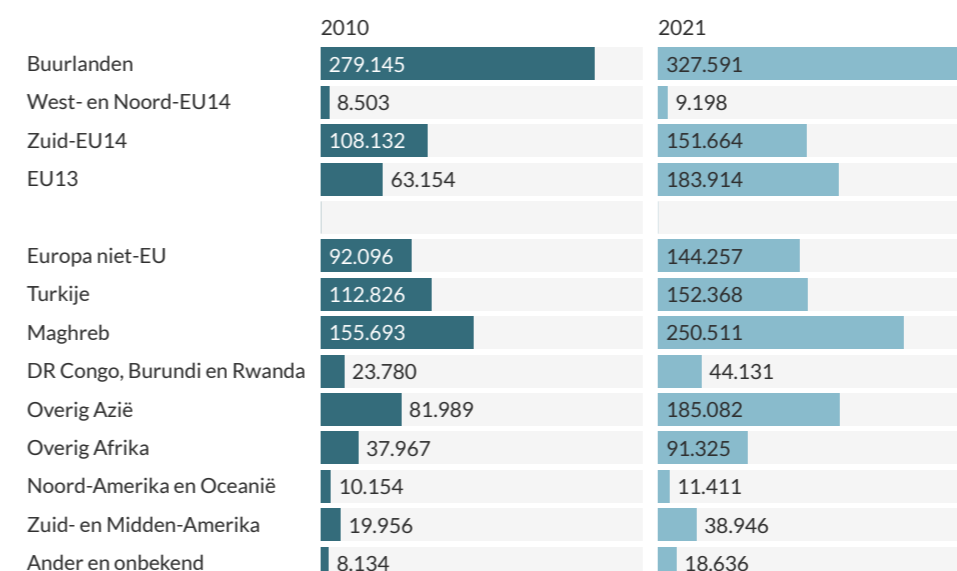
Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

1.3.3 HERKOMST VAN PERSONEN VAN BUITENLANDSE HERKOMST

Heel wat personen van buitenlandse afkomst in het Vlaamse Gewest zijn afkomstig uit onze buurlanden (327.591 personen). In totaal hebben 672.367 personen een EU-herkomst. Dat komt overeen met 42% van het totaal aantal personen van buitenlandse herkomst in het Vlaamse Gewest. De meeste personen van buitenlandse herkomst hebben dus een herkomst van buiten de EU (58%).

Het aantal personen van buitenlandse herkomst is tussen 2010 en 2021 sterk toegenomen. De evolutie verschilt per herkomstgroep. Het aantal personen met een niet-EU-herkomst (+73%) is sterker gestegen dan het aantal personen met een EU-herkomst (+47%). Opgedeeld per herkomstgroep is de grootste stijger de groep personen met een EU13-herkomst (+191%). Ook de groep personen met een herkomst van de Europese niet-EU-landen, van Maghreb, van DR Congo, Burundi en Rwanda, van 'overig Afrika', van 'overig Azië', van Zuid- en Midden-Amerika en van 'andere en onbekende herkomst', zijn in deze periode behoorlijk sterk gestegen. Het aantal personen met een herkomst van één van de West- en Noord-EU14-landen of van Noord-Amerika en Oceanië is nagenoeg stabiel gebleven.

Figuur 11. Bevolking van buitenlandse herkomst naar regio van herkomst
Vlaams Gewest, 2010 en 2021, aantal

Noot: alle huidige EU27-landen werden voor de gehele periode gerekend bij de EU27, ook voor die jaren waarin bepaalde van deze landen nog geen lid waren van de Europese Unie. EU27: Europese Unie zonder Verenigd Koninkrijk.

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

In het Vlaamse Gewest vormden in 2021 de personen met een herkomst uit de buurlanden de grootste groep (327.591), gevolgd door personen met herkomst uit de Maghreb (250.511), 'overig Azië' (185.082) en de EU13-landen (183.914). In het Waalse Gewest domineren personen met herkomst uit de Zuid-EU14 (422.791) en de buurlanden (275.303). In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest vormen de personen met een herkomst uit de Maghreb-landen de grootste groep (257.532). De herkomstgroepen uit Zuid-EU14, de buurlanden en EU13 zijn hier elk ook goed voor meer dan 100.000 personen.

Figuur 12. Bevolking van buitenlandse herkomst naar regio van herkomst
Belgische gewesten, 2021, aantal

	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Gewest
Buurlanden	327.591	275.303	114.538
West- en Noord-EU14	9.198	3.364	10.441
Zuid-EU14	151.664	422.791	121.291
EU13	183.914	64.163	104.727
Europa niet-EU	144.257	63.267	54.038
Turkije	152.368	59.114	49.008
Maghreb	250.511	155.465	257.532
DR Congo, Burundi en Rwanda	44.131	47.276	41.791
Overig Azië	185.082	53.404	71.434
Overig Afrika	91.325	59.705	49.397
Noord-Amerika en Oceanië	11.411	7.273	6.488
Zuid- en Midden-Amerika	38.946	16.415	25.562
Ander en onbekend	18.636	16.688	8.729

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Personen van buitenlandse herkomst kunnen al dan niet de Belgische nationaliteit hebben. Het aantal personen van buitenlandse herkomst ligt in het Vlaamse Gewest 2,5 keer hoger dan het aantal personen met een huidige buitenlandse nationaliteit. Vooral het grote verschil bij personen met Turkse en Maghrebijnse herkomst valt hier op. Het aantal personen van Turkse en Maghrebijnse herkomst ligt telkens meer dan 7 keer hoger dan het aantal personen met een huidige Turkse en Maghrebijnse nationaliteit. Het aantal personen met een herkomst uit DR Congo, Burundi en Rwanda ligt meer dan 5 keer hoger dan het aantal personen met een huidige nationaliteit uit één van desbetreffende landen. Bij Europeanen van buiten de EU is het aantal van buitenlandse herkomst meer dan 4 keer hoger dan het aantal personen met een huidige buitenlandse nationaliteit.

Tabel 13. Vergelijking bevolking met buitenlandse nationaliteit en van buitenlandse herkomst

Vlaams Gewest, 2021, aantal

	HUDIGE BUITENLANDSE NATIONALITEIT (1)	BUITENLANDSE HERKOMST (2)	(2)/(1)
Buurlanden	179.669	327.591	1,82
West- en Noord-EU14	5.558	9.198	1,65
Zuid-EU14	72.938	151.664	2,08
EU13	136.753	183.914	1,34
Europa niet-EU	34.685	144.257	4,16
Turkije	20.135	152.368	7,57
Maghreb	33.703	250.511	7,43
DR Congo, Burundi en Rwanda	8.439	44.131	5,23
Overig Azië	84.710	185.082	2,18
Overig Afrika	30.261	91.325	3,02
Noord-Amerika en Oceanië	5.157	11.411	2,21
Zuid- en Midden-Amerika	12.054	38.946	3,23
Ander en onbekend	9.921	18.636	1,88

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen.

Opgesplitst naar herkomstland blijkt dat de personen van Nederlandse herkomst de grootste groep vormen onder de personen van buitenlandse herkomst in het Vlaamse Gewest. Begin 2021 ging het om 237.040 personen, wat overeenkomt met bijna 15% van het totaal aantal personen van buitenlandse herkomst. De top 5 wordt vervolledigd door personen van Marokkaanse herkomst (224.627), van Turkse herkomst (152.368), van Italiaanse herkomst (75.945) en van Poolse herkomst (66.071). De groei tussen 2010 en 2021 situeert zich vooral bij personen van Poolse en van Roemeense herkomst.

Figuur 13. Top 10 buitenlandse herkomstlanden
Vlaams Gewest, 2010 en 2021, aantal

	2010	2021
Nederland	197.134	237.040
Marokko	139.391	224.627
Turkije	112.826	152.368
Italië	61.793	75.945
Polen	32.232	66.071
Roemenië	9.447	61.452
Frankrijk	50.821	58.278
USSR	30.773	53.546
Joegoslavië	29.002	46.525
Spanje	23.520	37.660

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

1.3.4 DEMOGRAFISCH PROFIEL VAN PERSONEN VAN BUITENLANDSE HERKOMST

Begin 2021 woonden er iets meer mannen dan vrouwen van buitenlandse herkomst in het Vlaamse Gewest, maar het verschil is klein. Voor elke 100 vrouwen zijn er 102 mannen. In de andere gewesten zijn er voor elke 100 vrouwen 99 mannen.

Tabel 14. Bevolking van buitenlandse herkomst naar geslacht
Belgische gewesten en België, 2021, aantal en in %

	MANNEN		VROUWEN		AANTAL MANNEN / AANTAL VROUWEN
	AANTAL	%	AANTAL	%	%
Vlaams Gewest	810.764	50,4	798.270	49,6	1,02
Waals Gewest	619.537	49,8	624.691	50,2	0,99
Brussels Gewest	455.034	49,7	459.942	50,3	0,99
België	1.885.335	50,0	1.882.903	50,0	1,00

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen.

Per herkomstgroep blijven de geslachtsverschillen klein, op enkele uitzonderingen na. Bij de personen met een Zuid-EU14 en andere of onbekende herkomst is de geslachtsratio hoger dan 110 mannen per 100 vrouwen. Bij personen met een herkomst van DR Congo, Burundi en Rwanda zijn er voor elke 100 vrouwen iets minder dan 90 mannen. Bij personen met een Zuid- en Midden-Amerikaanse herkomst zijn er voor elke 100 vrouwen minder dan 80 mannen.

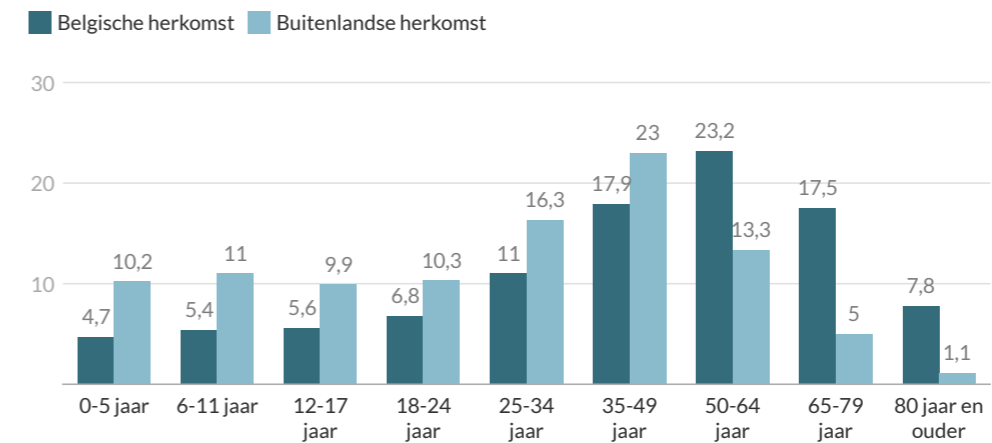
Tabel 15. Bevolking van buitenlandse herkomst naar geslacht en herkomstgroep
Vlaams Gewest, 2021, aantal

	MANNEN	VROUWEN	AANTAL MANNEN / AANTAL VROUWEN
Buurlanden	165.159	162.432	1,02
West- en Noord-EU14	4.435	4.763	0,93
Zuid-EU14	79.853	71.811	1,11
EU13	93.455	90.459	1,03
Europa niet-EU	69.764	74.493	0,94
Turkije	78.142	74.226	1,05
Maghreb	127.117	123.394	1,03
DR Congo, Burundi en Rwanda	20.599	23.532	0,88
Overig Azië	93.433	91.649	1,02
Overig Afrika	46.503	44.822	1,04
Noord-Amerika en Oceanië	5.700	5.711	1,00
Zuid- en Midden-Amerika	16.857	22.089	0,76
Ander en onbekend	9.747	8.889	1,10

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen.

De bevolking van buitenlandse herkomst is gemiddeld genomen duidelijk jonger dan de bevolking van Belgische herkomst. De leeftijdsgroepen tot en met 49 jaar zijn opvallend meer vertegenwoordigd bij de personen van buitenlandse herkomst. Het aandeel minderjarigen ligt bij de personen met buitenlandse herkomst op 31%, tegenover 16% bij de bevolking van Belgische herkomst. De bevolking ouder dan 50 jaar is ondervertegenwoordigd bij personen van buitenlandse herkomst (20% tegenover 49% bij de bevolking van Belgische herkomst). Het aandeel 65-plussers ligt bij de bevolking van buitenlandse herkomst (6%) 4 keer lager dan bij de bevolking van Belgische herkomst (25%).

Figuur 14. Leeftijdsverdeling per herkomstgroep
Vlaams Gewest, 2021, in %

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Tussen de verschillende herkomstgroepen zijn er duidelijke verschillen naar leeftijd. Het aandeel minderjarigen varieert van 42% bij de personen met een herkomst uit 'overig Afrika' tot 24% bij de personen met herkomst uit onze buurlanden. De leeftijdsgroep van 65 jaar en ouder is bij personen met een herkomst uit één van de buurlanden dan weer goed voor bijna 13%. Bij personen met herkomst uit West- en Noord-EU14 en Zuid-EU14 landen ligt het percentage 65-plussers op 9% en bij de herkomstgroep uit Noord-Amerika en Oceanië op 7%. Bij de meeste andere herkomstgroepen ligt dat aandeel duidelijk lager.

Figuur 15. Bevolking van buitenlandse herkomst naar leeftijd en herkomstgroep
Vlaams Gewest, 2021, in %

	0-17 jaar	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	65 jaar en ouder
Buurlanden	24,0	24,5	19,8	18,8	12,9
West- en Noord-EU14	25,5	26,8	19,7	19,6	8,5
Zuid-EU14	25,5	25,9	22,6	17,1	8,9
EU13	25,7	29,7	29,3	12,0	3,3
Europa niet-EU	32,2	26,3	21,4	14,2	6,0
Turkije	32,5	26,7	24,9	11,6	4,3
Maghreb	38,9	23,4	23,0	10,4	4,4
DR Congo, Burundi en Rwanda	39,4	25,5	20,0	12,3	2,7
Overig Azië	32,6	31,3	23,2	10,2	2,8
Overig Afrika	42,0	26,9	21,8	8,1	1,2
Noord-Amerika en Oceanië	30,7	28,7	19,6	14,0	7,1
Zuid- en Midden-Amerika	32,5	28,8	26,2	9,9	2,6
Ander en onbekend	33,9	28,1	22,9	9,7	5,3

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Het jongere leeftijdsprofiel van de buitenlandse bevolking heeft als gevolg dat het aandeel personen van buitenlandse herkomst in de totale bevolking bij de jongste leeftijdsgroepen nog duidelijk hoger ligt dan het algemene percentage van 24%. Begin 2021 was 41% van de 0- tot 5-jarigen in het Vlaamse Gewest van buitenlandse herkomst. Bij de 6- tot 11-jarigen ging het om 39% en bij de 12- tot 17-jarigen om 36%.

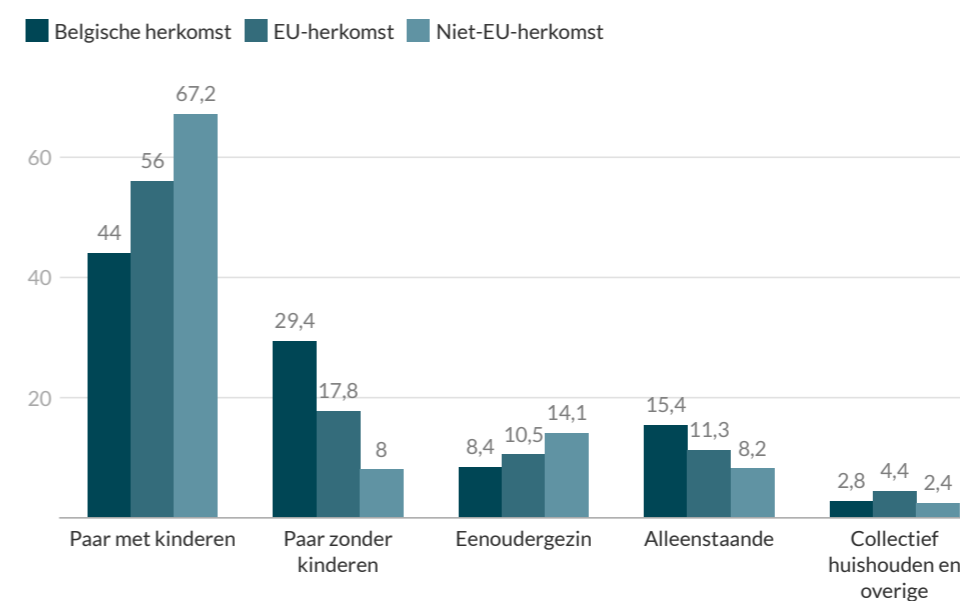
Tabel 16. Bevolking van buitenlandse herkomst naar leeftijdsgroep
Vlaams Gewest, 2021, aantal en in % van totale bevolking

	AANTAL	% VAN TOTALE BEVOLKING
0-5 jaar	163.837	40,8
6-11 jaar	176.409	39,3
12-17 jaar	158.611	36,1
18-24 jaar	165.512	32,5
25-34 jaar	261.874	32,0
35-49 jaar	369.388	29,0
50-64 jaar	214.451	15,5
65-79 jaar	80.561	8,4
80 jaar en ouder	18.391	4,5
Totaal	1.609.034	24,2

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Ook naar huishoudsamenstelling verschilt het profiel van de bevolking van buitenlandse herkomst van dat van de bevolking van Belgische herkomst. Bij personen van buitenlandse herkomst is het aandeel gezinnen met kinderen groter dan bij personen van Belgisch herkomst. Dat geldt zowel voor paren met kinderen als voor alleenstaande ouders. Het aandeel paren zonder kinderen en alleenstaanden is kleiner. Dat is vooral het geval bij de personen met een niet-EU-herkomst. Bij deze herkomstgroep leeft 67% in een huishouden samengesteld uit een paar met kinderen en 14% in een huishouden met een alleenstaande ouder, terwijl dat bij personen van Belgische herkomst respectievelijk 44% en 8% is. Het aandeel personen in een huishouden bestaande uit een paar zonder kinderen of alleenstaand ligt lager bij de personen met een niet-EU-herkomst dan bij personen met een Belgische herkomst: in beide gevallen 8% ten opzichte van 29% en 15% bij de personen van Belgische herkomst.

Figuur 16. Huishoudsamenstelling naar herkomstgroep
Vlaams Gewest, 2021, in %

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

1.3.5 NATIONALITEITSHISTORIEK VAN PERSONEN VAN BUITENLANDSE HERKOMST

De bevolking van buitenlandse herkomst kan op basis van de nationaliteitshistoriek worden opgedeeld in 3 grote groepen:

1. Niet-Belgen: personen met een huidige niet-Belgische nationaliteit
2. Belgen geboren als niet-Belg: personen met een huidige Belgische nationaliteit en een niet-Belgische geboortenationaliteit
3. Belgen geboren als Belg: personen met een Belgische huidige en geboortenationaliteit, maar van wie 1 of beide ouders een niet-Belgische geboortenationaliteit heeft.

Begin 2021 had 39% van de personen van buitenlandse herkomst een huidige buitenlandse nationaliteit ('niet-Belgen'). Dat aandeel varieert sterk naar herkomstgroep. Vooral bij de personen van Turkse en Maghrebijnse herkomst en ook bij de personen van de herkomstgroep DR Congo, Burundi en Rwanda is dat aandeel opvallend laag (respectievelijk 15%, 16% en 22%). Dat betekent dat een groot aandeel personen in deze herkomstgroepen zelf de Belgische nationaliteit heeft verworven of als Belg geboren is. Bij de personen met een EU13-herkomst ligt het aandeel niet-Belgen het hoogst (73%).

Bij de herkomstgroepen die deel uitmaken van de EU27 en de herkomstgroep Noord-Amerika en Oceanië is het aandeel Belgen geboren als niet-Belg opvallend kleiner dan voor andere herkomstgroepen. Het aandeel varieert bij die groepen tussen de 11% en 21%.

Tabel 17. Nationaliteitshistoriek van personen van buitenlandse herkomst
Vlaams Gewest, 2021, aantal

	NIET-BELGEN		BELGEN GEBOREN ALS NIET-BELG		BELGEN GEBOREN ALS BELG	
	AANTAL	%	AANTAL	%	AANTAL	%
Buurlanden	166.047	50,7	46.978	14,3	114.566	35,0
West- en Noord-EU14	5.188	56,4	994	10,8	3.016	32,8
Zuid-EU14	68.624	45,2	32.233	21,3	50.807	33,5
EU13	134.626	73,2	31.299	17,0	17.989	9,8
Europa niet-EU	45.096	31,3	62.710	43,5	36.451	25,3
Turkije	22.147	14,5	73.362	48,1	56.859	37,3
Maghreb	41.021	16,4	110.184	44,0	99.306	39,6
DR Congo, Burundi en Rwanda	9.779	22,2	20.179	45,7	14.173	32,1
Overig Azië	81.504	44,0	65.845	35,6	37.733	20,4
Overig Afrika	33.435	36,6	34.479	37,8	23.411	25,6
Noord-Amerika en Oceanië	5.098	44,7	1.761	15,4	4.552	39,9
Zuid- en Midden-Amerika	14.055	36,1	13.093	33,6	11.798	30,3
Ander en onbekend	7.363	39,5	4.816	25,8	6.457	34,6

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

1.3.6 GEBOORTELAND VAN PERSONEN VAN BUITENLANDSE HERKOMST

Bijna 47% van de personen van buitenlandse herkomst die begin 2021 in het Vlaamse Gewest woonden, is in België geboren. Dat aandeel ligt bij de personen afkomstig uit de Zuid-EU14-landen, Turkije en de Maghreb-landen beduidend hoger (rond 60%), bij de personen met herkomst uit de EU13-landen, 'overig Azië', en in mindere mate ook 'overig Afrika' en Zuid- en Midden-Amerika duidelijk lager. Dat verschil hangt samen met een verschil in tijdstip van de belangrijkste migratiestromen uit deze landen.

Tabel 18. Nationaliteitshistoriek van personen van buitenlandse herkomst
Vlaams Gewest, 2021, %

	GEBOREN IN BELGIË	GEBOREN IN EU	GEBOREN BUITEN EU	ONBEKEND
Buurlanden	49,6	42,8	7,6	0,0
West- en Noord-EU14	43,1	47,2	9,6	0,1
Zuid-EU14	58,7	33,9	7,4	0,1
EU13	23,8	73,7	2,5	0,1
Europa niet-EU	41,3	2,6	56,1	0,0
Turkije	62,1	1,3	36,6	0,0
Maghreb	63,8	1,8	34,4	0,0
DR Congo, Burundi en Rwanda	47,9	1,8	50,3	0,0
Overig Azië	28,9	0,8	69,8	0,5
Overig Afrika	39,1	1,8	59,1	0,0
Noord-Amerika en Oceanië	45,0	3,0	51,8	0,2
Zuid- en Midden-Amerika	34,5	1,9	63,6	0,0
Ander en onbekend	48,6	9,2	36,5	5,7

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

MAATSCHAPPELIJKE POSITIE EN PARTICIPATIE VAN PERSONEN VAN BUITENLANDSE HERKOMST

2.1 TEWERKSTELLING EN ARBEID

De tewerkstellingspositie wordt in kaart gebracht op basis van de gegevens van de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) van het Belgische statistiebureau Statbel en op basis van de administratieve gegevens van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming (DWH AM&SB) van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ). De EAK-gegevens maken het mogelijk internationaal te vergelijken. De administratieve KSZ-gegevens zijn gebaseerd op informatie over nagenoeg de gehele bevolking waardoor gedetailleerde informatie over subgroepen beschikbaar is. Bij de werkloosheidscijfers wordt daarnaast ook gebruik gemaakt van de gegevens over de werkzoekenden zonder werk van de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB). Bij de werkintensiteit van het huishouden worden niet alleen gegevens gebruikt van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de KSZ, maar voor de Europese vergelijking ook gegevens van de European Union Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC-survey) van het Belgische statistiebureau Statbel. Ten slotte worden ook gegevens gepresenteerd van de dienst Diversiteitsbeleid van de Vlaamse overheid en van over de herkomst van het personeel van de Vlaamse overheidsdiensten.

De **EAK- en EU-SILC-gegevens** kunnen opgedeeld worden naar huidige nationaliteit (Belg, EU zonder België, niet-EU) en geboorteland (België, EU zonder België, buiten de EU). Bij de EAK is EU gelijk aan de EU27-landen zonder Verenigd Koninkrijk voor de jaren 2010 tot 2021. Bij de EU-SILC-survey slaat in de gepresenteerde cijfers van 2021 EU ook op de EU27-landen zonder Verenigd Koninkrijk.

Voor zowel de EAK-enquête als de EU-SILC-survey geldt dat er geen specifieke inspanningen werden gedaan om de relatief hogere non-respons-graad bij de groep personen van buitenlandse herkomst tegen te gaan. Ook kan het interview bij beide surveys enkel afgelegd worden in het Nederlands, Frans, Duits of Engels waardoor personen van buitenlandse herkomst die geen enkele van deze talen beheersen, automatisch afvallen als mogelijke respondenten. Met deze elementen dient men bij de interpretatie van de resultaten rekening te houden.

De hier gepresenteerde EAK- en EU-SILC-resultaten zijn daarnaast onderhevig aan de gebruikelijke statistische foutenmarge. De vermelde percentages moeten gezien worden als schattingen van de overeenkomstige populatieparameters binnen een bepaald betrouwbaarheidsinterval.

Dit betrouwbaarheidsinterval is groter naarmate de steekproef waarop de percentages berekend worden, kleiner is. Om een vlotte leesbaarheid van de tekst en figuren te garanderen, worden deze intervallen hier niet vermeld.

In de EAK van 2021 werden in het Vlaamse Gewest in totaal ongeveer 37.000 personen tussen 20 en 64 jaar bevestigd. Daarvan hadden 1.940 personen een EU27-nationaliteit (zonder België) en 986 personen een niet-EU27-nationaliteit. Naar geboorteland ging het om 2.000 personen geboren in de EU27 buiten België en 2.766 personen geboren buiten de EU27.

In de EU-SILC-steekproef van 2021 waren er bij de bijna 8.000 bevestigde personen in het Vlaamse Gewest 230 personen met een EU27-nationaliteit (zonder België) en circa 170 personen met een niet-EU27-nationaliteit. Naar geboorteland ging het om 260 personen geboren in de EU27 buiten België en circa 360 personen geboren buiten de EU27. Bij een aantal van deze groepen is het aantal respondenten relatief klein zodat enige voorzichtigheid geboden is bij de interpretatie van de gegevens.

De administratieve gegevens van het **Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming (DWH AM&SB) van de KSZ** kunnen opgedeeld worden naar herkomst. Dat is mogelijk door een koppeling van de gegevens van het Rijksregister over de nationaliteitshistoriek van een persoon en diens ouders aan de gegevens van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de Kruispuntbank Sociale Zekerheid. Om de herkomst van een persoon te bepalen worden 4 criteria in rekening gebracht: de huidige nationaliteit van de persoon, de geboortenationaliteit van de persoon, de geboortenationaliteit van de vader en de geboortenationaliteit van de moeder. Strikt genomen gaat het niet om de geboortenationaliteit, maar om de eerste in het Rijksregister gekende nationaliteit. Is één van deze vier criteria een niet-Belgische nationaliteit, dan wordt de persoon beschouwd als een persoon van buitenlandse herkomst. Deze operationalisering sluit aan bij de doelgroep zoals omschreven in artikel 3 van het decreet van 7 juni 2013 betreffende het Vlaamse Integratie- en Inburgeringsbeleid.

Aangezien niet voor alle personen over alle gebruikte criteria (huidige of geboortenationaliteit van de persoon zelf en geboortenationaliteit van de ouders) gegevens zijn opgenomen in het Rijksregister, is het zo dat voor een deel van de bevolking geen buitenlandse herkomst wordt gevonden maar dat de nationaliteitshistoriek van deze groep onvolledig is. In de praktijk gaat het vooral om oudere personen met een Belgische huidige nationaliteit en Belgische geboortenationaliteit waarvoor geen informatie bekend is over de geboortenationaliteit van de ouders. Aangezien de grote meerderheid van deze groep geboren is vóór 1970 en de mogelijkheden voor personen met een buitenlandse nationaliteit en hun nakomelingen om de Belgische nationaliteit te verwerven tot de jaren 1990 beperkt waren, kan er vanuit gegaan worden dat de grote meerderheid van deze groep personen van Belgische herkomst zijn. Daarom worden de personen behorend tot deze groep hier beschouwd als personen van Belgische herkomst. Begin 2020 ging

het in het Vlaamse Gewest om 4,9% van de bevolking van 18 tot en met 64 jaar. Het aandeel van deze groep in de totale bevolking neemt elk jaar af. Begin 2010 ging het nog om 13,8% van de bevolking van 18 tot 64 jaar.

Om de personen van buitenlandse herkomst op te delen naar herkomstgroep wordt gewerkt met een cascadesysteem. Er wordt eerst gekeken naar de geboortenationaliteit van de vader. Is dat een buitenlands nationaliteit, dan wordt de persoon ingedeeld in de herkomstgroep die met die buitenlandse nationaliteit overeenkomt. Is de geboortenationaliteit van de vader onbekend of Belgisch dan wordt gekeken naar de geboortenationaliteit van de moeder. Is die onbekend of Belgisch dan wordt gekeken naar de geboortenationaliteit van de persoon zelf. Is die onbekend of Belgisch wordt gekeken naar de huidige nationaliteit van de persoon.

De gegevens van de KSZ hebben betrekking op de situatie op 1 januari van het jaar (strikt genomen 31 december mindernacht van het voorgaande jaar).

Volgende herkomstgroepen worden gehanteerd:

- België (inclusief de groep personen zonder buitenlandse herkomst maar met onvolledige nationaliteitshistoriek)
- EU:
 - Buurlanden: Nederland, Frankrijk, Duitsland en Luxemburg
 - West- en Noord-EU15-landen: Ierland, Verenigd Koninkrijk, Oostenrijk, Denemarken, Zweden en Finland
 - Zuid-EU15-landen: Italië, Spanje, Portugal en Griekenland
 - EU12/EU13-landen: Estland, Letland, Litouwen, Polen, Tsjechië, Slowakije, Hongarije, Slovenië, Bulgarije, Roemenië, Malta, Cyprus en Kroatië (vanaf 2014) (*Vanaf 2014 gaat het om de EU13-landen, zijnde de EU12-landen plus Kroatië*).
- Niet-EU:
 - Europa niet-EU: Zwitserland, Noorwegen, Albanië, Wit-Rusland, Kosovo, Moldavië, Rusland, Bosnië, Oekraïne, Liechtenstein, Andorra, Monaco, San Marino, Macedonië, Kroatië (tot en met 2013), IJsland, Servië en Montenegro
 - Turkije
 - Maghreb-landen: Marokko, Algerije, Tunesië, Libië en Mauritanië
 - DR Congo, Burundi en Rwanda
 - Overig Azië: Aziatische landen zonder Turkije
 - Overig Afrika: Afrikaanse landen zonder Maghreb-landen
 - Noord-Amerika en Oceanië: Canada, Verenigde Staten van Amerika, Mexico en alle landen van Oceanië
 - Zuid- en Midden-Amerika: alle Amerikaanse landen zonder Canada, Verenigde Staten van Amerika en Mexico
 - Ander en onbekend: personen met een Rijksregistercode die niet eenduidig aan een bepaald land kan worden toegewezen zoals 'staatloos', personen waarvan de nationaliteit 'nog niet definitief is bewezen' en personen met een onbekende buitenlandse nationaliteit.

De verkregen gegevens van de KSZ laten het niet toe om zoals in deel 1 van dit rapport alle huidige EU27-landen voor de gehele periode 2010 tot 2020 bij de EU27 te rekenen. Dat betekent dat Kroatië hier pas bij de EU wordt meegeteld vanaf 2014 (start lidmaatschap in juli 2013). Het Verenigd Koninkrijk werd in de hele periode 2010 tot 2020 wel nog bij de EU gerekend. Het VK verliet de EU pas in februari 2020, terwijl die hier gebruikte cijfers voor 2020 betrekking hebben op de situatie op 1 januari 2020.

De administratieve KSZ-gegevens betreffen niet enkel de personen ingeschreven in het bevolkingsregister en het vreemdelingenregister, maar ook de personen ingeschreven in het wachtregister. Met personen die onwettig in het land verblijven, wordt hier geen rekening gehouden.

Ook de werkzoekenden zonder werk van de **VDAB** kunnen worden ingedeeld naar herkomstregio. De VDAB gebruikt zelf de term 'origine'. Bij de bepaling van de origine van de werkzoekenden zonder werk wordt door de VDAB wel enkel gekeken naar de huidige nationaliteit en de vorige nationaliteit van de persoon zelf. Met de geboortenationaliteit van de ouders wordt in tegenstelling tot bij de KSZ-gegevens dus geen rekening gehouden. De VDAB deelt de werkzoekenden zonder werk naar origine op in 2 grote groepen. De eerste groep bestaat uit EU14-landen (waaronder België en zonder Verenigd Koninkrijk), EU13-landen en EVA-landen en het Verenigd Koninkrijk. EVA staat voor Europese Vrijhandelsassociatie, een samenwerkingsverband tussen Liechtenstein, Noorwegen, IJsland en Zwitserland. De tweede groep bestaat uit: rest van Europa, Amerika, Azië, Afrika en 'overige' (inclusief Oceanië).

Aangezien de methode van dataverzameling, de gebruikte definities, de afbakening van de bevolking op arbeidsleeftijd en de operationalisering van herkomst verschillen, kunnen de cijfers op basis van de EAK-, KSZ-, VDAB- en EU-SILC-gegevens niet onderling met elkaar vergeleken worden.

De gegevens over de herkomst van het Vlaamse overheids personeel zijn gebaseerd op een geanonimiseerde en geautomatiseerde telling van de **dienst Diversiteitsbeleid**. De dienst Diversiteitsbeleid bezorgt daartoe de rijksregisternummers van de personeelsleden aan het Rijksregister. Het Rijksregister bepaalt op basis van de huidige en geboortenationaliteit van het personeelslid en de geboortenationaliteit van de ouders de herkomst van het personeelslid en bezorgt die gegevens op een geaggregeerde en geanonimiseerde manier terug aan de dienst Diversiteitsbeleid. Is de huidige nationaliteit van de persoon, de geboortenationaliteit van de persoon en/of de geboortenationaliteit van minstens 1 van de ouders een niet-Belgische nationaliteit, dan wordt de persoon beschouwd als een persoon van buitenlandse herkomst. De gebruikte definitie sluit zo aan bij de doelgroep zoals omschreven in artikel 3 van het decreet van 7 juni 2013 betreffende het Vlaamse Integratie- en Inburgeringsbeleid.

Ook over de herkomst van de personeelsleden van de lokale overheden zijn gegevens beschikbaar, gebaseerd op herkomstgegevens van de KSZ. De gebruikte herkomstdefinitie is dezelfde als diegene gebruikt door de dienst Diversiteitsbeleid maar de methode van dataverzameling verschilt. Er worden geen rijksregisternummers doorgegeven aan het Rijksregister. In plaats daarvan worden voor elke gemeente 3 ondernemingsnummers aan de KSZ bezorgd: 1 nummer voor de gemeentediensten in strikte zin, 1 nummer voor het OCMW en 1 nummer voor de politiezone waartoe de gemeente behoort. Aan de hand van deze nummers heeft de KSZ zicht op de personeelsleden van de 300 gemeenten en kan de herkomst van de personeelsleden bepaald worden. Die gegevens worden door de KSZ op een geaggregeerde en geanonimiseerde manier aan Statistiek Vlaanderen overgemaakt.

2.1.1 BEVOLKING OP ARBEIDSLEEFTIJD

Volgens de EAK-enquête waren er in 2021 circa 3,83 miljoen inwoners op arbeidsleeftijd (tussen 20 en 64 jaar) in het Vlaamse Gewest. Dat zijn er bijna 78.800 meer dan in 2010 (+2%). Die stijging is niet bij alle bevolkingsgroepen even groot. Bij personen met Belgische nationaliteit is er sprake van een lichte afname (-1%), bij personen met een buitenlandse nationaliteit om een duidelijke toename (+51%). Bij de EU-burgers (+56%) is de stijging nog groter dan bij de niet-EU-burgers (+42%). Alles samen zijn er in 2021 binnen de bevolking op arbeidsleeftijd bijna 214.500 personen met een EU-nationaliteit en ruim 127.500 personen met een nationaliteit van buiten de EU.

Tabel 19. Bevolking op arbeidsleeftijd (20-64 jaar) naar nationaliteit op basis van EAK-enquête

Vlaams Gewest, 2010-2021, aantal x 1.000

		2010	2015	2021	2010-2021 IN %
Totaal	België	3.527,1	3.508,8	3.490,9	-1,0
	EU	137,4	169,6	214,5	+56,1
	Niet-EU	89,5	128,1	127,5	+42,5
Mannen	België	1.779,0	1.773,2	1.766,5	-0,7
	EU	72,2	85,3	105,6	+46,3
	Niet-EU	65,2	84,3	108,8	+66,9
Vrouwen	België	1.748,1	1.735,6	1.724,3	-1,4
	EU	65,2	84,3	108,8	+66,9
	Niet-EU	45,2	67,7	71,1	+57,3

Noot: de EAK-enquête werd in 2017 ingrijpend vernieuwd. Om de vergelijkbaarheid op Europees niveau te verhogen, werd in 2021 een nieuwe vragenlijst geïmplementeerd. De wijzigingen in vergelijking met de oude vragenlijst zijn divers. Daardoor is voorzichtigheid geboden bij het maken van vergelijkingen met de resultaten van voorgaande jaren.

Bron: EAK Statbel, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

Het aantal personen geboren in het buitenland binnen de bevolking op arbeidsleeftijd ligt duidelijk hoger dan het aantal personen met een huidige buitenlandse nationaliteit. In 2021 ging het om circa 222.700 personen

geboren binnen de EU (buiten België) en 349.200 personen geboren buiten de EU. Ook deze groepen zijn tegenover 2010 sterk in omvang toegenomen. Terwijl het aantal personen op arbeidsleeftijd geboren in België afnam, is het aantal personen geboren buiten de EU met 52% toegenomen. Bij de personen geboren binnen de EU gaat het over een toename van 44%. Hier is die toename bij de vrouwen telkens groter dan bij de mannen.

Tabel 20. Bevolking op arbeidsleeftijd (20-64 jaar) naar geboorteland op basis van EAK-enquête

Vlaams Gewest, 2010-2021, aantal x 1.000

		2010	2015	2021	2010-2021 IN %
Totaal	België	3.370,1	3.316,6	3.251,2	-3,5
	EU	154,9	185,8	222,7	+43,8
	Niet-EU	229,1	304,0	349,2	+52,5
Mannen	België	1.709,9	1.687,4	1.652,3	-3,4
	EU	75,7	85,7	107,2	+41,6
	Niet-EU	109,9	145,7	163,8	+49,1
Vrouwen	België	1.660,1	1.629,2	1.598,9	-3,7
	EU	79,2	100,1	115,5	+45,9
	Niet-EU	119,2	158,3	185,4	+55,5

Noot: de EAK-enquête werd in 2017 ingrijpend vernieuwd. Om de vergelijkbaarheid op Europees niveau te verhogen, werd in 2021 een nieuwe vragenlijst geïmplementeerd. De wijzigingen in vergelijking met de oude vragenlijst zijn divers. Daardoor is voorzichtigheid geboden bij het maken van vergelijkingen met de resultaten van voorgaande jaren.

Bron: EAK Statbel, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

De administratieve KSZ-gegevens wijzen op een bevolking op arbeidsleeftijd van 3,85 miljoen begin 2020. Dat cijfer ligt iets hoger dan de EAK-gegevens. Tussen 2010 en 2020 is de totale bevolking op arbeidsleeftijd volgens de KSZ-gegevens toegenomen met ongeveer 107.700 personen (+3%). Die groei is echter het resultaat van een negatieve groei bij de bevolking van Belgische herkomst (-8%) en een positieve groei bij de buitenlandse herkomstgroepen. Bij de personen met EU-herkomst gaat het om een stijging van 43%, bij de personen met een niet-EU-herkomst om een stijging van 74%. Uitschieter is de groep personen met een herkomst van één van de EU12/EU13-landen. Hun aantal binnen de bevolking op arbeidsleeftijd is tussen 2010 en 2020 met 166% gestegen.

Tabel 21. Bevolking op arbeidsleeftijd (20-64 jaar) naar herkomst op basis van administratieve KSZ-data

Vlaams Gewest, 2010-2020, aantal x 1.000

	2010	2015	2020	2010-2020 IN %
België	3.152,2	3.056,0	2.915,8	-7,5
Buurlanden	166,1	178,2	192,8	+16,1
West- en Noord-EU15	19,2	19,6	20,3	+5,4
Zuid-EU15	66,7	80,1	92,6	+38,8
EU12/EU13	44,9	81,4	119,4	+165,7
Europa niet-EU	39,7	56,4	67,1	+68,7
Turkije	63,9	76,0	88,8	+38,8
Maghreb	83,3	104,8	128,9	+54,9
DR Congo, Burundi en Rwanda	12,3	17,8	22,8	+86,0
Overig Azië	49,9	75,7	112,9	+126,4
Overig Afrika	21,5	34,1	47,7	+122,4
Noord-Amerika en Oceanië	5,7	6,3	6,9	+21,1
Zuid- en Midden-Amerika	11,7	16,6	23,8	+103,7
Ander en onbekend	4,4	5,8	9,4	+115,6
Totaal EU (excl. België)	297,0	359,3	425,1	+43,2
Totaal niet-EU	292,2	393,5	508,2	+73,9

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen

2.1.2 WERKZAAMHEIDSGRAAD

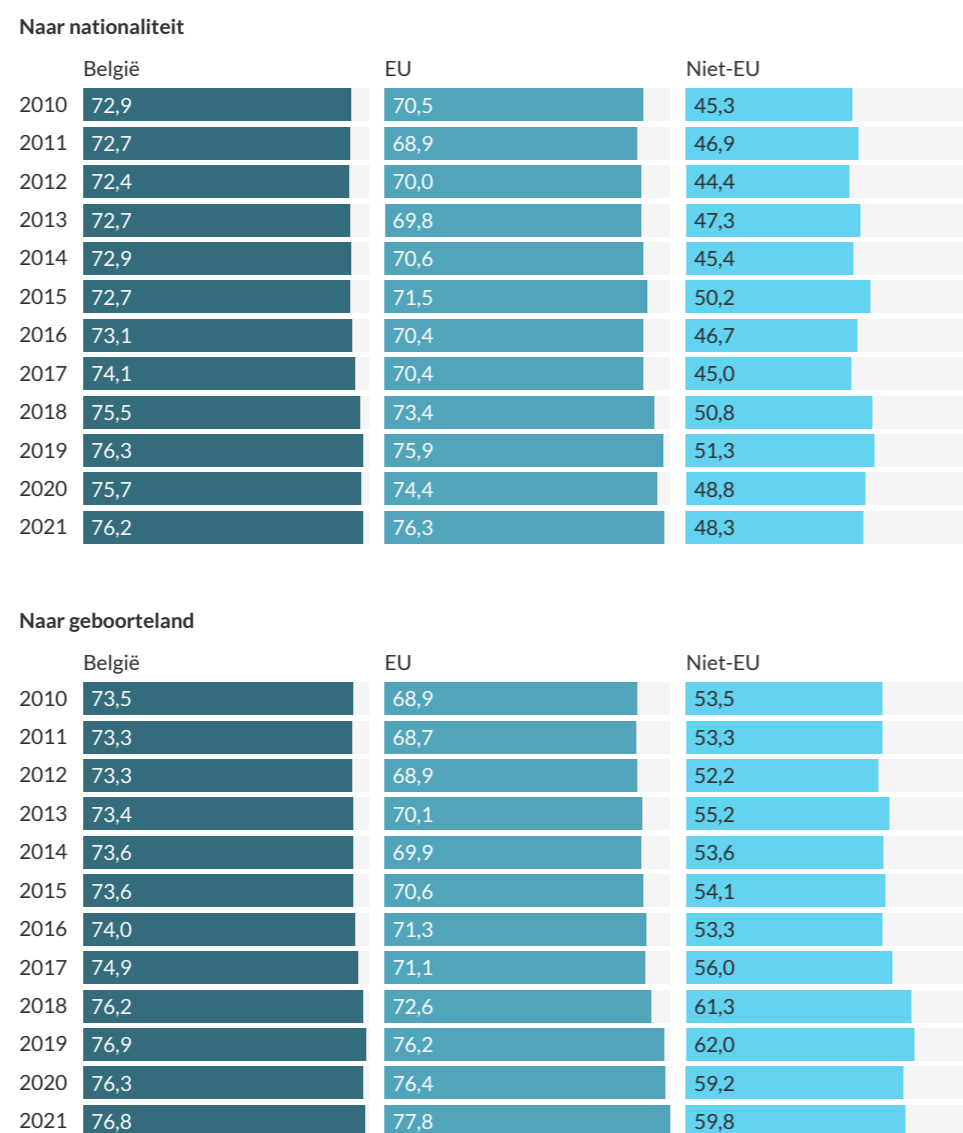
Volgens de EAK-enquête lag de werkzaamheidsgraad van personen tussen 20 en 64 jaar met een niet-EU-nationaliteit in 2021 in het Vlaamse Gewest op ruim 48%. De werkzaamheidsgraad is het aandeel werkenden in de totale bevolking op arbeidsleeftijd. Werkenden zijn hier personen die in de referentieweek van de bevraging minstens 1 uur arbeid hebben verricht. De werkzaamheidsgraad ligt bij niet-EU-burgers 28 procentpunten lager dan bij Belgen en ook 28 procentpunten lager dan bij personen met een nationaliteit van binnen de Europese Unie (exclusief Belgen). De kloof tussen niet-EU-burgers en Belgen schommelt sinds 2010 tussen 23 en 29 procentpunten.

Door te kijken naar geboorteland in plaats van huidige nationaliteit kan een deel van de groep personen die in de loop der jaren Belg is geworden, mee in rekening worden gebracht. De werkzaamheidsgraad van personen geboren buiten de Europese Unie (60%) lag in 2021 11 procentpunten hoger dan de werkzaamheidsgraad van personen met een nationaliteit van buiten de EU. Maar ook bij deze groep blijft er nog steeds een kloof van 17 procentpunten bestaan met de werkzaamheidsgraad van personen geboren in België en personen geboren in de Europese Unie (buiten België). De kloof tussen personen geboren buiten de EU en personen geboren in België schommelt in de meest recente jaren tussen 15 en 21 procentpunten.

Tussen 2010 en 2021 is de werkzaamheidsgraad van personen met een niet-EU-nationaliteit toegenomen met 3 procentpunten. Bij personen met een EU-nationaliteit is die toename groter (+6 procentpunten). Een gelijkaardig verschil is te zien als gekeken wordt naar de evolutie van de werkzaamheidsgraad van personen geboren in de EU (+9 procentpunten) en buiten de EU (+6 procentpunten).

Figuur 17. Werkzaamheidsgraad van personen van 20 tot 64 jaar naar nationaliteit en geboorteland

Vlaams Gewest, 2010-2021, in %

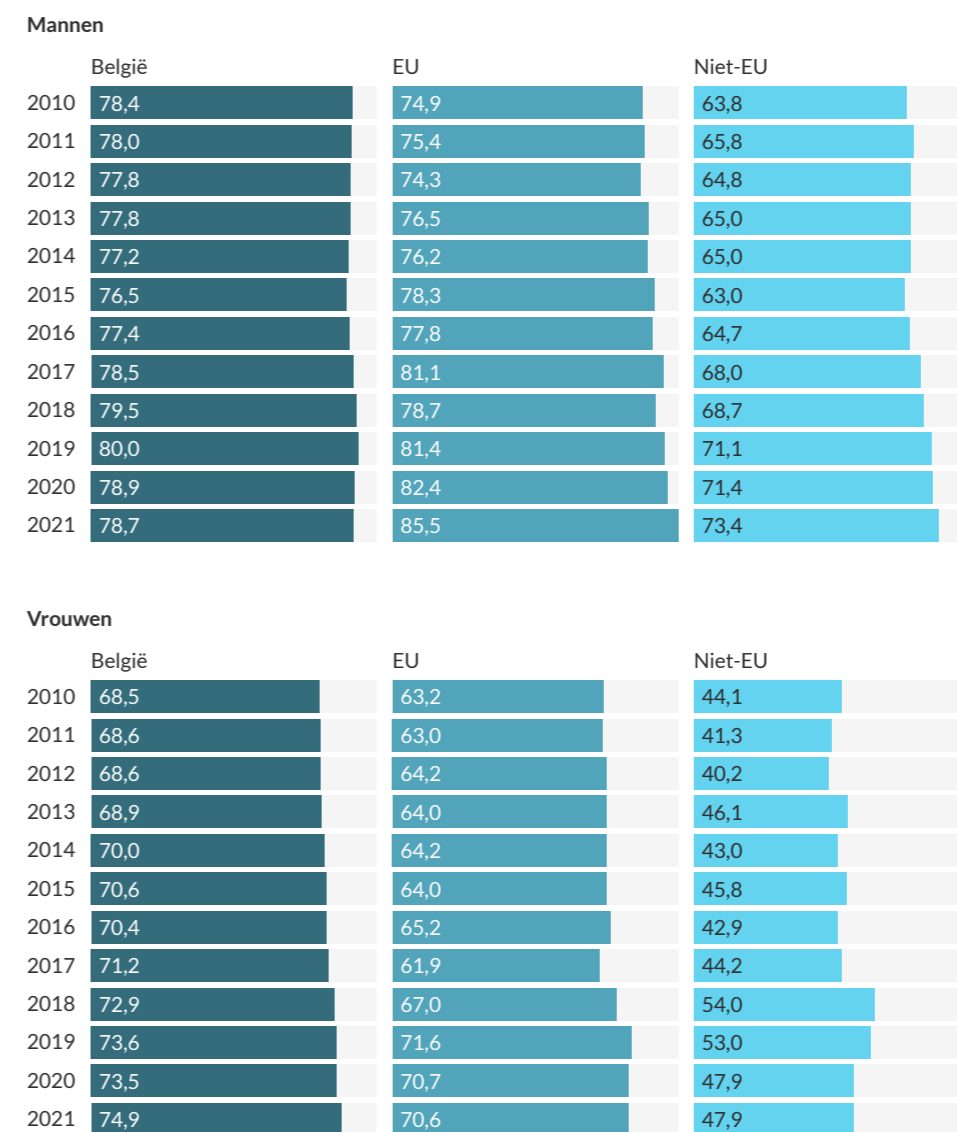
Noot: de EAK-enquête werd in 2017 ingrijpend vernieuwd. Om de vergelijkbaarheid op Europees niveau te verhogen, werd in 2021 een nieuwe vragenlijst geïmplementeerd. De wijzigingen in vergelijking met de oude vragenlijst zijn divers. Daardoor is voorzichtigheid geboden bij het maken van vergelijkingen met de resultaten van voorgaande jaren.

Bron: EAK Statbel, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

Vooraf bij de niet-Europese vrouwen ligt de werkzaamheidsgraad relatief laag. Van de vrouwen geboren buiten de EU is 48% aan het werk. Bij de mannen gaat het om 73%. Dat ligt respectievelijk 27 en 5 procentpunten lager dan de vrouwen en mannen geboren in België. De werkzaamheidsgraad van de vrouwen geboren buiten de EU is tussen 2010 en 2019 wel beperkt gestegen. Bij de mannen geboren buiten de EU is er vanaf 2016 sprake van een aanhoudende stijging van de werkzaamheidsgraad. De kloof in werkzaamheid tussen mannen geboren in de EU en mannen geboren in België is doorgaans kleiner dan bij vrouwen geboren in de EU en vrouwen geboren in België.

Figuur 18. Werkzaamheidsgraad van personen van 20 tot 64 jaar naar geslacht en geboorteland

Vlaams Gewest, 2010-2021, in %

Noot: de EAK-enquête werd in 2017 ingrijpend vernieuwd. Om de vergelijkbaarheid op Europees niveau te verhogen, werd in 2021 een nieuwe vragenlijst geïmplementeerd. De wijzigingen in vergelijking met de oude vragenlijst zijn divers. Daardoor is voorzichtigheid geboden bij het maken van vergelijkingen met de resultaten van voorgaande jaren.

Bron: EAK Statbel, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

Internationale vergelijking maakt duidelijk dat in de meeste EU14-landen de werkzaamheidsgraad van personen geboren buiten de EU hoger ligt dan in het Vlaamse Gewest. Enkel in België en de andere Belgische gewesten, Spanje, Griekenland en Frankrijk ligt de werkzaamheidsgraad van personen geboren buiten de EU lager. Ook als gekeken wordt naar het verschil tussen de werkzaamheidsgraad van personen geboren in het land en de werkzaamheidsgraad van personen geboren buiten de EU, scoort het Vlaamse Gewest niet goed. Enkel in België en de andere Belgische gewesten, Duitsland, Nederland en Zweden is dat verschil (uitgedrukt in procentpunten) nog groter dan in het Vlaamse Gewest.

Tabel 22. Werkzaamheidsgraad van personen van 20 tot 64 jaar naar geboorteland Europees vergeleken

Belgische gewesten en EU14-landen, 2020, in %

	PERSONEN GEBOREN IN HET LAND (1)	PERSONEN GEBOREN BUITEN DE EU (2)	VERSCHIL IN PPT. TUSSEN (2) EN (1)
Vlaams Gewest	76,3	59,2	-17,0
Brussels Gewest	65,1	47,7	-17,4
Waals Gewest	67,1	46,7	-20,3
Portugal	74,4	75,7	+1,3
Italië	62,9	60,3	-2,6
Luxemburg	69,8	64,6	-5,2
Ierland	73,9	68,5	-5,4
Spanje	67,1	58,6	-8,5
Griekenland	61,8	53,3	-8,5
Finland	77,3	62,7	-14,6
Frankrijk	73,1	58,2	-14,9
Denemarken	79,2	63,8	-15,4
Oostenrijk	77,9	62,5	-15,4
Duitsland	82,8	64,8	-18,0
Nederland	82,3	64,2	-18,1
België	72,6	52,3	-20,3
Zweden	85,3	63,4	-21,9

Bron: EAK Statbel, LFS Eurostat, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

De werkzaamheidsgraad kan ook berekend worden op basis van administratieve data van de KSZ. Bij de KSZ zijn werkenden personen die werken in loondienst (zowel in de privésector als in de overheidssector), personen die tewerkgesteld zijn als zelfstandige, personen die tewerkgesteld zijn als helper bij een zelfstandige en personen die tegelijk werken in loondienst én als zelfstandige of helper bij een zelfstandige.

Uit de absolute cijfers over het aantal werkenden blijkt dat het aantal werkenden van Belgische herkomst op arbeidsleeftijd (20 en 64 jaar) tussen 2010 en 2020 is gedaald met 1,5%. Bij alle buitenlandse herkomstgroepen is in dezelfde periode het aantal werkenden duidelijk gestegen. Relatief gezien loopt die stijging uiteen van bijna 23% bij de personen van West- en Noord-EU-herkomst tot

229% bij de personen van EU12/EU13-herkomst. Algemeen genomen gaat het bij de personen van EU-herkomst om een toename van 70%, bij de personen van niet-EU-herkomst om een stijging van 105%.

Tabel 23. Werkende bevolking van 20 tot 64 jaar naar herkomst op basis van administratieve KSZ-data

Vlaams Gewest, 2010-2020, aantal x 1.000

	2010	2015	2020	2010-2020 IN %
België	2.309,8	2.270,5	2.275,2	-1,5
Buurlanden	87,4	100,0	118,7	+35,7
West- en Noord-EU15	10,1	10,7	12,4	+22,5
Zuid-EU15	40,9	50,9	63,7	+55,8
EU12/EU13	25,6	51,3	84,4	+229,1
Europa niet-EU	18,9	28,0	40,1	+112,5
Turkije	30,4	38,4	51,6	+69,6
Maghreb	39,7	52,9	73,6	+85,4
DR Congo, Burundi en Rwanda	6,5	9,3	13,9	+112,6
Overig Azië	25,0	37,6	60,5	+141,7
Overig Afrika	10,7	16,8	28,1	+163,0
Noord-Amerika en Oceanië	2,1	2,5	3,2	+52,2
Zuid- en Midden-Amerika	6,0	9,0	14,6	+144,4
Ander en onbekend	2,5	3,2	5,1	+99,6
Totaal EU (excl. België)	164,1	212,9	279,2	+70,1
Totaal niet-EU	141,9	197,7	290,7	+104,9

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen

Wat de werkzaamheidsgraad betreft bevestigen de administratieve gegevens van de KSZ in grote lijnen de bevindingen van de EAK-enquête. Er bestaat een duidelijk verschil tussen de werkzaamheidsgraad van personen van Belgische herkomst en de werkzaamheidsgraad van personen van buitenlandse herkomst, vooral dan personen afkomstig van buiten de EU. In 2020 lag de werkzaamheidsgraad bij de personen van Belgische herkomst op 78%. Dat is ruim 12 procentpunten hoger dan bij personen met een EU-herkomst en 21 procentpunten hoger dan bij personen met een niet-EU-herkomst. Bij de relatief lage werkzaamheidsgraad van de personen met een EU-herkomst dient opgemerkt te worden dat een deel van deze groep tewerkgesteld is als uitgaande grensarbeider, als werknemer van een organisatie of onderneming die geen bijdragen verschuldigd is aan de Belgische sociale zekerheid of als Europees ambtenaar en daardoor in de hier gebruikte KSZ-data niet beschouwd wordt als werkend. Mogelijk is dit ook een verklaring voor het feit dat de werkzaamheid duidelijk lager ligt bij personen afkomstig van de buurlanden en de West- en Noord-EU-landen dan bij de personen afkomstig van de Zuid-EU15-landen en de EU12/EU13-landen en voor de relatief lage werkzaamheidsgraad van personen met een herkomst van Noord-Amerika en Oceanië. Bij alle niet-EU-groepen lag de werkzaamheidsgraad in 2020 tussen 47% en 61%.

Algemeen genomen is de werkzaamheidsgraad bij de personen van Belgische herkomst tussen 2010 en 2020 met 5 procentpunten gestegen, bij de EU-groepen met 10 procentpunten en de niet-EU-groepen met 9 procentpunten.

Meer specifiek valt op dat bij een aantal herkomstgroepen de werkzaamheidsgraad duidelijk meer gestegen is dan bij andere groepen. De stijging is veruit het grootst bij de personen met een EU12/EU13-herkomst (+14 procentpunten). Daarna volgen de personen met een herkomst uit Europa niet-EU (12 procentpunten), Turkije (+11 procentpunten) en Zuid- en Midden-Amerika (+10 procentpunten). Bij de personen met herkomst uit overig Azië (+3 procentpunten) is de werkzaamheidsgraad het minst gestegen.

Tabel 24. Werkzaamheidsgraad van personen van 20 tot 64 jaar naar herkomst op basis van administratieve KSZ-data

Vlaams Gewest, 2010-2020, in %

	2010	2015	2020	2010-2020 IN PPT.
België	73,3	74,3	78,0	+4,8
Buurlanden	52,6	56,2	61,5	+8,9
West- en Noord-EU15	52,7	54,4	61,2	+8,6
Zuid-EU15	61,3	63,5	68,8	+7,5
EU12/EU13	57,0	63,0	70,7	+13,6
Europa niet-EU	47,5	49,5	59,9	+12,3
Turkije	47,6	50,4	58,1	+10,5
Maghreb	47,7	50,5	57,1	+9,4
DR Congo, Burundi en Rwanda	53,2	52,4	60,8	+7,6
Overig Azië	50,2	49,6	53,6	+3,4
Overig Afrika	49,9	49,4	59,0	+9,1
Noord-Amerika en Oceanië	37,4	39,9	47,0	+9,6
Zuid- en Midden-Amerika	51,1	54,2	61,3	+10,2
Ander en onbekend	58,0	55,1	53,7	-4,3
Totaal EU (excl. België)	55,3	59,3	65,7	+10,4
Totaal niet-EU	48,5	50,2	57,2	+8,6

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen

De werkzaamheidsgraad ligt bij alle herkomstgroepen lager bij vrouwen dan bij mannen. Het grootste verschil is te vinden bij de herkomstgroepen van buiten de EU. Daar ligt de werkzaamheidsgraad van vrouwen op 49% in 2020. Dat is 16 procentpunten lager dan bij mannen. De vrouwen met een herkomst van Noord-Amerika en Oceanië, van Turkse herkomst en van Maghrebijnse herkomst scoren het laagst. Bij de personen van Turkse en Maghrebijnse herkomst is de kloof tussen de werkzaamheidsgraad van mannen en vrouwen het grootst (respectievelijk 24 procentpunten en 23 procentpunten). Bij alle andere herkomstgroepen is die kloof gelijk aan of kleiner dan 15 procentpunten.

De werkzaamheidsgraad van vrouwen is in de periode 2010-2020 bij het merendeel van de herkomstgroepen sterker gestegen dan bij de mannen, waardoor de genderkloof in die groepen is afgenomen. Bij de vrouwen van EU-herkomst gaat het om een globale stijging van ruim 11 procentpunten, bij de vrouwen van Belgische herkomst om 7 procentpunten, bij de vrouwen van niet-EU-herkomst om 9 procentpunten. Top 3 van de grootste stijgers zijn de vrouwen met een herkomst van Noord-Amerika en Oceanië, met Turkse herkomst en EU12/EU13-herkomst (telkens +13 procentpunten).

Bij de mannen zijn er heel wat herkomstgroepen waar de werkzaamheidsgraad tussen 2010 en 2020 minder toegenomen is dan bij de vrouwen.

Tabel 25. Werkzaamheidsgraad van personen van 20 tot 64 jaar naar herkomst en geslacht op basis van administratieve KSZ-data

Vlaams Gewest, 2010-2020, in %

	MANNEN			VROUWEN		
	2010	2020	2010-2020 IN PPT.	2010	2020	2010-2020 IN PPT.
België	78,1	80,3	+2,3	68,4	75,7	+7,3
Buurlanden	56,4	63,9	+7,5	48,7	59,2	+10,5
West- en Noord-EU15	57,8	64,1	+6,3	47,1	58,1	+11,0
Zuid-EU15	64,4	71,1	+6,8	57,7	66,2	+8,5
EU12/EU13	61,9	75,4	+13,6	52,8	65,8	+13,0
Europa niet-EU	54,0	66,3	+12,3	42,0	54,5	+12,5
Turkije	61,4	69,6	+8,2	32,7	45,7	+13,0
Maghreb	58,4	68,3	+9,9	36,1	45,6	+9,5
DR Congo, Burundi en Rwanda	55,4	62,0	+6,5	51,5	59,9	+8,5
Overig Azië	56,8	61,1	+4,2	44,5	46,0	+1,5
Overig Afrika	54,2	63,8	+9,6	44,9	53,8	+8,9
Noord-Amerika en Oceanië	43,2	49,4	+6,2	31,4	44,7	+13,3
Zuid- en Midden-Amerika	55,5	65,1	+9,6	48,6	58,9	+10,4
Ander en onbekend	59,9	55,5	-4,4	56,0	51,2	-4,8
Totaal EU (excl. België)	59,1	68,8	+9,6	51,2	62,5	+11,3
Totaal niet-EU	57,5	65,3	+7,9	39,9	49,2	+9,4

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen

De werkzaamheidsgraad van jongeren (20-24 jaar) ligt over het algemeen duidelijk lager dan bij de andere leeftijdsgroepen omdat een groot aandeel van de 20-24-jarigen nog studeert en dus beschouwd wordt als zijnde niet-beroepsactief. Maar een lage werkzaamheidsgraad in deze leeftijdsgroep kan ook een gevolg zijn van een relatief hoog aantal werkloze jongeren of jongeren die om een niet-studiegerelateerde reden niet-actief zijn op de arbeidsmarkt. De kloof tussen de werkzaamheidsgraad van jongeren van Belgische herkomst en jongeren van EU-herkomst bedraagt 6 procentpunten. De kloof tussen de jongeren van Belgische herkomst en jongeren van niet-EU-herkomst

loopt op tot 12 procentpunten. De werkzaamheidsgraad ligt het laagst bij de jongeren met een herkomst van Noord-Amerika en Oceanië, van DR Congo, Burundi en Rwanda, van West- en Noord-EU15. Opvallend is wel dat de werkzaamheidsgraad van jongeren tussen 2010 en 2020 bij nagenoeg alle herkomstgroepen daalde of weinig aangroeide. Enige uitzondering hierop zijn de jongeren met een EU12/EU13-herkomst.

Bij de personen van Belgische herkomst van 50 tot en met 64 jaar lag de werkzaamheidsgraad in 2020 op 69%. Dat is duidelijk veel hoger dan bij de personen met een Turkse herkomst en de personen met een Maghrebijnse herkomst. De werkzaamheidsgraad van deze leeftijdsgroep is bij alle herkomstgroepen tussen 2010 en 2020 sterk gestegen. Enkel bij de personen met een herkomst van overig Azië blijft die stijging relatief beperkt.

Tabel 26. Werkzaamheidsgraad van personen van 20 tot 64 jaar naar herkomst en leeftijd op basis van administratieve KSZ-data

Vlaams Gewest, 2010-2020, in %

	20-24 JAAR			25-49 JAAR			50-64 JAAR		
	2010	2020	2010-2020 IN PPT.	2010	2020	2010-2020 IN PPT.	2010	2020	2010-2020 IN PPT.
België	54,3	49,0	-5,3	87,6	90,1	+2,4	55,7	69,2	+13,6
Buurlanden	42,5	40,7	-1,8	60,4	70,0	+9,6	39,8	54,0	+14,2
West- en Noord-EU15	30,5	30,1	-0,5	61,2	71,5	+10,3	45,4	55,8	+10,4
Zuid-EU15	45,0	42,9	-2,1	71,5	78,2	+6,7	43,8	59,1	+15,2
EU12/EU13	39,5	51,7	+12,2	62,6	74,6	+11,9	46,1	64,8	+18,7
Europa niet-EU	33,0	36,9	+3,8	52,7	66,0	+13,2	37,9	54,9	+16,9
Turkije	42,8	45,6	+2,8	54,6	66,6	+12,0	16,0	36,3	+20,3
Maghreb	37,5	39,3	+1,9	54,0	62,8	+8,8	25,7	47,3	+21,7
DR Congo, Burundi en Rwanda	27,6	25,3	-2,4	60,5	67,8	+7,4	45,8	65,5	+19,7
Overig Azië	32,9	34,2	+1,2	53,9	58,0	+4,2	46,0	51,7	+5,8
Overig Afrika	36,1	33,8	-2,3	53,0	63,4	+10,5	45,0	61,1	+16,1
Noord-Amerika en Oceanië	17,2	21,0	+3,8	42,3	52,8	+10,5	37,7	49,5	+11,7
Zuid- en Midden-Amerika	36,3	34,1	-2,2	55,3	66,4	+11,1	43,8	60,8	+17,0
Ander en onbekend	40,8	31,5	-9,3	65,6	58,6	-7,0	49,5	52,6	+3,1
Totaal EU (excl. België)	41,9	43,3	+1,4	63,3	73,3	+10,0	41,7	57,2	+15,5
Totaal niet-EU	36,5	36,9	+0,4	54,1	63,0	+8,9	32,1	50,0	+18,0

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen

Tabel 27. Werkzaamheidsgraad van personen van 20 tot 64 jaar naar herkomst en geboorteland op basis van administratieve KSZ-data

Vlaams Gewest, 2010-2020, in %

	GEBOREN IN BELGIË			GEBOREN IN HET BUITENLAND		
	2010	2020	2010-2020 IN PPT.	2010	2020	2010-2020 IN PPT.
Buurlanden	70,5	73,2	+2,7	41,4	52,8	+11,4
West- en Noord-EU15	64,5	69,3	+4,8	46,8	55,8	+9,0
Zuid-EU15	70,3	73,2	+3,0	49,8	63,3	+13,5
EU12/EU13	64,6	66,5	+2,0	55,4	71,0	+15,6
Europa niet-EU	65,6	62,1	-3,4	45,7	59,6	+14,0
Turkije	57,8	65,0	+7,2	42,5	52,3	+9,8
Maghreb	56,5	62,8	+6,3	43,0	52,7	+9,6
DR Congo, Burundi en Rwanda	55,2	48,5	-6,7	53,0	63,3	+10,3
Overig Azië	52,9	58,8	+5,8	50,0	53,1	+3,1
Overig Afrika	53,2	52,7	-0,5	49,7	59,5	+9,8
Noord-Amerika en Oceanië	52,0	55,8	+3,9	33,6	43,5	+10,0
Zuid- en Midden-Amerika	56,2	59,3	+3,1	50,7	61,6	+10,9
Ander en onbekend	61,5	67,3	+5,9	49,2	44,1	-5,1
Totaal EU (excl. België)	69,7	72,6	+2,9	46,0	61,8	+15,8
Totaal niet-EU	57,4	62,4	+5,1	46,1	55,4	+9,4

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen

Opgesplitst naar geboorteland blijkt de werkzaamheidsgraad bij het merendeel van alle herkomstgroepen duidelijk hoger te liggen bij personen die geboren zijn in België dan bij personen geboren in het buitenland. Enkel bij de personen met een herkomst van Zuid- en Midden-Amerika, van overig Afrika, DR Congo, Rwanda en Burundi en bij de personen met een EU12/EU13-herkomst is dat niet het geval. Algemeen genomen lag in 2020 de werkzaamheidsgraad van personen met een EU-herkomst geboren in België 11 procentpunten hoger dan personen met een EU-herkomst geboren buiten België. Bij de personen met een niet-EU-herkomst lag de werkzaamheidsgraad van wie geboren is in België 7 procentpunten hoger dan de werkzaamheidsgraad van wie geboren is in het buitenland.

2.13 STATUUT EN TEWERKSTELLINGSPOSITIE

Op basis van de administratieve KSZ-gegevens kan ook gekeken worden naar de verschillen tussen de herkomstgroepen inzake aandeel loontrekkenden en zelfstandigen, aandeel loontrekkenden per sector, aandeel loontrekkenden per arbeidsregime en aandeel loontrekkenden per dagloonklasse.

Zelfstandigen zijn volgens de KSZ personen die tewerkgesteld zijn als zelfstandige, personen die tewerkgesteld zijn als helper bij een werkgever die het statuut van zelfstandige heeft en personen die tegelijk werken in loondienst en als zelfstandige/helper van een zelfstandige waarbij de voornaamste job wordt uitgeoefend als zelfstandige/helper. Loontrekkenden zijn personen die werken in loondienst (zowel in de privésector als in de overheidssector) en personen die tegelijk werken in loondienst en als zelfstandige/helper bij een zelfstandige waarbij de voornaamste job wordt uitgeoefend in loondienst.

Het aandeel zelfstandigen in de werkende bevolking ligt bij een aantal buitenlandse herkomstgroepen hoger dan bij de personen van Belgische herkomst: bij de personen afkomstig uit de West- en Noord-EU15-landen, de buurlanden, de EU12/EU13-landen, Turkije, overig Azië en Noord-Amerika en Oceanië. Bij de andere herkomstgroepen ligt het aandeel zelfstandigen lager dan bij de personen van Belgische herkomst. De personen uit overig Afrika, uit DR Congo, Rwanda en Burundi en de Maghreb-landen scoren het laagst. Het aandeel zelfstandigen is bij de personen afkomstig uit de EU-landen tussen 2010 en 2020 afgenomen, bij de personen afkomstig uit de niet-EU-landen beperkt toegenomen.

Tabel 28. Loontrekkenden en zelfstandigen (20-64 jaar) naar herkomst

Vlaams Gewest, 2010-2020, in %

	LOONTREKKENDEN			ZELFSTANDIGEN		
	2010	2020	2010-2020 IN PPT.	2010	2020	2010-2020 IN PPT.
België	83,9	83,1	-0,8	16,1	16,9	+0,8
Buurlanden	77,8	80,7	+2,9	22,2	19,3	-2,9
West- en Noord-EU15	77,5	78,9	+1,4	22,5	21,1	-1,4
Zuid-EU15	85,6	85,4	-0,2	14,4	14,6	+0,2
EU12/EU13	77,5	80,6	+3,1	22,5	19,4	-3,1
Europa niet-EU	90,3	86,0	-4,3	9,7	14,0	+4,3
Turkije	82,9	81,2	-1,7	17,1	18,8	+1,7
Maghreb	92,3	90,1	-2,2	7,7	9,9	+2,2
DR Congo, Burundi en Rwanda	92,9	92,7	-0,1	7,1	7,3	+0,1
Overig Azië	76,2	80,0	+3,8	23,8	20,0	-3,8
Overig Afrika	92,8	93,9	+1,1	7,2	6,1	-1,1
Noord-Amerika en Oceanië	77,5	78,8	+1,3	22,5	21,2	-1,3
Zuid- en Midden-Amerika	90,2	88,6	-1,6	9,8	11,4	+1,6
Ander en onbekend	84,1	85,7	+1,7	15,9	14,3	-1,7
Totaal EU (excl. België)	79,7	81,6	+2,0	20,3	18,4	-2,0
Totaal niet-EU	86,8	86,1	-0,7	13,2	13,9	+0,7

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen

De loontrekkende tewerkstelling kan worden opgedeeld in 4 grote economische sectoren. Deze opdeling is gebaseerd op de door het Steunpunt Werk gebruikte indeling van de NACE-sectoren. De primaire sector omvat de landbouw, bosbouw, visserij en de ontginning van delfstoffen. De secundaire sector bestaat uit de industrie, energie, afvalverwerking en bouw. De tertiaire sector omvat de handel en diensten inclusief transport en logistiek, horeca en toerisme en de uitzendsector. De quartaire sector ten slotte bestaat uit de non-profitsector met de overheidsdiensten, gezondheidszorg, onderwijs en maatschappelijke dienstverlening.

De verdeling van de verschillende herkomstgroepen over de 4 economische sectoren verschilt. Bij nagenoeg alle groepen ligt het aandeel loontrekkenden in de primaire sector lager dan of beperkt hoger dan 1%. Enkel bij de personen afkomstig uit de EU12/EU13-landen lag dat aandeel in 2020 hoger (3%).

Het aandeel in de secundaire sector ligt vooral bij de personen van Turkse herkomst opvallend hoger dan bij de andere herkomstgroepen. Bij de personen met herkomst van DR Congo, Burundi en Rwanda ligt dit aandeel veruit het laagst. Het aandeel loontrekkenden in deze sector is bij alle herkomstgroepen, met uitzondering van overig Azië, tussen 2010 en 2020 duidelijk gedaald.

Terwijl het aandeel loontrekkenden in de tertiaire sector bij de personen van Belgische herkomst lager ligt dan bij de andere herkomstgroepen, is dat in de quartaire sector net omgekeerd (uitzondering DR Congo, Burundi en Rwanda). Bij nagenoeg alle buitenlandse herkomstgroepen ligt het aandeel loontrekkenden in de tertiaire sector tussen 50% en 60%. In de quartaire sector scoren de personen van EU12/EU13-herkomst en van Turkse herkomst het laagst. Het aandeel loontrekkenden in de tertiaire sector is bij nagenoeg alle herkomstgroepen gestegen tussen 2010 en 2020. Ook in de quartaire sector is dat bij de meeste groepen het geval, behalve bij de personen met herkomst uit de EU12/EU13-landen, uit Europa niet-EU, uit DR Congo, Burundi en Rwanda, uit overig Azië, uit overig Afrika en uit Zuid- en Midden-Amerika.

Tabel 29. Loontrekkenden (20-64 jaar) naar herkomst en sector

Vlaams Gewest, 2010-2020, in %

	PRIMAIRE SECTOR			SECUNDAIRE SECTOR		
	2010	2020	2010-2020 IN PPT.	2010	2020	2010-2020 IN PPT.
België	0,3	0,3	=	22,7	20,4	-2,3
Buurlanden	0,4	0,3	=	22,4	18,8	-3,6
West- en Noord-EU15	0,3	0,3	+0,1	16,7	15,6	-1,1
Zuid-EU15	1,0	0,5	-0,4	25,8	19,5	-6,3
EU12/EU13	3,7	3,1	-0,6	25,0	24,9	-0,1
Europa niet-EU	0,6	0,4	-0,2	20,5	17,9	-2,6
Turkije	1,8	0,4	-1,4	37,6	29,1	-8,6
Maghreb	1,3	0,4	-0,8	24,0	18,5	-5,5
DR Congo, Burundi en Rwanda	0,3	0,1	-0,2	7,4	6,8	-0,6
Overig Azië	2,4	1,0	-1,4	13,2	13,6	+0,4
Overig Afrika	2,1	0,9	-1,2	17,8	14,6	-3,3
Noord-Amerika en Oceanië	0,4	0,2	-0,1	15,1	12,3	-2,8
Zuid- en Midden-Amerika	0,5	0,3	-0,2	13,1	12,7	-0,5
Ander en onbekend	0,2	0,7	+0,5	20,4	16,5	-3,9
Totaal EU (excl. België)	1,0	1,2	+0,2	23,4	20,7	-2,7
Totaal niet-EU	1,4	0,6	-0,9	22,7	17,8	-4,9
	TERTIAIRE SECTOR			QUARTAIRE SECTOR		
	2010	2020	2010-2020 IN PPT.	2010	2020	2010-2020 IN PPT.
België	38,5	40,3	+1,8	38,4	39,0	+0,6
Buurlanden	47,9	51,2	+3,3	29,3	29,7	+0,4
West- en Noord-EU15	55,0	54,0	-1,0	28,0	30,1	+2,0
Zuid-EU15	49,8	56,0	+6,3	23,4	23,9	+0,5
EU12/EU13	43,5	60,2	+16,7	27,8	11,9	-15,9
Europa niet-EU	48,8	58,1	+9,3	30,1	23,7	-6,4
Turkije	42,8	51,3	+8,5	17,8	19,2	+1,5
Maghreb	50,0	55,7	+5,7	24,7	25,4	+0,6
DR Congo, Burundi en Rwanda	44,2	52,6	+8,4	48,1	40,5	-7,6
Overig Azië	56,1	59,5	+3,5	28,3	25,9	-2,4
Overig Afrika	49,3	56,1	+6,8	30,8	28,4	-2,4
Noord-Amerika en Oceanië	50,4	51,8	+1,4	34,1	35,6	+1,5
Zuid- en Midden-Amerika	51,7	60,2	+8,5	34,7	26,8	-7,9
Ander en onbekend	46,3	54,0	+7,7	33,1	28,8	-4,2
Totaal EU (excl. België)	48,1	55,1	+7,0	27,4	23,0	-4,4
Totaal niet-EU	49,0	56,1	+7,1	26,9	25,6	-1,4

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen

Meer gedetailleerde cijfers maken duidelijk dat in bepaalde subsectoren het aandeel personen van buitenlandse herkomst beduidend hoger of lager ligt dan in andere sectoren. Algemeen genomen is iets meer dan 20% van de loontrekkenden van 20 tot 64 jaar van buitenlandse herkomst. In volgende sectoren ligt dat aandeel op 25% of meer: onderhoud van gebouwen, tuinen en landschapsverzorging (53%), de primaire sector (44%), horeca en toerisme (43%), uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling (39%), overige diensten aan personen (32%), logistiek (28%) en transport (25%). In andere sectoren ligt het aandeel personen van buitenlandse herkomst beduidend lager dan 15%: energie en water (8%), algemene overheidsdiensten (9%), verplichte sociale verzekering (9%), onderwijs (10%), financiële diensten (11%), gezondheidszorg (13%), chemische nijverheid (13%), metallurgie (13%), informatica en media (13%), openbaar bestuur (14%) en grafische nijverheid (14%).

Tabel 30. Loontrekkenden (20-64 jaar) naar herkomst en gedetailleerde subsector

Vlaams Gewest, 2020, in %

	SUBSECTOR	BELGISCHE HERKOMST	TOTAAL BUITENLANDSE HERKOMST	EU-HERKOMST	NIET-EU-HERKOMST
p01	Primaire sector	56,1	43,9	29,2	14,8
s01	Vervaardiging van dranken, voeding en tabak	75,4	24,6	11,7	12,9
s02	Textiel en kleding	81,5	18,5	7,4	11,0
s03	Grafische nijverheid	85,6	14,4	7,8	6,7
s04	Chemische industrie	86,7	13,3	7,3	6,1
s05	Rubber- en kunststofnijverheid	83,9	16,1	8,7	7,5
s06	Vervaardiging van bouwmaterialen	80,9	19,1	10,5	8,7
s07	Metallurgie	87,0	13,0	5,8	7,2
s08	Vervaardiging van metaalproducten	77,2	22,8	12,6	10,1
s09	Vervaardiging van informatica en elektronische producten	85,5	14,5	7,5	7,0
s10	Vervaardiging van (elektrische) apparaten en werktuigen	84,8	15,2	6,9	8,3
s11	Vervaardiging van transportmiddelen	79,7	20,3	7,3	13,0
s12	Houtindustrie en vervaardiging van meubels	84,6	15,4	9,0	6,4
s13	Overige industrie	82,3	17,7	9,3	8,4
s14	Energie en water	92,5	7,5	4,2	3,2
s15	Afval en recycling	80,4	19,6	8,5	11,1
s16	Bouw	77,7	22,3	12,6	9,6
t01	Reparatie en installatie van machines en consumentenartikelen	75,5	24,5	11,7	12,8
t02	Garagewezen	79,1	20,9	10,6	10,4
t03	Groothandel en handelsbemiddeling	83,0	17,0	9,4	7,7
t04	Kleinhandel	78,8	21,2	10,1	11,1
t05	Transport	74,9	25,1	12,3	12,9
t06	Logistiek	72,3	27,7	11,8	15,9
t07	Post	76,7	23,3	8,5	14,7
t08	Horeca en toerisme	56,9	43,1	16,2	26,9
t09	Informatie en media	87,0	13,0	7,3	5,7

	SUBSECTOR	BELGISCHE HERKOMST	TOTAAL BUITEN-LANDESE HERKOMST	EU-HERKOMST	NIET-EU-HERKOMST
t10	Telecommunicatie	85,1	14,9	7,2	7,7
t11	Informaticatechnologie	83,2	16,8	9,1	7,7
t12	Financiële diensten	88,6	11,4	6,0	5,4
t13	Consultancy en wetenschappelijke activiteiten	83,0	17,0	9,4	7,5
t14	Uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling	61,3	38,7	15,9	22,8
t15	Onderhoud van gebouwen, tuinen en landschapsverzorging	47,4	52,6	26,0	26,6
t16	Overige zakelijke dienstverlening	77,9	22,1	10,6	11,6
t17	Overige diensten aan personen	68,5	31,5	14,3	17,2
q01	Recreatie, cultuur en sport	78,1	21,9	11,1	10,8
q02	Openbaar bestuur	86,2	13,8	4,7	9,1
q03	Algemene overheidsdiensten	90,8	9,2	5,5	3,7
q04	Verplichte sociale verzekering	90,9	9,1	4,5	4,6
q05	Onderwijs	89,6	10,4	5,7	4,8
q06	Gezondheidszorg	87,0	13,0	6,2	6,8
q07	Maatschappelijke dienstverlening	81,7	18,3	7,5	10,8
q08	Belangenvertegenwoordiging	81,6	18,4	8,7	9,7
Totaal		79,8	20,2	9,6	10,6

Noot: indeling van 42 subsectoren gebaseerd op sectorindeling van Steunpunt Werk (WSE 42).
Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen

Inzake arbeidsregime kan het totaal van de loontrekkenden op basis van de KSZ-gegevens opgedeeld worden in werkenden met een voltijdse arbeidsregeling, werkenden met een deeltijdse regeling en werkenden met een speciaal regime. Het speciale regime heeft betrekking op het werk in korte/onregelmatige contracten (uitzendarbeid, seizoenarbeid, Gelegenheidsarbeid in land- en tuinbouw of in de horeca). Vooral bij de loontrekkenden in een speciaal regime zijn de verschillen opvallend. Het aandeel personen met een niet-EU-herkomst in dat regime ligt 4 keer hoger dan het aandeel personen van Belgische herkomst. Bij de EU-groepen ligt dat aandeel 3 keer hoger dan bij de personen van Belgische herkomst. Bij de EU-groepen ligt het aandeel bij de personen van EU12/EU13-herkomst nog duidelijk hoger dan bij de andere groepen.

Tabel 31. Loontrekkenden (20-64 jaar) naar herkomst en arbeidsregime

Vlaams Gewest, 2010-2020, in %

	DEELTIJDS ARBEIDSREGIME			SPECIAAL ARBEIDSREGIME		
	2010	2020	2010-2020 IN PPT.	2010	2020	2010-2020 IN PPT.
België	31,5	34,1	+2,6	1,7	2,0	+0,4
Buurlanden	31,3	32,5	+1,3	3,9	4,8	+0,9
West- en Noord-EU15	27,6	27,7	+0,1	3,3	4,4	+1,2
Zuid-EU15	29,5	30,3	+0,8	4,0	5,1	+1,1
EU12/EU13	33,7	34,6	+0,9	5,3	8,3	+3,0
Europa niet-EU	32,2	34,6	+2,4	5,7	6,7	+1,0
Turkije	25,9	30,4	+4,5	8,3	8,0	-0,4
Maghreb	26,6	30,3	+3,7	8,0	7,9	-0,1
DR Congo, Burundi en Rwanda	33,0	35,4	+2,5	8,0	8,9	+0,9
Overig Azië	34,1	29,6	-4,6	6,1	8,2	+2,0
Overig Afrika	29,1	32,4	+3,3	12,8	13,2	+0,4
Noord-Amerika en Oceanië	24,4	26,9	+2,5	2,9	4,4	+1,5
Zuid- en Midden-Amerika	39,4	39,0	-0,4	6,6	7,4	+0,8
Ander en onbekend	31,9	29,6	-2,3	4,5	11,1	+6,6
Totaal EU (excl. België)	31,0	32,4	+1,5	4,1	5,9	+1,8
Totaal niet-EU	29,5	31,7	+2,1	7,7	8,4	+0,7

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen

Ten slotte kunnen de loontrekkenden op basis van de KSZ-gegevens ook opgedeeld worden naar dagloonklasse. Hierbij wordt niet gewerkt met het werkelijke loon, maar met het brutoloon dat de werknemer zou ontvangen wanneer hij of zij de job in kwestie 1 dag voltijds zou uitvoeren.

Er blijkt inzake dagloonklasse een tweedeling tussen de groepen met een Belgische herkomst of een herkomst van de buurlanden of van de andere West- en Noord-EU15-landen enerzijds en de groepen met een EU12/EU13-herkomst of een niet-EU-herkomst anderzijds. Het aandeel van de laagste dagloonklasse ligt bij de EU12/EU13- en niet-EU-groepen beduidend hoger. Bij de personen met Belgische herkomst en de personen afkomstig uit de buurlanden of de andere West- en Noord-EU15-landen ligt het aandeel van de hoogste dagloonklasse duidelijk hoger. Uitzondering hierop vormen de personen met een herkomst van Noord-Amerika en Oceanië die als niet-EU-groep een gelijkaardig profiel kennen inzake loon als de personen van Belgisch herkomst, van de buurlanden of van de andere West- en Noord-EU15-landen.

Dat het aandeel in de laagste dagloonklasse tussen 2010 en 2020 is afgenomen en het aandeel in de hoogste dagloonklasse is toegenomen, hangt samen met de algemene stijging van de lonen in deze periode. De loongegevens waarop de verdeling per dagloonklasse in de figuur gebaseerd is, werden niet

gecorrigeerd voor inflatie. Toch valt op dat het aandeel personen in de hoogste dagloonklasse bij de personen van Belgische herkomst veel sterker is gestegen dan bij de andere herkomstsgroepen.

Tabel 32. Loontrekkenden (20-64 jaar) naar herkomst en dagloonklasse
Vlaams Gewest, 2010-2020, in %

	0-100 EURO			100-150 EURO			150 EURO EN MEER		
	2010	2020	2010-2020 IN PPT.	2010	2020	2010-2020 IN PPT.	2010	2020	2010-2020 IN PPT.
België	32,8	16,3	-16,5	43,0	40,6	-2,4	24,2	43,1	+18,9
Buurlanden	44,0	24,2	-19,8	36,8	44,8	+8,0	19,1	30,9	+11,8
West- en Noord-EU15	37,3	19,8	-17,5	32,6	40,0	+7,5	30,1	40,2	+10,0
Zuid-EU15	49,8	28,3	-21,5	38,9	47,1	+8,2	11,2	24,6	+13,3
EU12/EU13	63,8	46,4	-17,4	28,6	42,7	+14,1	7,6	10,9	+3,3
Europa niet-EU	68,2	41,0	-27,1	25,5	44,7	+19,2	6,4	14,3	+8,0
Turkije	58,6	36,0	-22,5	37,6	49,3	+11,7	3,8	14,7	+10,9
Maghreb	60,6	33,6	-27,0	34,0	48,6	+14,6	5,4	17,8	+12,4
DR Congo, Burundi en Rwanda	67,5	36,7	-30,7	26,6	48,2	+21,5	5,9	15,1	+9,2
Overig Azië	71,1	43,4	-27,7	21,9	42,7	+20,8	7,1	14,0	+6,9
Overig Afrika	75,4	44,8	-30,6	20,9	46,6	+25,8	3,8	8,6	+4,8
Noord-Amerika en Oceanië	33,9	18,8	-15,2	31,3	38,9	+7,6	34,7	42,3	+7,6
Zuid- en Midden-Amerika	68,1	42,0	-26,1	24,2	42,9	+18,6	7,6	15,1	+7,5
Ander en onbekend	50,5	36,5	-14,0	36,5	44,6	+8,1	12,9	18,9	+6,0
Totaal EU (excl. België)	48,2	31,6	-16,6	35,9	44,5	+8,7	15,9	23,8	+7,9
Totaal niet-EU	64,2	38,6	-25,6	29,8	46,3	+16,5	6,0	15,1	+9,1

Noot: dagloon niet gecorrigeerd voor inflatie.
Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen

2.1.4 TEWERKSTELLING BIJ DE OVERHEID

De dienst Diversiteitsbeleid van de Vlaamse overheid verzamelt sinds een aantal jaar op een geanonimiseerde en geautomatiseerde manier (via het Rijksregister) gegevens over de herkomst van het personeel van de Vlaamse overheidsdiensten. Het gaat om het personeel van de departementen, de intern verzelfstandigde agentschappen met en zonder rechtspersoonlijkheid, de extern verzelfstandigde agentschappen en de strategische adviesraden. Eind 2020 waren bijna 12% van de personeelsleden van de Vlaamse overheid van buitenlandse herkomst. Sinds de start van de meting met de huidige methode in 2016 is het aandeel personen van buitenlandse herkomst jaar na jaar toegenomen.

Er bestaan opvallende verschillen tussen de beleidsdomeinen. Het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare werken scoorde eind 2020 het hoogst met bijna 17% personen van buitenlandse herkomst. Bij het beleidsdomein Landbouw en Visserij gaat het slechts om circa 4% van het personeel.

Tabel 33. Personen van buitenlandse herkomst in personeel van de Vlaamse overheid

Vlaamse overheid, 2020, in %

	%
Mobiliteit en Openbare Werken	16,5
Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie (KBBJ)	16,0
Werk en Sociale Economie	12,2
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	9,3
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	7,4
Onderwijs en Vorming	7,3
Andere	6,5
Economie, Wetenschap en Innovatie	5,5
Omgeving	5,2
Financiën en Begroting	3,8
Landbouw en Visserij	3,7
Totaal	11,5

Bron: dienst Diversiteitsbeleid

Ook over de herkomst van de personeelsleden van de lokale overheden zijn gegevens beschikbaar op basis van de herkomstgegevens van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid.

Uit de cijfers blijkt dat begin 2019 (cijfers van 2020 nog niet beschikbaar) 13% van het personeel van alle Vlaamse gemeenten personen zijn van buitenlandse herkomst. Het gaat om de som van het personeel van de gemeentediensten in strikte zin, van de OCMW's (inclusief personen tewerkgesteld onder art. 60 van de OCMW-wet) en van de politiezones (administratief en operationeel personeel). Het aandeel personen van buitenlandse herkomst ligt het hoogst bij de OCMW's (21%). Dat is dubbel zo hoog als bij de gemeentediensten in strikte zin (10%) en ruim 4 keer hoger dan bij het personeel van de politiezones (5%). Het aandeel personen van buitenlandse herkomst in het gemeentepersoneel ligt duidelijk lager dan in de totale bevolking van 18 tot 64 jaar (24%).

Tussen 2010 en 2019 is het aandeel personeelsleden van buitenlandse herkomst in het gemeentepersoneel duidelijk toegenomen en dit in elk van de 3 onderdelen. Maar deze toename is telkens wel kleiner dan de toename van het aandeel personen van buitenlandse herkomst in de totale bevolking van 18 tot 64 jaar.

Tabel 34. Personen van buitenlandse herkomst in personeel Vlaamse gemeenten

Gemeenten van Vlaams Gewest, 2010-2019, in %

	2010	2019	2010-2019 IN PPT.
Totaal personeel gemeenten, OCMW's en politiezones	8,0	13,1	+5,1
- Gemeentepersoneel in strikte zin	6,3	10,1	+3,8
- OCMW-personeel	11,6	21,1	+9,5
- Personeel politiezones	3,6	5,4	+1,8
Bevolking 18-64 jaar	15,9	23,5	+7,6

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen

2.1.5 WERKLOOSHEID

Ook de werkloosheid kan op basis van verschillende bronnen in kaart gebracht worden. Eerst wordt stil gestaan bij de gegevens van de EAK-enquête die internationale vergelijkingen mogelijk maakt. Daarna worden de administratieve KSZ-data besproken die het mogelijk maken om in te zoomen op de situatie van specifieke herkomstgroepen.

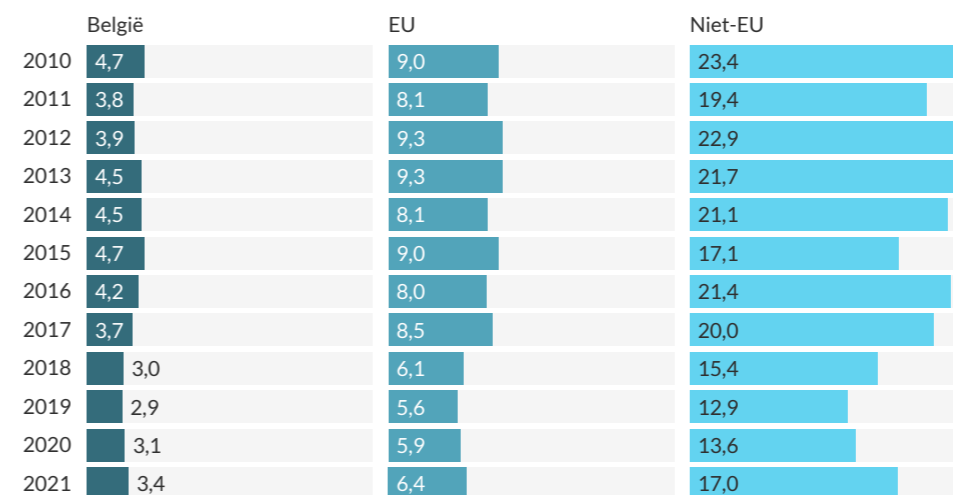
Er moet hierbij wel rekening gehouden worden met een belangrijk verschil in definitie van werkloosheid tussen de EAK-enquête en de administratieve gegevens van de KSZ. Werklozen zijn in de EAK-enquête personen zonder betrekking die werk zoeken, daarvoor concrete stappen hebben gezet gedurende de laatste 4 weken en bovendien binnen de 2 weken kunnen beginnen met werken, evenals de personen zonder betrekking die een job hebben die binnen de 3 maanden begint (ILO-definitie). Bij de KSZ-data gaat het om werkzoekenden na voltijdse tewerkstelling met werkloosheidsuitkering, werkzoekenden na een vrijwillig deeltijdse job met werkloosheidsuitkering en werkzoekenden na studies, met wachttuitkering (tot 2012)/inschakelingsuitkering (vanaf 2012) of overbruggingsuitkering (exclusief jongeren in wachttijd/beroepsinschakelingstijd). Het gaat dus in tegenstelling tot bij de EAK-enquête enkel om uitkeringsgerechtigde werklozen. Op basis van de EAK- en KSZ-gegevens kan een werkloosheidsgraad berekend worden: het aandeel werklozen in de beroepsbevolking. De beroepsbevolking zijn de personen op arbeidsleeftijd (hier 15 tot 64 jaar) die actief zijn op de arbeidsmarkt, hetzij als werkende, hetzij als werkloze.

De werkloosheidsgraad zoals gedefinieerd door de International Labour Organization (ILO) lag volgens de EAK-enquête van 2021 bij personen met een niet-EU-nationaliteit ruim 4 keer hoger dan bij Belgen en goed 2 keer hoger dan bij personen met een EU-nationaliteit (exclusief Belgen). Ook naar geboorteland is er een opmerkelijk maar iets kleiner verschil. De ILO-werkloosheidsgraad van personen geboren buiten de EU lag 3 keer hoger dan bij de personen geboren in België en bijna 2 keer zo hoog als bij personen geboren binnen de EU (buiten België).

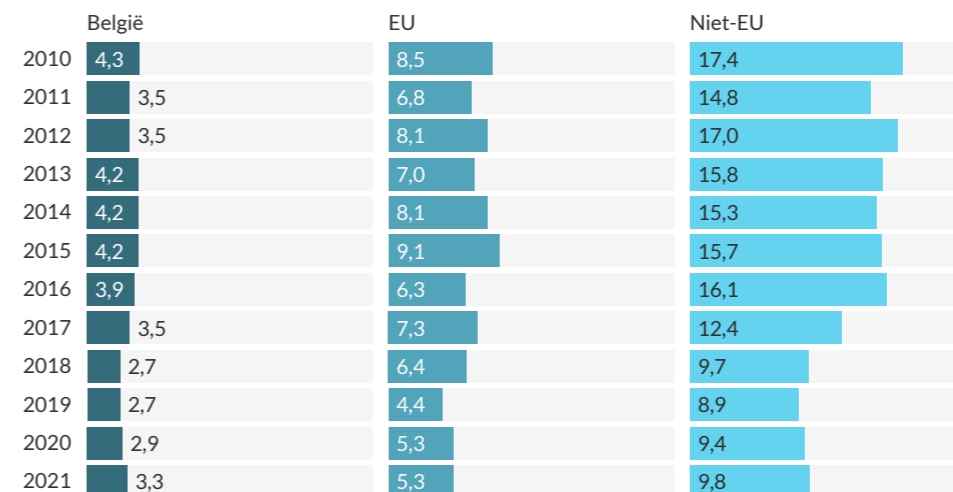
Figuur 19. ILO-werkloosheidsgraad van personen van 15 tot 64 jaar naar nationaliteit en geboorteland

Vlaams Gewest, 2010-2021, in %

Naar nationaliteit

Naar geboorteland

Noot: de EAK-enquête werd in 2017 ingrijpend vernieuwd. Om de vergelijkbaarheid op Europees niveau te verhogen, werd in 2021 een nieuwe vragenlijst geïmplementeerd. De wijzigingen in vergelijking met de oude vragenlijst zijn divers. Daardoor is voorzichtigheid geboden bij het maken van vergelijkingen met de resultaten van voorgaande jaren.

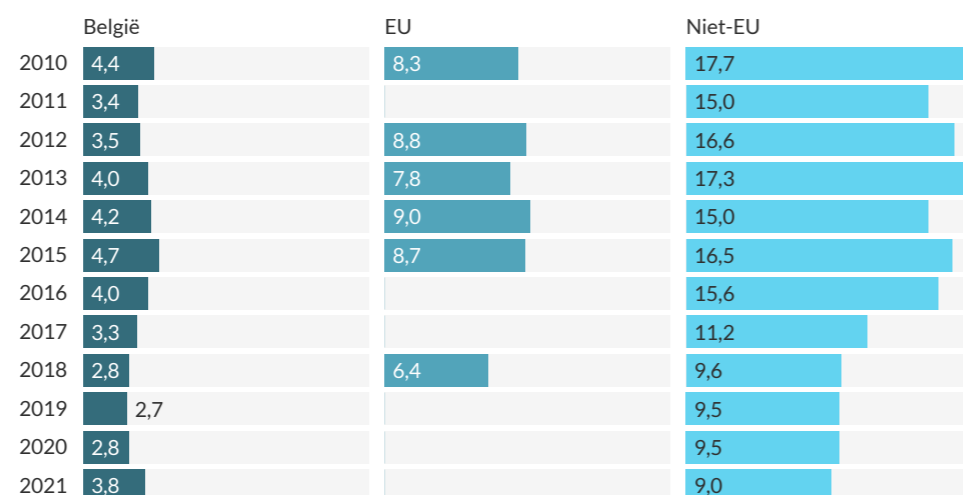
Bron: EAK Statbel, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

Naar geslacht blijkt dat in 2021 de werkloosheidsgraad bij vrouwen geboren buiten de EU iets hoger lag dan de werkloosheidsgraad bij mannen geboren buiten de EU. Over de werkloosheidssituatie en -evolutie van mannen en vrouwen geboren binnen de EU kan weinig gezegd worden wegens het te kleine aantal werklozen in deze groepen in de steekproef van de EAK-enquête.

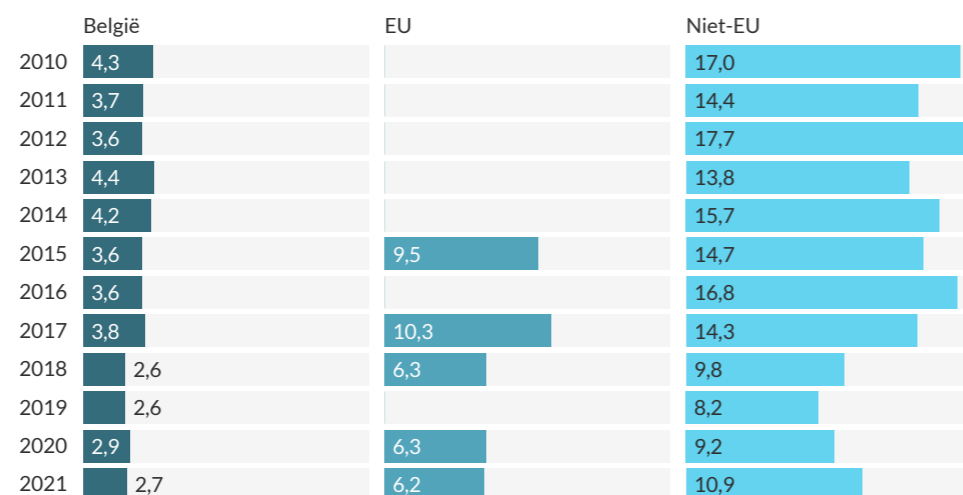
Figuur 20. ILO-werkloosheidsgraad van personen van 15 tot 64 jaar naar geslacht en geboorteland

Vlaams Gewest, 2010-2021, in %

Mannen

Vrouwen

Noot: de EAK-enquête werd in 2017 ingrijpend vernieuwd. Om de vergelijkbaarheid op Europees niveau te verhogen, werd in 2021 een nieuwe vragenlijst geïmplementeerd. De wijzigingen in vergelijking met de oude vragenlijst zijn divers. Daardoor is voorzichtigheid geboden bij het maken van vergelijkingen met de resultaten van voorgaande jaren. Geen cijfers naar geboorteland beschikbaar in sommige jaren wegens te kleine aantallen in de EAK-steekproef.

Bron: EAK Statbel, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

Internationale vergelijking maakt duidelijk dat het Vlaamse Gewest op vlak van de werkloosheidsgraad van personen geboren buiten de EU in 2020 een plaats haalt in de middenmoot van de EU14-landen en Belgische gewesten. Dat geldt ook voor wat betreft de kloof tussen de werkloosheidsgraad van personen geboren in het land en de werkloosheidsgraad van personen geboren buiten de EU.

Tabel 35. Werkloosheidsgraad van personen van 15 tot 64 jaar naar geboorteland Europees vergeleken

Belgische gewesten en EU14-landen, 2020, in %

	PERSONEN GEBOREN IN HET LAND (1)	PERSONEN GEBOREN BUITEN DE EU (2)	VERSCHIL IN PPT. TUSSEN (2) EN (1)
Vlaams Gewest	2,9	9,4	+6,5
Brussels Gewest	10,7	19,8	+9,1
Waal Gewest	6,5	16,0	+9,4
Ierland	5,3	7,7	+2,4
Portugal	6,8	9,6	+2,8
Italië	8,8	12,4	+3,6
Denemarken	5,4	9,2	+3,8
Nederland	3,4	7,6	+4,2
Duitsland	3,1	9,1	+6,0
Frankrijk	7,4	14,4	+7,0
Finland	7,5	15,5	+8,0
Oostenrijk	3,9	12,9	+9,0
Luxemburg	4,9	14,6	+9,7
België	4,5	14,2	+9,7
Spanje	13,8	24,6	+10,8
Griekenland	15,5	28,6	+13,1
Zweden	5,3	22,8	+17,5

Bron: EAK Statbel, LFS Eurostat, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

De administratieve KSZ-data maken het mogelijk om te focussen op de werkloosheidsituatie van specifieke herkomstgroepen. Het gaat om personen die als werkzoekend worden beschouwd door de nomenclatuur van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de KSZ. Het gaat in tegenstelling tot bij de EAK-enquête enkel om uitkeringsgerechtigde werklozen.

De werkloosheidsgraad van personen van buitenlandse herkomst ligt duidelijk hoger dan bij de personen van Belgische herkomst, zeker bij de personen afkomstig van buiten de EU. Bij de personen van Belgische herkomst lag de werkloosheidsgraad in 2020 het laagst (2%). Bij de personen van niet-EU-herkomst lag de werkloosheidsgraad een stuk hoger (9%).

Opgesplitst naar herkomstgroep ligt de werkloosheidsgraad het hoogst bij de personen met een herkomst van DR Congo, Burundi en Rwanda (10%), overig Afrika (10%), Maghreb-landen (10%) en Europa niet-EU (9%).

De werkloosheidsgraad is bij al de buitenlandse herkomstgroepen tegenover 2010 gedaald. Die daling is het grootst bij de personen van Turkse en Maghrebijnse herkomst.

Tabel 36. Werkloosheidsgraad van personen van 15 tot 64 jaar naar herkomst op basis van administratieve KSZ-data

Vlaams Gewest, 2010-2020, in %

	2010	2015	2020	2010-2020 IN PPT.
België	4,4	4,0	2,4	-2,0
Buurlanden	7,6	7,8	4,7	-2,8
West- en Noord-EU15	6,1	6,3	3,7	-2,4
Zuid-EU15	9,7	8,2	4,6	-5,1
EU12/EU13	6,0	6,3	4,2	-1,9
Europa niet-EU	14,7	15,6	9,1	-5,5
Turkije	19,3	16,0	8,1	-11,2
Maghreb	20,5	16,7	9,7	-10,7
DR Congo, Burundi en Rwanda	16,3	16,0	10,1	-6,2
Overig Azië	9,5	10,8	7,0	-2,5
Overig Afrika	16,6	16,8	9,8	-6,8
Noord-Amerika en Oceanië	6,6	6,2	3,6	-3,0
Zuid- en Midden-Amerika	10,9	10,5	5,6	-5,3
Ander en onbekend	9,8	10,1	6,5	-3,3
Totaal EU (excl. België)	7,8	7,5	4,5	-3,3
Totaal niet-EU	16,5	14,8	8,5	-8,0

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen

Als enkel gekeken wordt naar de grote herkomstgroepen (Belgische herkomst, EU-herkomst en niet-EU-herkomst) blijkt er op basis van de KSZ-gegevens inzake werkloosheid weinig verschil naar geslacht. Dat is er bij een aantal meer gedetailleerde herkomstgroepen wel. Zo ligt de werkloosheidsgraad bij vrouwen van Turkse herkomst duidelijk hoger dan bij mannen van Turkse herkomst. Bij personen met een herkomst van overig Azië is het omgekeerd: daar is de werkloosheidsgraad bij mannen duidelijk hoger dan bij vrouwen.

Tabel 37. Werkloosheidsgraad van personen van 15 tot 64 jaar naar herkomst en geslacht op basis van administratieve KSZ-data

Vlaams Gewest, 2010-2020, in %

	MANNEN			VROUWEN		
	2010	2020	2010-2020 IN PPT.	2010	2020	2010-2020 IN PPT.
België	3,8	2,4	-1,4	5,1	2,4	-2,7
Buurlanden	6,6	4,4	-2,2	8,7	5,0	-3,6
West- en Noord-EU15	5,7	4,1	-1,6	6,7	3,2	-3,5
Zuid-EU15	9,3	4,7	-4,5	10,3	4,5	-5,8
EU12/EU13	5,1	3,6	-1,5	6,9	4,8	-2,1
Europa niet-EU	15,9	9,2	-6,7	13,3	9,1	-4,2
Turkije	16,6	6,9	-9,6	24,3	10,0	-14,3
Maghreb	20,5	9,6	-10,9	20,4	10,0	-10,5
DR Congo, Burundi en Rwanda	16,3	9,6	-6,6	16,3	10,4	-5,9
Overig Azië	11,0	7,9	-3,1	7,7	5,8	-1,9
Overig Afrika	17,6	9,8	-7,8	15,1	9,7	-5,4
Noord-Amerika en Oceanië	5,2	3,3	-1,9	8,5	3,9	-4,5
Zuid- en Midden-Amerika	11,9	5,8	-6,1	10,3	5,6	-4,7
Ander en onbekend	8,8	7,0	-1,9	10,9	5,8	-5,1
Totaal EU (excl. België)	7,0	4,2	-2,8	8,7	4,8	-3,9
Totaal niet-EU	16,6	8,4	-8,2	16,3	8,6	-7,7

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen

Bij de werkloosheidsgraad van jongeren (15-24 jaar) (exclusief jongeren in beroepsinschakelingstijd) zijn gelijkaardige verschillen te zien als bij de totale bevolking. De werkloosheidsgraad lag bij jongeren van Maghrebijnse herkomst en van Europese niet-EU-herkomst in 2020 haast 3 keer hoger dan bij jongeren van Belgische herkomst (8% tegenover 3%). Bij nagenoeg alle niet-EU-groepen ligt de jongerenwerkloosheid minstens dubbel zo hoog als bij de jongeren van Belgische herkomst. Enkel bij de jongeren van Noord-Amerika en Oceanië is dat niet het geval.

Bij de oudste leeftijdsgroep zijn de verschillen tussen de groep personen van Belgische herkomst en de buitenlandse herkomstgroepen nog groter. Bij de personen van Belgische herkomst van 50 tot en met 64 jaar lag de werkloosheidsgraad in 2020 op ruim 3%. Bij de groep ouderen van Turkse herkomst en Maghrebijnse herkomst ligt de werkloosheidsgraad bijna 5 keer hoger. Ook de andere herkomstgroepen die bij de jongeren minder goed scoren, doen dat ook bij de ouderen.

Tabel 38. Werkloosheidsgraad van personen van 15 tot 64 jaar naar herkomst en leeftijd op basis van administratieve KSZ-data

Vlaams Gewest, 2010-2020, in %

	15-24 JAAR			25-49 JAAR			50-64 JAAR		
	2010	2020	2010-2020 IN PPT.	2010	2020	2010-2020 IN PPT.	2010	2020	2010-2020 IN PPT.
België	6,5	2,8	-3,7	3,4	1,7	-1,7	6,2	3,3	-2,9
Buurlanden	9,6	3,9	-5,7	6,9	4,1	-2,8	8,6	6,5	-2,1
West- en Noord-EU15	7,3	3,3	-3,9	5,7	2,8	-2,9	7,0	6,1	-0,9
Zuid-EU15	12,4	5,2	-7,2	8,4	3,9	-4,5	13,3	6,6	-6,7
EU12/EU13	6,6	4,4	-2,2	5,1	3,8	-1,3	10,4	5,8	-4,7
Europa niet-EU	16,7	8,0	-8,7	14,1	7,7	-6,4	16,3	14,4	-1,9
Turkije	21,6	7,8	-13,8	17,7	7,0	-10,7	35,2	14,8	-20,3
Maghreb	23,6	8,5	-15,1	19,0	8,7	-10,3	29,4	15,2	-14,3
DR Congo, Burundi en Rwanda	14,2	6,4	-7,8	15,9	9,7	-6,2	20,6	12,1	-8,5
Overig Azië	9,8	5,1	-4,6	8,9	6,1	-2,8	13,0	12,4	-0,6
Overig Afrika	15,9	6,1	-9,7	16,2	9,2	-7,0	21,6	14,7	-6,9
Noord-Amerika en Oceanië	10,3	3,8	-6,5	5,3	2,7	-2,6	9,2	6,1	-3,1
Zuid- en Midden-Amerika	10,3	5,6	-4,7	10,3	5,0	-5,4	16,3	9,2	-7,1
Ander en onbekend	10,9	4,0	-6,9	10,2	6,5	-3,7	7,7	8,2	0,5
Totaal EU (excl. België)	9,9	4,3	-5,6	6,9	3,9	-3,0	9,8	6,3	-3,4
Totaal niet-EU	18,9	7,0	-11,9	15,4	7,6	-7,9	21,5	13,7	-7,8

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen

Op één uitzondering na ligt bij alle buitenlandse herkomstgroepen de werkloosheidsgraad lager bij personen geboren in België dan personen geboren in het buitenland. Dat verschil is het grootst bij de niet-EU-groepen. Bij de personen met een herkomst van Europa niet-EU ligt de werkloosheidsgraad bij personen geboren in het buitenland ongeveer dubbel zo hoog als bij personen geboren in België.

Tabel 39. Werkloosheidsgraad van personen van 15 tot 64 jaar naar herkomst en geboorteland op basis van administratieve KSZ-data

Vlaams Gewest, 2010-2020, in %

	GEBOREN IN BELGIË			GEBOREN IN BUITENLAND		
	2010	2020	2010-2020 IN PPT.	2010	2020	2010-2020 IN PPT.
Buurlanden	6,4	3,3	-3,0	8,8	6,1	-2,7
West- en Noord-EU15	6,5	3,3	-3,2	5,9	4,1	-1,8
Zuid-EU15	9,1	3,9	-5,2	10,8	5,6	-5,2
EU12/EU13	7,8	4,5	-3,3	5,5	4,1	-1,4
Europa niet-EU	8,0	4,9	-3,1	15,6	9,6	-5,9
Turkije	19,3	7,0	-12,3	19,4	9,3	-10,1
Maghreb	20,0	8,3	-11,7	20,8	11,0	-9,8
DR Congo, Burundi en Rwanda	12,1	7,0	-5,1	16,7	10,5	-6,2
Overig Azië	9,6	4,2	-5,5	9,5	7,3	-2,1
Overig Afrika	13,0	6,0	-7,0	16,8	10,0	-6,7
Noord-Amerika en Oceanië	8,8	3,4	-5,5	5,7	3,7	-1,9
Zuid- en Midden-Amerika	10,4	4,7	-5,7	11,0	5,8	-5,2
Ander en onbekend	9,5	4,4	-5,1	10,8	8,7	-2,1
Totaal EU (excl. België)	7,4	3,6	-3,8	8,2	5,0	-3,1
Totaal niet-EU	17,6	7,1	-10,5	16,0	9,1	-7,0

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen

Ruim 6 op de 10 werklozen van Belgische herkomst waren in 2020 langdurig werkloos (langer dan 1 jaar) en bijna 5 op de 10 zijn zeer langdurig werkloos (langer dan 2 jaar). Bij de EU-herkomstgroepen liggen die percentages telkens duidelijk lager. Bij de niet-EU-groepen is het beeld meer gevarieerd: bij een aantal groepen ligt het aandeel langdurig werklozen iets lager, bij een aantal groepen iets hoger. Het aandeel zeer langdurig werklozen ligt overal onder het aandeel zeer langdurig werklozen van Belgische herkomst.

Het aandeel langdurige en zeer langdurige werklozen is bij de personen van Belgische herkomst tussen 2010 en 2020 gestegen. Dat is ook het geval bij nagenoeg alle andere herkomstgroepen. Uitzondering hierop zijn de personen van EU12/EU13-herkomst. Daar is het aandeel langdurige en zeer langdurige werklozen tussen 2010 en 2020 gedaald. Ook bij de personen met Turkse herkomst is het aandeel langdurig werklozen in dezelfde periode iets gedaald.

Tabel 40. Langdurig (langer dan 1 jaar) en zeer langdurig (langer dan 2 jaar) werklozen in totaal werklozen naar herkomst

Vlaams Gewest, 2010-2020, in %

	% LANGDURIG WERKLOZEN			% ZEER LANGDURIG WERKLOZEN		
	2010	2020	2010-2020 IN PPT.	2010	2020	2010-2020 IN PPT.
België	58,6	62,0	+3,3	41,6	47,8	+6,2
Buurlanden	51,0	56,6	+5,6	30,7	39,8	+9,1
West- en Noord-EU15	49,1	59,2	+10,1	30,7	43,1	+12,4
Zuid-EU15	51,3	52,2	+0,9	29,7	34,1	+4,4
EU12/EU13	50,7	46,9	-3,8	29,7	26,1	-3,6
Europa niet-EU	51,5	63,8	+12,3	24,2	46,5	+22,3
Turkije	55,1	53,7	-1,4	29,8	35,3	+5,4
Maghreb	58,9	58,9	=	32,8	39,7	+6,9
DR Congo, Burundi en Rwanda	56,1	62,4	+6,2	32,0	43,8	+11,8
Overig Azië	53,8	57,2	+3,5	28,8	36,7	+7,8
Overig Afrika	55,0	59,2	+4,2	26,0	39,2	+13,1
Noord-Amerika en Oceanië	53,6	57,4	+3,7	32,5	40,2	+7,7
Zuid- en Midden-Amerika	50,9	51,6	+0,7	29,0	33,2	+4,2
Ander en onbekend	53,7	57,5	+3,8	32,9	34,6	+1,8
Totaal EU (excl. België)	51,0	53,0	+2,0	30,3	34,8	+4,5
Totaal niet-EU	55,8	58,4	+2,6	30,0	39,3	+9,4

Noot: bij de cijfers over langdurig werklozen werden ook de zeer langdurig werklozen meegeteld.

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen

Zoals gesteld, hebben de KSZ-gegevens over werkloosheid enkel betrekking op de uitkeringsgerechtigde werklozen. Verschillende groepen die traditioneel als werkzoekend worden beschouwd, zijn daardoor niet opgenomen in de KSZ-cijfers. Dat is wel het geval in de cijfers van de VDAB over de werkzoekenden zonder werk. Het gaat daarbij niet alleen om uitkeringsgerechtigde werkzoekenden, maar ook om bijkomende categorieën zoals de jongeren in beroepsinschakelingstijd, de vrij ingeschreven niet-werkende werkzoekenden (werkzoekenden die geen recht op uitkeringen hebben maar die zich als werkzoekende laten inschrijven) en andere verplicht ingeschreven niet-werkende werkzoekenden (werkzoekenden ten laste van het OCMW, jongeren met een arbeidshandicap, werkzoekenden ten laste van het RIZIV, werkzoekenden uitgesloten van het recht op uitkering en arbeidszorgmedewerkers (uitdovend)).

Het verschil tussen de KSZ- en VDAB-benadering van werkloosheid wordt duidelijk als het aantal werklozen volgens beide bronnen wordt vergeleken. Begin 2020 waren er volgens de KSZ 96.174 uitkeringsgerechtigde werklozen in het Vlaamse Gewest. De VDAB telde in dat jaar gemiddeld per maand 213.974 werkzoekenden zonder werk (WZW). Het aantal werkzoekenden zonder werk volgens de VDAB komt daarmee op ruim het dubbele van het aantal uitkeringsgerechtigde

werklozen volgens de KSZ. De gegevens over het aantal werkzoekenden zonder werk ingeschreven bij de VDAB kunnen opgesplitst worden naar origine. Dat gebeurt op basis van de huidige nationaliteit en de vorige nationaliteit van de persoon zelf. Met de geboortenationaliteit van de ouders wordt door de VDAB in tegenstelling tot bij de KSZ-herkomstgegevens geen rekening gehouden.

Uit de opdeling naar origine blijkt dat de evolutie van het aantal werkzoekenden zonder werk tussen 2010 en 2021 niet voor alle herkomstgroepen gelijklopend is. Algemeen genomen is het aantal werkzoekenden zonder werk tussen 2010 en 2021 afgenomen met 22%. Bij de werkzoekenden zonder werk van Belgische origine gaat het om een afname met 35%. Bij de werkzoekenden zonder werk van EU14-origine (zonder België) en van EU13-origine gaat het om een toename van respectievelijk 205% en 85%. Bij de andere groepen wordt bijna overal een daling genoteerd. De grootte van die daling verschilt echter van groep tot groep.

Tabel 41. Werkzoekenden zonder werk naar origine op basis van administratieve VDAB-data

Vlaams Gewest, 2010-2021, aantal x 1.000

	2010	2015	2021	2010-2021, IN %
België	170,1	159,5	110,7	-35
EU14 (zonder België)	15,7	17,7	47,7	+205
EU13	3,8	8,2	7,0	+85
EVA en VK	0,8	0,7	0,4	-50
Rest van Europa	8,4	7,6	2,7	-68
Amerika	2,1	2,7	1,5	-30
Azië	18,5	22,7	10,5	-43
Afrika	26,6	28,8	9,0	-66
Overige (inclusief Oceanië)	0,7	1,0	3,8	+410
Totaal	246,7	248,9	193,2	-22

Bron: VDAB, bewerking Statistiek Vlaanderen

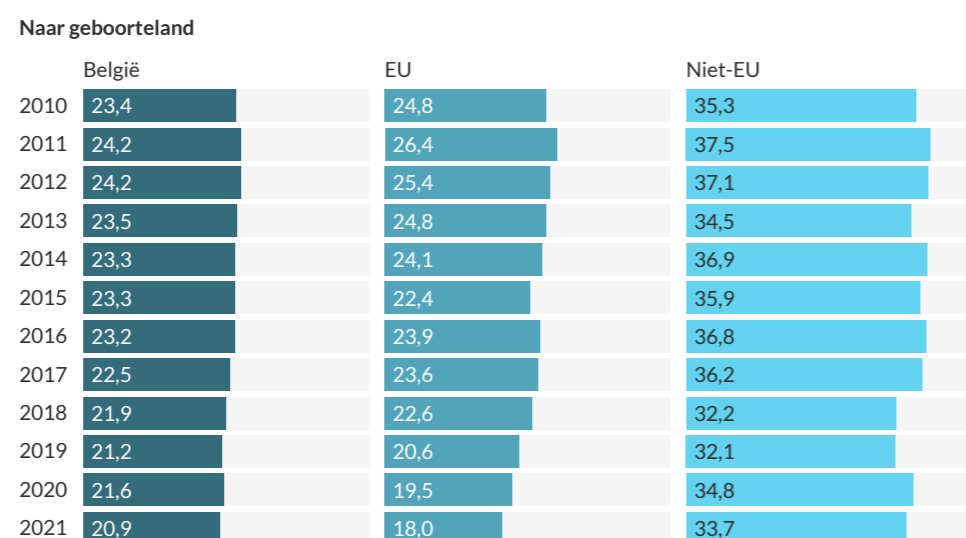
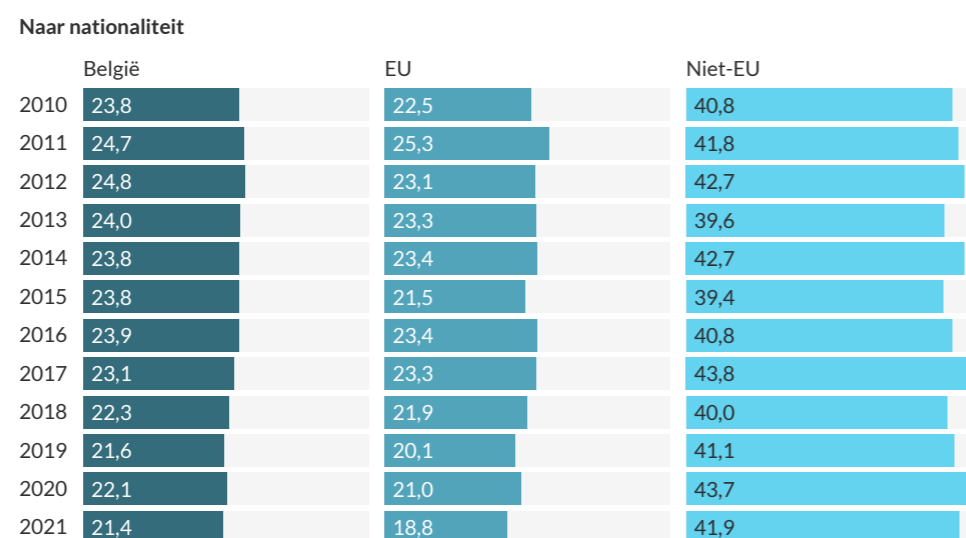
2.1.6 NIET-BEROEPSACTIEVEN

Naast werkend of werkloos kunnen mensen op arbeidsleeftijd ook om uiteenlopende redenen niet actief zijn op de arbeidsmarkt. Het gaat onder meer om studenten, huismannen en -vrouwen, arbeidsongeschikten en (vervroegd) gepensioneerden. Het aandeel niet-beroepsactieven ligt bij bepaalde nationaliteits- en herkomstgroepen systematisch hoger dan bij andere groepen.

Volgens de EAK-enquête lag het aandeel niet-beroepsactieven in het totaal aantal personen op arbeidsleeftijd bij personen met een niet-EU-nationaliteit in 2021 in het Vlaamse Gewest op 42%. Dat is respectievelijk 21 en 23 procentpunten hoger dan bij Belgen en bij personen met een nationaliteit van binnen de Europese Unie (exclusief Belgen). De kloof tussen niet-EU-burgers en Belgen schommelt sinds 2010 tussen 16 en 22 procentpunten.

Het aandeel niet-beroepsactieven bij personen geboren buiten de Europese Unie (34%) ligt duidelijk lager dan het aandeel niet-beroepsactieven bij personen met een nationaliteit van buiten de EU. Maar ook bij deze groep blijft er nog steeds een kloof van respectievelijk 13 en 16 procentpunten bestaan met het aandeel niet-beroepsactieven bij personen geboren in België en personen geboren in de Europese Unie (buiten België).

Figuur 21. Aandeel niet-beroepsactieve personen in de bevolking van 20 tot 64 jaar naar nationaliteit en geboorteland
Vlaams Gewest, 2010-2021, in %

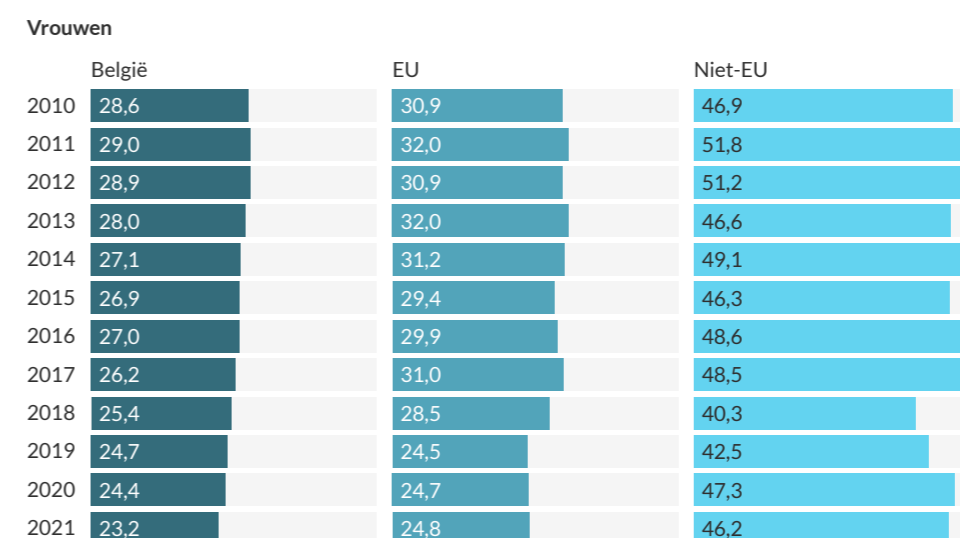
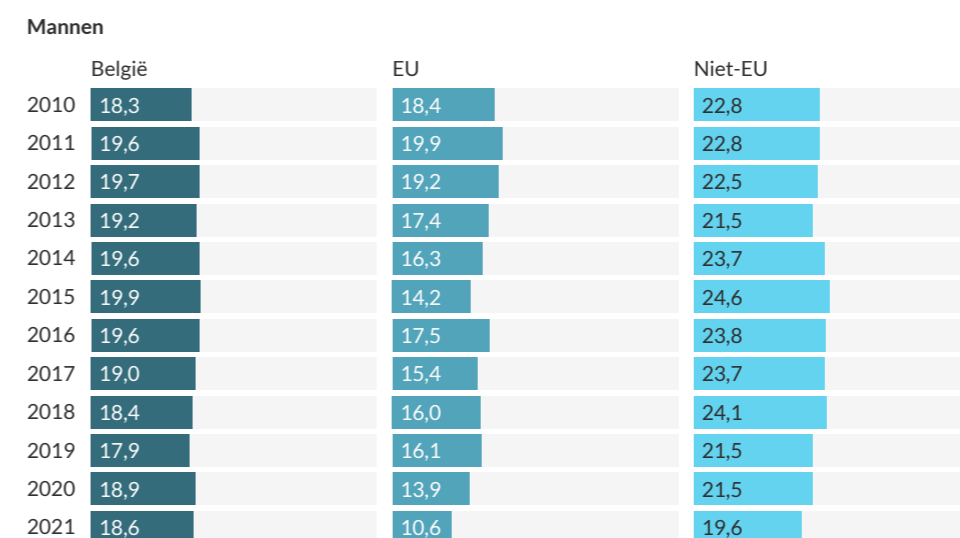

Noot: de EAK-enquête werd in 2017 ingrijpend vernieuwd. Om de vergelijkbaarheid op Europees niveau te verhogen, werd in 2021 een nieuwe vragenlijst geïmplementeerd. De wijzigingen in vergelijking met de oude vragenlijst zijn divers. Daardoor is voorzichtigheid geboden bij het maken van vergelijkingen met de resultaten van voorgaande jaren.

Bron: EAK Statbel, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

Vooral bij de niet-Europese vrouwen ligt het aandeel niet-beroepsactieven hoog. Van de vrouwen geboren buiten de EU ging het in 2021 om bijna de helft (46%), bij de mannen om een vijfde (20%). Dat ligt respectievelijk 23 en 1 procentpunten hoger dan bij de vrouwen en mannen geboren in België. Het aandeel niet-beroepsactieven bij de vrouwen geboren buiten de EU schommelt sinds 2010 tussen 40% en 52%.

Figuur 22. Aandeel niet-beroepsactieve personen in de bevolking van 20 tot 64 jaar naar geslacht en geboorteland
Vlaams Gewest, 2010-2021, in %

Noot: de EAK-enquête werd in 2017 ingrijpend vernieuwd. Om de vergelijkbaarheid op Europees niveau te verhogen, werd in 2021 een nieuwe vragenlijst geïmplementeerd. De wijzigingen in vergelijking met de oude vragenlijst zijn divers. Daardoor is voorzichtigheid geboden bij het maken van vergelijkingen met de resultaten van voorgaande jaren.

Bron: EAK Statbel, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

Internationale vergelijking maakt duidelijk dat in de meeste EU14-landen het aandeel niet-beroepsactieven bij personen geboren buiten de EU lager ligt dan in het Vlaamse Gewest. Enkel in België in zijn geheel en de andere Belgische gewesten ligt het aandeel niet-beroepsactieven bij personen geboren buiten de EU nog hoger. Als gekeken wordt naar het verschil met het aandeel niet-beroepsactieven bij de personen geboren in het land zelf, blijkt dit enkel in Nederland, België en het Waalse Gewest nog iets hoger te liggen dan in het Vlaamse Gewest.

Tabel 42. Niet-beroepsactieven in bevolking van 20 tot 64 jaar naar geboorteland Europees vergeleken

Belgische gewesten en EU14-landen, 2020, in %

	PERSONEN GEBOREN IN HET LAND (1)	PERSONEN GEBOREN BUITEN DE EU (2)	VERSCHIL IN PPT. TUSSEN (2) EN (1)
Vlaams Gewest	21,6	34,8	+13,2
Brussels Gewest	27,4	40,6	+13,2
Waals Gewest	28,4	44,5	+16,1
Nederland	15,3	30,9	+15,6
België	24,2	39,2	+15,0
Denemarken	16,8	30,0	+13,2
Duitsland	15,0	28,0	+13,0
Frankrijk	21,3	32,5	+11,2
Oostenrijk	19,1	28,4	+9,3
Finland	17,3	26,4	+9,1
Zweden	11,0	19,2	+8,2
Ierland	22,5	25,8	+3,3
Spanje	22,6	22,7	+0,1
Italië	31,2	31,3	+0,1
Griekenland	27,0	25,4	-1,6
Luxemburg	27,0	24,6	-2,4
Portugal	20,3	16,4	-3,9

Bron: EAK Statbel, LFS Eurostat, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

Volgende groepen op arbeidsleeftijd worden in de administratieve data van de KSZ beschouwd als niet-beroepsactieven: vrijgestelde werklozen, personen rechtgevend op kinderbijslag (studenten), personen met een (equivalent) leefloon, personen op (vervroegd) pensioen, personen met een uitkering wegens arbeidsongeschiktheid en personen met een tegemoetkoming wegens handicap.

De administratieve gegevens van de KSZ bevestigen in grote lijnen de bevindingen van de EAK-enquête. Er bestaat een duidelijk verschil tussen het aandeel niet-beroepsactieven bij personen van Belgische herkomst en personen van buitenlandse herkomst. In 2020 lag het aandeel niet-beroepsactieven bij de personen van Belgische herkomst op 20%. Dat is 11 procentpunten lager dan bij personen met een EU-herkomst en

17 procentpunten lager dan bij personen met een niet-EU-herkomst. Bij het relatief hoge aandeel niet-beroepsactieven bij de personen met een EU-herkomst dient ook hier, net als bij de bespreking van de werkzaamheidsgraad, opgemerkt te worden dat een deel van deze groep tewerkgesteld is als uitgaande grensarbeider, als werknemer van een organisatie of onderneming die geen bijdragen verschuldigd is aan de Belgische sociale zekerheid of als Europees ambtenaar en daardoor in de hier gebruikte KSZ-data niet beschouwd wordt als beroepsactief. Mogelijk is dit ook een verklaring voor het feit dat het aandeel niet-beroepsactieven hoger ligt bij personen afkomstig van de buurlanden en de West- en Noord-EU-landen dan bij de personen afkomstig van de Zuid-EU-landen en de EU13-landen. Bij alle niet-EU-groepen lag het aandeel niet-beroepsactieven in 2020 tussen 32% en 51%.

Bij nagenoeg alle herkomstgroepen is het aandeel niet-beroepsactieven tussen 2010 en 2020 gedaald. De grootte van de daling varieert wel sterk. Grootste daler zijn de personen met een EU12/EU13-herkomst (-13 procentpunten tussen 2010 en 2020). De kloof tussen de EU-herkomstgroepen en de personen van Belgische herkomst is tussen 2010 en 2020 gedaald van 17 naar 11 procentpunten. Bij de niet-EU-groepen is de kloof met de personen van Belgische herkomst echter slechts beperkt afgenomen.

Tabel 43. Niet-beroepsactieven in bevolking van 20 tot 64 jaar naar herkomst op basis van administratieve KSZ-data

Vlaams Gewest, 2010-2020, in %

	2010	2015	2020	2010-2020 IN PPT.
België	23,4	22,6	20,1	-3,3
Buurlanden	43,0	39,1	35,4	-7,6
West- en Noord-EU15	43,9	41,9	36,4	-7,5
Zuid-EU15	32,1	30,8	27,8	-4,2
EU12/EU13	39,3	32,7	26,3	-13,1
Europa niet-EU	44,2	41,2	34,0	-10,1
Turkije	40,9	39,8	36,7	-4,2
Maghreb	39,9	39,2	36,7	-3,2
DR Congo, Burundi en Rwanda	36,4	37,5	32,3	-4,0
Overig Azië	44,5	44,3	42,3	-2,2
Overig Afrika	40,1	40,5	34,6	-5,5
Noord-Amerika en Oceanië	60,0	57,5	51,3	-8,7
Zuid- en Midden-Amerika	42,5	39,4	35,0	-7,6
Ander en onbekend	35,5	38,7	42,5	+7,0
Totaal EU (excl. België)	40,1	35,9	31,2	-8,8
Totaal niet-EU	41,8	40,9	37,4	-4,4

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen

Het aandeel niet-beroepsactieven ligt bij nagenoeg alle herkomstgroepen beduidend hoger bij vrouwen dan bij mannen. Het grootste verschil is te vinden bij de herkomstgroepen van buiten de EU. Daar lag het aandeel niet-beroepsactieve vrouwen algemeen genomen in 2020 op 46%. Bij de Turkse en Maghrebijnse herkomstgroepen is de kloof tussen het aandeel niet-beroepsactieven bij mannen en vrouwen het grootst (respectievelijk 24 en 25 procentpunten).

Het aandeel niet-beroepsactieven bij de vrouwen is in de periode 2010-2020 bij nagenoeg alle herkomstgroepen sterker gedaald dan bij de mannen, waardoor de genderkloof is afgenomen. Grootste dalers zijn de vrouwen met een EU12/EU13-herkomst (-12 procentpunten).

Tabel 44. Niet-beroepsactieven in bevolking van 20 tot 64 jaar naar herkomst en geslacht op basis van administratieve KSZ-data

Vlaams Gewest, 2010-2020, in %

	MANNEN			VROUWEN		
	2010	2020	2010-2020 IN PPT.	2010	2020	2010-2020 IN PPT.
België	18,9	17,7	-1,2	27,9	22,5	-5,5
Buurlanden	39,6	33,1	-6,5	46,6	37,7	-9,0
West- en Noord-EU15	38,7	33,1	-5,6	49,5	39,9	-9,6
Zuid-EU15	29,0	25,3	-3,8	35,6	30,7	-4,9
EU12/EU13	34,8	21,7	-13,1	43,3	30,9	-12,4
Europa niet-EU	35,6	26,9	-8,8	51,5	40,0	-11,5
Turkije	26,3	25,1	-1,2	56,6	49,1	-7,5
Maghreb	26,4	24,3	-2,1	54,5	49,3	-5,2
DR Congo, Burundi en Rwanda	33,7	31,4	-2,3	38,5	33,1	-5,4
Overig Azië	36,0	33,6	-2,4	51,7	51,2	-0,6
Overig Afrika	34,1	29,2	-4,9	47,0	40,4	-6,7
Noord-Amerika en Oceanië	54,4	48,9	-5,5	65,8	53,5	-12,2
Zuid- en Midden-Amerika	36,9	30,9	-6,0	45,8	37,6	-8,2
Ander en onbekend	34,1	40,2	+6,1	37,0	45,6	+8,6
Totaal EU (excl. België)	36,4	28,2	-8,2	43,9	34,4	-9,5
Totaal niet-EU	31,0	28,6	-2,4	52,3	46,1	-6,2

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen

Bij de meeste buitenlandse herkomstgroepen ligt het aandeel niet-beroepsactieven lager bij personen geboren in België dan bij personen geboren in het buitenland. Enkel bij de personen met een herkomst van EU12/EU13-landen, DR Congo, Burundi en Rwanda, van overig Afrika en van Zuid- en Midden-Amerika is dat niet het geval. Daar ligt het aandeel niet-beroepsactieven hoger bij de personen geboren in België dan bij de personen geboren in het buitenland.

Tabel 45. Niet-beroepsactieven in bevolking van 20 tot 64 jaar naar herkomst en geboorteland op basis van administratieve KSZ-data

Vlaams Gewest, 2010-2020, in %

	GEBOREN IN BELGIË			GEBOREN IN BUITENLAND		
	2010	2020	2010-2020 IN PPT.	2010	2020	2010-2020 IN PPT.
Buurlanden	24,7	24,3	-0,4	54,6	43,7	-10,9
West- en Noord-EU15	31,0	28,4	-2,6	50,2	41,8	-8,4
Zuid-EU15	22,6	23,7	+1,1	44,2	32,9	-11,2
EU12/EU13	29,9	30,3	+0,4	41,3	25,9	-15,4
Europa niet-EU	28,6	34,5	+5,9	45,8	34,0	-11,8
Turkije	28,2	30,0	+1,8	47,2	42,3	-4,9
Maghreb	29,1	31,4	+2,3	45,6	40,8	-4,8
DR Congo, Burundi en Rwanda	37,1	47,8	+10,6	36,3	29,2	-7,1
Overig Azië	41,4	38,6	-2,8	44,8	42,7	-2,1
Overig Afrika	38,8	43,8	+5,0	40,2	33,8	-6,4
Noord-Amerika en Oceanië	43,2	42,2	-1,0	64,4	54,8	-9,6
Zuid- en Midden-Amerika	37,0	37,7	+0,7	43,0	34,6	-8,3
Ander en onbekend	31,9	29,5	-2,4	44,8	51,7	+6,9
Totaal EU (excl. België)	24,7	24,7	-0,1	49,9	34,9	-15,1
Totaal niet-EU	30,2	32,7	+2,5	45,1	39,0	-6,0

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen

2.1.7 WERKINTENSITEIT VAN HET HUISHOUDEN

In de hierboven besproken statistieken werd telkens gekeken naar de arbeidssituatie van het individu. In wat volgt wordt de arbeidssituatie bekeken op huishoudniveau. Dat kan door te kijken naar het aantal volwassenen in het huishouden dat aan het werk is (exclusief studenten tot 24 jaar) en in welk arbeidsregime zij tewerkgesteld zijn. Op basis daarvan wordt de werkintensiteit van het huishouden berekend. Deze werkintensiteit varieert tussen 0 (geen enkel volwassen lid van het gezin werkt) en 1 (alle volwassen leden van het gezin werken voltijds). De gezinnen met een werkintensiteit lager dan 0,2 worden beschouwd als gezinnen met een zeer lage werkintensiteit.

De werkintensiteit van de huishoudens kan in beeld gebracht worden op basis van de EU-SILC-survey en op basis van de administratieve gegevens van het Datawarehouse Arbeidsmarkt & Sociale Bescherming van de KSZ. De EU-SILC-survey maakt het mogelijk om internationaal te vergelijken. De KSZ-gegevens geven meer inzicht in de specifieke situatie van de verschillende gedetailleerde herkomstgroepen.

Op basis van de gegevens van de EU-SILC-survey van 2021 blijkt dat het aandeel personen tot 64 jaar dat leeft in een huishouden waar niet of nauwelijks wordt gewerkt, sterk verschilt naar nationaliteit en geboorteland.

Bij de personen met een niet-EU-nationaliteit lag dat aandeel in 2021 bijna 3 keer hoger dan bij personen met een Belgische nationaliteit. Naar geboorteland is het verschil iets minder groot.

Figuur 23. Aandeel personen van 0 tot 64 jaar in een gezin met zeer lage werkintensiteit (WI<0,2) naar nationaliteit en geboorteland Vlaams Gewest, 2021, in %

	Nationaliteit	Geboorteland
België	6	6
EU	10	10
Niet-EU	16	11

Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Internationale vergelijking op basis van de EU-SILC-survey 2020 maakt duidelijk dat het Vlaamse Gewest op vlak van zeer lage werkintensiteit van het huishouden bij de personen geboren buiten de EU niet zo goed scoort. In het Waalse Gewest en in België in zijn geheel ligt de lage werkintensiteit bij personen geboren buiten de EU wel nog hoger dan in het Vlaamse Gewest. Dat is ook het geval in Nederland, Zweden, Duitsland, Finland en Frankrijk. Het is ook in die landen dat de kloof op dit vlak tussen personen geboren buiten de EU en personen geboren in het land zelf even hoog of hoger ligt dan in het Vlaamse Gewest.

Tabel 46. Aandeel personen van 18 tot 64 jaar in gezin met zeer lage werkintensiteit (WI<0,2) naar geboorteland Europees vergeleken

Belgische gewesten en EU14-landen, 2020, in %

	PERSONEN GEBOREN IN HET LAND (1)	PERSONEN GEBOREN BUITEN DE EU (2)	VERSCHIL IN PPT. TUSSEN (2) EN (1)
Vlaams Gewest	7	18	+11
Waals Gewest	18	21	+3
Italië	12	8	-4
Ierland	12	11	-1
Griekenland	13	13	=
Luxemburg	9	10	+1
Portugal	5	6	+1
Spanje	11	13	+2
Denemarken	10	14	+4
Oostenrijk	4	13	+9
Frankrijk	8	19	+11
Finland	11	23	+12
Duitsland	7	20	+13
België	11	25	+14
Zweden	5	19	+14
Nederland	7	24	+17

Noot: geen cijfers beschikbaar voor het Brusselse Gewest (te kleine aantallen in steekproef).

Bron: EU-SILC Eurostat, bewerking Statistiek Vlaanderen

De resultaten van de EU-SILC-survey worden bevestigd door de administratieve KSZ-data. Er bestaat tussen de verschillende herkomstgroepen een duidelijk verschil inzake het aandeel personen in een gezin met zeer lage werkintensiteit (op basis van de zogenaamde definitie 'DWH LWI II'). Bij de personen van Belgische herkomst ging het in 2020 om 6%. Bij de personen met een EU-herkomst ging het om 16%, bij de personen met een niet-EU-herkomst om 21%. Algemeen genomen is het aandeel personen in een gezin met zeer lage werkintensiteit bij zowel de personen afkomstig uit de EU-landen als de niet-EU-landen tussen 2010 en 2020 afgenomen. Bij de personen van Belgische herkomst daalde dat aandeel in mindere mate.

Tabel 47. Aandeel personen van 0 tot 59 jaar in gezin met zeer lage werkintensiteit (WI<0,2) naar herkomst op basis van administratieve KSZ-data

Vlaams Gewest, 2010-2020, in %

	2010	2015	2020	2010-2020 IN PPT.
België	7,7	7,5	6,2	-1,5
Buurlanden	26,9	24,1	19,5	-7,3
West- en Noord-EU15	25,7	23,9	18,9	-6,8
Zuid-EU15	18,1	17,3	13,6	-4,5
EU12/EU13	23,1	17,2	12,0	-11,1
Europa niet-EU	32,7	30,1	20,3	-12,5
Turkije	27,1	24,3	18,1	-9,0
Maghreb	29,2	26,0	20,2	-9,0
DR Congo, Burundi en Rwanda	24,3	25,4	18,1	-6,2
Overig Azië	25,4	26,7	25,5	+0,1
Overig Afrika	27,4	26,7	20,5	-6,9
Noord-Amerika en Oceanië	40,6	37,3	31,2	-9,4
Zuid- en Midden-Amerika	20,7	19,4	15,2	-5,5
Ander en onbekend	23,3	27,0	29,0	+5,7
Totaal EU (excl. België)	24,2	21,1	16,1	-8,1
Totaal niet-EU	28,0	26,3	21,0	-7,1

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen

2.2 ONDERWIJS EN VORMING

De gegevens over onderwijsdeelname, schoolse achterstand, schoolverlaters en doorstroom naar het hoger onderwijs zijn gebaseerd op de administratieve gegevens van het **Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming (O&V)**. De gegevens over huidige nationaliteit van de leerlingen/cursisten en de thuistaal van het gezin van de leerling hebben telkens betrekking op de situatie begin februari van het schooljaar. De gegevens over de nationaliteit van de leerlingen/cursisten zijn sinds het schooljaar 2011-2012 gebaseerd op het Rijksregister. Voordien werd gewerkt met de door

de school geregistreerde nationaliteit. De registratie van de thuistaal gebeurt via een vragenlijst die meegegeven wordt aan de ouders. De thuistaal is niet het Nederlands als de ouders aangeven dat de leerling in het gezin met niemand, of in een gezin met 3 leden (de leerling niet meegerekend) met maximum 1 gezinslid Nederlands spreekt. Broers en zussen worden hierbij samen als 1 gezinslid beschouwd. Van een beperkte groep leerlingen is de thuistaal onbekend. In het buitengewoon onderwijs, het hoger onderwijs en het volwassenenonderwijs wordt de thuistaal niet geregistreerd.

De schoolprestaties van de Vlaamse jongeren worden in kaart gebracht aan de hand van de resultaten van het **'Programme for International Student Assessment' (PISA)** van de **Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)**. PISA is een internationaal gestandaardiseerde beoordeling van de cognitieve vaardigheden van 15-jarigen. Het onderzoek werd voor het eerst uitgevoerd in 2000 en wordt elke 3 jaar herhaald. In PISA wordt gevraagd naar de migratie-achtergrond van de leerlingen. Dat gebeurt op basis van het geboorteland van de persoon en diens ouders. Autochtone leerlingen zijn leerlingen die zelf in het land van testafname geboren zijn of waarvan minstens één van beide ouders geboren is in het land van testafname. 1ste generatieleerlingen zijn zelf niet in het land van testafname geboren, evenals hun ouders. 2de generatieleerlingen zijn zelf in het land van testafname geboren en hebben ouders die niet in het land van testafname geboren zijn. De eerste en tweede generatieleerlingen vormen samen de groep leerlingen met migratie-achtergrond. In de steekproef van PISA 2018 zijn er in Vlaanderen bij de 4.882 geteste leerlingen 6,2% eerste generatieleerlingen en 8,1% tweede generatieleerlingen.

De gegevens over deelname aan levenslang leren en de scholingsgraad van de bevolking zijn gebaseerd op de **Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK-enquête)** van het Belgische statistiebureau **Statbel**. De EAK-gegevens kunnen opgedeeld worden naar huidige nationaliteit (Belg, EU zonder België, niet-EU) en geboorteland (België, EU zonder België, buiten de EU). Voor meer info over de EAK-enquête: zie hoofdstuk 2.1.

2.2.1 ONDERWIJSDEELNAME

Het aandeel leerlingen met een buitenlandse nationaliteit in het gewoon kleuter- en lager onderwijs lag in het schooljaar 2020-2021 respectievelijk op 12% en 10%. Dat komt overeen met hun aandeel bij de 3- tot 5-jarigen en bij de 6- tot 11-jarigen in de totale bevolking begin 2021 (respectievelijk 12% en 10%). Tegenover het schooljaar 2009-2010 is het aandeel leerlingen met een buitenlandse nationaliteit in het gewoon kleuter- en lager onderwijs gestegen met respectievelijk 6 en 4 procentpunten.

In het buitengewoon kleuter- en lager onderwijs ligt het aandeel leerlingen met een buitenlandse nationaliteit 7 tot 4 procentpunten hoger dan het aandeel personen met buitenlandse nationaliteit in de overeenkomende

leeftijdsgroep. Opvallend is dat dit verschil minder aanwezig is in de cijfers van het schooljaar 2009-2010. Mogelijk hangt dit samen met de al vernoemde wijziging in de registratie van de nationaliteit van de leerlingen.

Het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming beschikt niet alleen over gegevens over de nationaliteit van de leerlingen, maar ook over de taal van het gezin waarin de leerlingen opgroeien. Het aandeel leerlingen met een niet-Nederlandse thuistaal in het kleuter- en lager onderwijs ligt duidelijk hoger dan het aandeel leerlingen met een buitenlandse nationaliteit. In het gewoon kleuter- en lager onderwijs ging het in 2019-2020 respectievelijk om 25% en 22% van de leerlingen. Die aandelen zijn tegenover het schooljaar 2009-2010 met respectievelijk 8 en 9 procentpunten toegenomen. Cijfers over thuistaal in het buitengewoon onderwijs zijn niet beschikbaar.

Tabel 48. Personen met buitenlandse nationaliteit en met niet-Nederlandse thuistaal in het basisonderwijs

Vlaamse Gemeenschap, schooljaren 2009-2010 tot 2020-2021, aantal en in %

	2009-2010		2020-2021	
	AANTAL	% VAN TOTAAL AANTAL LEERLINGEN	AANTAL	% VAN TOTAAL AANTAL LEERLINGEN
BUITENLANDSE NATIONALITEIT				
- Gewoon kleuteronderwijs	14.378	5,7	30.848	12,0
- Buitengewoon kleuteronderwijs	88	4,5	455	18,9
- Gewoon lager onderwijs	24.683	6,5	44.966	10,2
- Buitengewoon lager onderwijs	1.829	6,6	3.698	14,2
	2009-2010		2019-2020	
	AANTAL	% T.O.V. TOTAAL AANTAL LEERLINGEN	AANTAL	% T.O.V. TOTAAL AANTAL LEERLINGEN
THUISTAAL NIET-NEDERLANDS				
- Gewoon kleuteronderwijs	43.028	17,2	66.318	25,4
- Gewoon lager onderwijs	51.613	13,6	97.882	22,1

Noot: vanaf het schooljaar 2011-2012 wordt gebruik gemaakt van de nationaliteit zoals geregistreerd in het Rijksregister. Voordien werd gewerkt met de door de school geregistreerde nationaliteit.
Bron: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, bewerking Statistiek Vlaanderen

Tabel 49. Personen met buitenlandse nationaliteit bij groepen op schoolgaande leeftijd

Vlaams Gewest, 2010 tot 2021, aantal en in %

	2010		2021	
	AANTAL	% VAN TOTALE BEVOLKING	AANTAL	% VAN TOTALE BEVOLKING
3 tot 5 jaar	13.484	6,7	24.014	11,6
6 tot 11 jaar	24.335	6,2	46.407	10,3
12 tot 17 jaar	21.953	5,2	40.105	9,1

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Algemeen genomen zijn er in het voltijds gewoon secundair onderwijs in het schooljaar 2020-2021 9% leerlingen met een buitenlandse nationaliteit. Dat komt overeen met het aandeel personen van buitenlandse nationaliteit in

de groep van 12 tot 17 jaar. Er blijken in de 2de en 3de graad wel duidelijke verschillen in het aandeel personen met buitenlandse nationaliteit naar studierichting. In het aso, tso en kso ligt het aandeel personen met een buitenlandse nationaliteit lager. In het bso, maar ook in het buitengewoon secundair onderwijs en het deeltijds beroepssecundair onderwijs ligt dat aandeel (veel) hoger.

Er is een gelijkaardig verschil wanneer naar de thuistaal van de leerling wordt gekeken. In het voltijds gewoon secundair onderwijs heeft 18% van de leerlingen een niet-Nederlandse thuistaal. Dat aandeel ligt lager in het aso, tso en kso, maar duidelijk hoger in het bso en in het deeltijds beroepssecundair onderwijs.

Tabel 50. Personen met buitenlandse nationaliteit en met niet-Nederlandse thuistaal in het secundair onderwijs

Vlaamse Gemeenschap, schooljaren 2009-2010 tot 2020-2021, aantal en in %

	2009-2010		2020-2021	
	AANTAL	% VAN TOTAAL AANTAL LEERLINGEN	AANTAL	% VAN TOTAAL AANTAL LEERLINGEN
BUITENLANDSE NATIONALITEIT				
- Voltijds gewoon secundair	22.748	5,3	40.958	9,2
okan	2.270	93,4	4.627	95,5
1 ^{ste} graad	7.251	5,3	12.900	8,6
2 ^{de} en 3 ^{de} graad aso	3.505	3,0	6.186	5,0
2 ^{de} en 3 ^{de} graad tso	3.341	3,6	6.284	7,1
2 ^{de} en 3 ^{de} graad kso	250	4,1	504	7,3
2 ^{de} en 3 ^{de} graad bso	6.131	8,1	10.457	14,8
- Deeltijds beroepssecundair	1.138	15,5	2.412	26,9
- Buitengewoon secundair	1.659	8,7	2.762	12,5
	2009-2010		2019-2020	
	AANTAL	% VAN TOTAAL AANTAL LEERLINGEN	AANTAL	% VAN TOTAAL AANTAL LEERLINGEN
THUISTAAL NIET-NEDERLANDS				
- Voltijds gewoon secundair	41.485	9,7	80.041	18,4
okan	1.971	81,1	4.649	92,0
1 ^{ste} graad	14.508	10,6	28.169	19,2
2 ^{de} en 3 ^{de} graad aso	8.368	7,2	16.988	14,2
2 ^{de} en 3 ^{de} graad tso	6.221	6,7	12.816	14,7
2 ^{de} en 3 ^{de} graad kso	328	5,3	694	10,6
2 ^{de} en 3 ^{de} graad bso	10.089	13,3	16.725	24,0
- Deeltijds beroepssecundair	1.672	22,8	2.809	31,3

Bron: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, bewerking Statistiek Vlaanderen

In het onthaalonderwijs voor anderstalige kinderen (okan) krijgen anderstalige minderjarige nieuwkomers een jaar lang een Nederlands taalbad om daarna over te stappen naar het regulier secundair onderwijs. In het basisonderwijs worden de anderstalige nieuwkomers deels in de reguliere

klas en deels afzonderlijk onderwezen. In het schooljaar 2020-2021 volgden 4.843 leerlingen les in okan. Opvallend is dat 4,5% van de okan-leerlingen de Belgische nationaliteit heeft.

Tabel 51. Onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers (okan)

Vlaamse Gemeenschap, schooljaren 2009-2010 tot 2020-2021, aantal

	AANTAL
2009-2010	2.431
2010-2011	2.740
2011-2012	3.153
2012-2013	2.704
2013-2014	2.333
2014-2015	2.508
2015-2016	4.113
2016-2017	4.096
2017-2018	3.759
2018-2019	4.293
2019-2020	5.056
2020-2021	4.843

Bron: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

Het aandeel personen met een buitenlandse nationaliteit in het Vlaamse hoger onderwijs lag in het schooljaar 2020-2021 op 9%. Dat aandeel varieert van 6% in de professioneel gerichte bachelor tot 16% in de masteropleidingen. Tegenover 2011-2012 is het aandeel personen met buitenlandse nationaliteit in totaal met 3 procentpunten toegenomen.

Tabel 52. Personen met buitenlandse nationaliteit in het hoger onderwijs

Vlaamse Gemeenschap, academiejaren 2011-2012 tot 2020-2021, aantal en in %

	2011-2012		2020-2021	
	AANTAL	% VAN TOTAAL AANTAL STUDENTEN	AANTAL	% VAN TOTAAL AANTAL STUDENTEN
Professioneel gerichte bachelor	2.892	2,9	7.014	6,0
Academisch gerichte bachelor	4.344	6,2	6.191	8,2
Master	4.929	12,1	8.501	16,4
Andere opleidingen	2.120	11,2	2.769	12,1
Totaal	14.285	6,2	24.475	9,2

Noot: andere opleidingen zijn bachelor na bachelor, master na master, specifieke lerarenopleiding na professioneel gerichte bachelor, specifieke lerarenopleiding na master, voorbereidingsprogramma, schakelprogramma.

Bron: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, bewerking Statistiek Vlaanderen

Een aanzienlijk deel van de personen met buitenlandse nationaliteit ingeschreven in het Vlaamse hoger onderwijs komt hier enkel om te studeren en vertrekt daarna weer. Als enkel gekeken wordt naar de deelname aan het hoger onderwijs van de personen die in Vlaanderen voorafgaand secundair onderwijs hebben gevolgd, blijkt een duidelijk verschil tussen

Belgen en personen met buitenlandse nationaliteit. Zo volgden ruim 7 op de 10 leerlingen met een Belgische nationaliteit die in Vlaanderen in 2017 een diploma secundair onderwijs hebben gehaald in het daaropvolgende academiejaar een professionele of academische bacheloropleiding. Bij de niet-Belgen gaat het om nagenoeg de helft van de leerlingen. Recentere cijfers zijn niet beschikbaar.

Tabel 53. Doorstroom naar het hoger onderwijs naar huidige nationaliteit
Vlaamse Gemeenschap, schooljaren 2010-2011 tot 2017-2018, aantal en in %

	2010-2011		2017-2018	
	AANTAL	% VAN AANTAL LEERLINGEN DAT DIPLOMA SECUNDAIR BEHAALDE IN 2009-2010	AANTAL	% VAN AANTAL LEERLINGEN DAT DIPLOMA SECUNDAIR BEHAALDE IN 2016-2017
BELGISCHE NATIONALITEIT				
- Professioneel gerichte bachelor	20.815	37,2	20.905	38,7
- Academisch gerichte bachelor	18.439	32,9	18.037	33,4
Totaal	39.254	61,1	38.942	72,1
BUITENLANDSE NATIONALITEIT				
- Professioneel gerichte bachelor	418	23,6	864	29,9
- Academisch gerichte bachelor	425	24,0	571	19,8
Totaal	843	47,6	1.435	49,7

Bron: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, bewerking Statistiek Vlaanderen

2.2.2 ONDERWIJSPRESTATIES

Hierna wordt ingegaan op bestaande verschillen in onderwijsprestaties tussen leerlingen naar nationaliteit, thuistaal en migratie-achtergrond. Daarbij wordt geen rekening gehouden met eventueel bestaande andere verschillen in achtergrondkenmerken van deze groepen zoals onder meer de sociaal-economische thuissituatie van de leerlingen.

In 2021 had bijna 4% van de leerlingen met een buitenlandse nationaliteit 2 of meer jaren vertraging opgelopen in het laatste jaar van het gewoon lager onderwijs. Bij de leerlingen met Belgische nationaliteit is dat nog niet 1%. De achterstand bij leerlingen met een buitenlandse thuistaal (2%) ligt lager dan de achterstand van leerlingen met een buitenlandse nationaliteit.

Het aandeel leerlingen met buitenlandse nationaliteit met achterstand in het laatste jaar van het lager onderwijs is tussen 2010 en 2021 gedaald. Bij de leerlingen met een buitenlandse thuistaal is dat aandeel ook afgenomen tussen 2010 en 2020.

Tabel 54. Schoolse achterstand in het lager onderwijs naar huidige nationaliteit en thuistaal

Vlaamse Gemeenschap, schooljaren 2009-2010 tot 2020-2021, aantal en in %

	2009-2010		2020-2021	
	AANTAL	% VAN AANTAL LEERLINGEN PER NATIONALITEIT	AANTAL	% VAN AANTAL LEERLINGEN PER NATIONALITEIT
HUIDIGE NATIONALITEIT				
- Belgische nationaliteit				
1 jaar achterstand	6.762	12,3	5.191	8,4
2 jaar achterstand of meer	384	0,7	174	0,3
- Buitenlandse nationaliteit				
1 jaar achterstand	1.079	33,2	1.733	31,6
2 jaar achterstand of meer	255	7,8	197	3,6
		2009-2010	2019-2020	
	AANTAL	% VAN AANTAL LEERLINGEN PER THUISTAAL	AANTAL	% VAN AANTAL LEERLINGEN PER THUISTAAL
THUISTAAL				
- Nederlands				
1 jaar achterstand	5.934	11,4	3.978	7,3
2 jaar achterstand of meer	295	0,6	118	0,2
- Niet-Nederlands				
1 jaar achterstand	1.851	30,4	3.086	23,9
2 jaar achterstand of meer	342	5,6	257	2,0

Bron: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, bewerking Statistiek Vlaanderen

In 2021 had 28% van de leerlingen met een buitenlandse nationaliteit 2 of meer jaren vertraging opgelopen in het laatste jaar van het gewoon secundair onderwijs. Bij de leerlingen met Belgische nationaliteit is dat 6%. De achterstand bij leerlingen met een buitenlandse thuistaal (22% in 2020) ligt lager dan de achterstand van leerlingen met een buitenlandse nationaliteit.

Tabel 55. Schoolse achterstand in het secundair onderwijs naar huidige nationaliteit en thuistaal

Vlaamse Gemeenschap, schooljaren 2009-2010 tot 2020-2021, aantal en in %

	2009-2010		2020-2021	
	AANTAL	% VAN AANTAL LEERLINGEN PER NATIONALITEIT	AANTAL	% VAN AANTAL LEERLINGEN PER NATIONALITEIT
HUIDIGE NATIONALITEIT				
- Belgische nationaliteit				
1 jaar achterstand	15.711	25,2	12.951	22,4
2 jaar achterstand of meer	5.195	8,3	3.155	5,5
- Buitenlandse nationaliteit				
1 jaar achterstand	913	37,6	1.629	38,4
2 jaar achterstand of meer	875	36,1	1.197	28,2
	2009-2010		2019-2020	
	AANTAL	% VAN AANTAL LEERLINGEN PER THUISTAAL	AANTAL	% VAN AANTAL LEERLINGEN PER THUISTAAL
THUISTAAL				
- Nederlands				
1 jaar achterstand	14.833	24,9	11.126	21,8
2 jaar achterstand of meer	4.500	7,6	2.589	5,1
- Niet Nederlands				
1 jaar achterstand	1.600	34,7	2.955	36,4
2 jaar achterstand of meer	1.474	31,9	1.813	22,3

Bron: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, bewerking Statistiek Vlaanderen

Uiteindelijk verlaten jongeren met een buitenlandse nationaliteit en een niet-Nederlandse thuistaal veel vaker het secundair onderwijs zonder diploma. In 2020 ging het bij de leerlingen met een EU-nationaliteit om 20%, bij de leerlingen met een niet-EU-nationaliteit om 35%. Bij de leerlingen met een Belgische nationaliteit ligt dat op 8%. Opgesplitst naar thuistaal gaat het om 20% bij de personen met een niet-Nederlandse thuistaal tegenover 6% bij de personen met het Nederlands als thuistaal. Bij alle nationaliteits- en taalgroepen is het aandeel vroegtijdige schoolverlaters tussen 2010 en 2020 gedaald.

Tabel 56. Vroegtijdige schoolverlaters naar huidige nationaliteit en thuistaal

Vlaamse Gemeenschap, schooljaren 2009-2010 tot 2019-2020, aantal en in %

	2009-2010		2019-2020	
	AANTAL	% VAN AANTAL SCHOOLVERLATERS PER NATIONALITEIT OF THUISTAAL	AANTAL	% VAN AANTAL SCHOOLVERLATERS PER NATIONALITEIT OF THUISTAAL
HUIDIGE NATIONALITEIT				
- Belgische nationaliteit	7.591	10,9	4.795	8,0
- EU-nationaliteit	511	26,4	622	20,5
- Niet-EU-nationaliteit	679	48,5	683	35,4
THUISTAAL				
- Uitsluitend Nederlands met allen	4.580	7,7	2.754	5,7
- Nederlands met minstens 1	1.623	26,0	1.322	15,2
- Nederlands met niemand	985	28,9	1.221	19,7
- Onbekend	285	41,3	131	50,4
- Niet beschikbaar	1.308	35,3	672	33,9

Noot: bij leerlingen met thuistaal onbekend ontbreekt de informatie over de gezinstaal, hoewel de informatie werd opgevraagd. Bij leerlingen met thuistaal niet beschikbaar werd de informatie over de gezinstaal niet opgevraagd. Het gaat om de meeste leerlingen uit het buitengewoon secundair onderwijs en alle leerlingen in de leertijd (Syntra).

Bron: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, bewerking Statistiek Vlaanderen

De Vlaamse resultaten van het PISA-onderzoek over de onderwijsprestaties van 15-jarigen geven aan dat autochtone leerlingen veel beter scoren dan leerlingen die in het buitenland geboren zijn (1ste generatie) of leerlingen die zelf in het land geboren zijn maar wiens beide ouders in het buitenland geboren zijn (2de generatie). Dat blijkt uit de resultaten voor zowel leesvaardigheid, alsook wiskundige en wetenschappelijke geletterdheid. De resultaten van 2018 op de leesvaardigheidsschaal wijzen op een verschil van respectievelijk 82 en 67 punten tussen autochtone leerlingen en leerlingen van de 1ste en 2de generatie. Dat is een aanzienlijk verschil, wetende dat één jaar scholing gelijkgesteld wordt met ongeveer 25 à 30 punten. Ook op vlak van wiskundige en wetenschappelijke geletterdheid zijn er min of meer gelijkaardige verschillen.

In 2018 lag het accent van de PISA-bevraging op leesvaardigheid. Net zoals in Vlaanderen presteren autochtone leerlingen in alle EU14-landen beter dan leerlingen met een migratie-achtergrond. Daarnaast zijn de prestatieverschillen over de EU14-landen erg uiteenlopend. Opvallend is verder dat de scores bij de 1ste generatie leerlingen in Vlaanderen niet zo heel veel verschillen van de 2de generatie leerlingen. In de meeste andere landen scoort de 1ste generatie veelal (duidelijk) minder goed dan de 2de generatie. Mogelijk heeft dit te maken met het relatief hoge aandeel leerlingen met de Nederlandse nationaliteit bij de 1ste generatie leerlingen in het Vlaamse onderwijs.

Tabel 57. Onderwijsprestaties 15-jarigen naar migratie-achtergrond
Vlaamse Gemeenschap, 2009 tot 2018, gemiddelde score op PISA-schalen

	2009			2018		
	WISKUNDE	WETENSCHAP	LEZEN	WISKUNDE	WETENSCHAP	LEZEN
Autochtone leerlingen	545	535	526	529	522	515
Leerlingen van de 1ste generatie	483	469	463	461	440	433
Leerlingen van de 2de generatie	461	440	450	466	454	448

Bron: PISA-survey OESO, bewerking Statistiek Vlaanderen

Tabel 58. Leesvaardigheid 15-jarigen naar migratie-achtergrond Europees vergeleken

Vlaamse Gemeenschap en EU14-landen, 2018, gemiddelde score op PISA-schaal

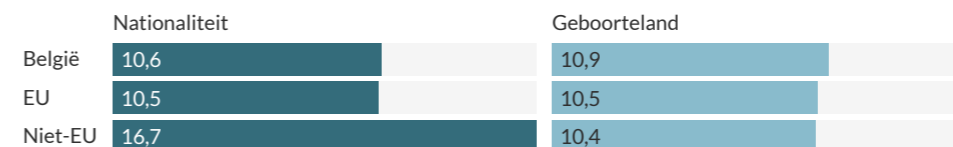
	AUTOCHTONE LEERLINGEN (1)	LEERLINGEN VAN DE 1STE GENERATIE (2)	LEERLINGEN VAN DE 2DE GENERATIE (3)	VERSCHIL TUSSEN (2) EN (1)	VERSCHIL TUSSEN (3) EN (1)
Vlaamse Gemeenschap	515	433	448	-82	-67
Finland	527	420	456	-107	-72
Nederland	498	399	433	-99	-65
Denemarken	509	435	447	-75	-63
Zweden	525	410	471	-115	-54
Oostenrijk	500	421	446	-79	-54
België	506	427	459	-80	-48
Griekenland	465	397	420	-68	-45
Duitsland	519	405	477	-114	-42
Luxemburg	491	461	450	-29	-40
Frankrijk	502	425	461	-76	-40
Italië	482	433	445	-49	-37
Ierland	522	508	509	-14	-13
Portugal	495	436	483	-60	-12

Noot: geen cijfers beschikbaar voor Spanje.
Bron: PISA-survey OESO, bewerking Statistiek Vlaanderen

2.2.3 LEVENSLANG LEREN

De deelname aan levenslang leren (deelname aan een opleiding in de 4 weken voor de bevraging) ligt volgens de EAK-gegevens in 2021 het hoogst bij de groep met een niet-EU27-nationaliteit. Bekeken naar geboorteland ligt dat verschil tussen de groepen duidelijk lager. De relatief hoge score van de niet-EU27-burgers hangt mogelijk samen met het feit dat ook rekening gehouden wordt met taalcursussen.

Figuur 24. Aandeel van de bevolking van 25 tot 64 jaar dat in de 4 weken voor de bevraging deelgenomen heeft aan een opleiding naar nationaliteit en geboorteland Vlaams Gewest, 2021, in %

Bron: EAK Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

In Europees perspectief ligt het levenslang leren bij personen geboren buiten de EU27 boven het EU-gemiddelde. In de Scandinavische landen ligt het aandeel bij personen geboren buiten de EU27 dat deelneemt aan een opleiding 2 à 3 keer hoger dan in het Vlaamse Gewest. In landen zoals Kroatië en Griekenland ligt dat aandeel veel lager.

Tabel 59. Deelname aan levenslang leren (25-64 jaar) naar geboorteland Europees vergeleken

Vlaams Gewest en EU14-landen, 2020, in %

	PERSONEN GEBOREN IN HET LAND (1)	PERSONEN GEBOREN BUITEN DE EU27 (2)	VERSCHIL IN PPT. TUSSEN (2) EN (1)
Vlaams Gewest	7,6	13,1	+5,5
Finland	27,0	31,8	+4,8
Ierland	10,5	14,0	+3,5
Portugal	9,7	12,6	+2,9
Denemarken	19,7	22,4	+2,7
Luxemburg	16,8	18,9	+2,1
Zweden	28,4	29,8	+1,4
Duitsland	7,7	8,8	+1,1
Nederland	18,7	19,6	+0,9
België	7,2	7,9	+0,7
Oostenrijk	11,8	10,4	-1,4
Spanje	11,6	9,1	-2,5
Griekenland	4,3	1,7	-2,6
Frankrijk	13,5	9,7	-3,8
Italië	7,8	3,5	-4,3

Bron: EAK Statbel, LFS Eurostat, bewerking Statistiek Vlaanderen

De administratieve gegevens van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming maken duidelijk dat bijna 4 op de 10 cursisten in het volwassenenonderwijs personen zijn met een buitenlandse nationaliteit. Het gaat om unieke inschrijvingen in het volwassenenonderwijs (basiseducatie en het secundair volwassenenonderwijs), inclusief de personen die een cursus Nederlands 2de taal (NT2) volgen. De grootste groep zijn de personen

met een niet-EU-nationaliteit. Het aandeel personen met een buitenlandse nationaliteit in het totale aantal cursisten is in 2020 in vergelijking met 2014 met 9 procentpunten toegenomen. In absolute termen is het aantal personen met een buitenlandse nationaliteit in het volwassenonderwijs gestegen van bijna 109.000 personen in 2014 tot iets meer dan 133.000 personen in 2020. Dat komt neer op een toename van ongeveer 22%. Bij de Belgen is het aantal cursisten in dezelfde periode gedaald met circa 19%.

Tabel 6o. Deelname volwassenenonderwijs naar huidige nationaliteit
Vlaamse Gemeenschap, 2013-2014 tot 2019-2020, aantal en in %

	2013-2014		2019-2020	
	AANTAL	% IN TOTAAL AANTAL CURSISTEN	AANTAL	% IN TOTAAL AANTAL CURSISTEN
Belg	253.101	69,8	205.414	60,4
Niet-Belg	108.937	30,0	133.083	39,1
- Europese Unie	46.247	12,7	39.010	11,5
- Niet-Europese Unie	62.690	17,3	94.073	27,7
Onbekend	727	0,2	1.509	0,4
Totaal	362.765	100,0	340.006	100,0

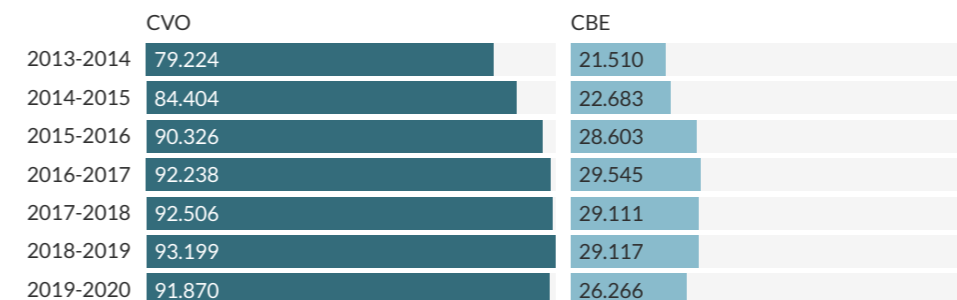
Bron: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, bewerking Statistiek Vlaanderen

Anderstaligen kunnen een opleiding Nederlands 2de taal (NT2) volgen bij een Centrum voor Volwassenenonderwijs (CVO) of een Centrum voor Basiseducatie (CBE). Het aanbod NT2 van de CVO richt zich op de midden- en hoger geschoolde anderstaligen en omvat meerdere opleidingen, die in 4 richtgraden ingedeeld worden. Het aanbod NT2 van de CBE richt zich op de analfabete, traag lerende of laaggeschoolde anderstaligen. Dat aanbod is geordend in 2 leergebieden.

De opleidingen NT2 van de CBE en de CVO hebben in grote mate dezelfde leerdoelen en finaliteit, maar verschillen vooral in studieomvang. Een aantal opleidingen kan ook in een verkorte of verlengde variant gevolgd worden.

In de periode 2019-2020 is er sprake van bijna 92.000 unieke inschrijvingen NT2 bij de CVO's en iets meer dan 26.000 inschrijvingen bij de CBE's. Dat aantal ligt zowel bij de CVO's als bij de CBE's hoger dan in de periode 2013-2014.

Figuur 25. Unieke inschrijvingen in een opleiding Nederlands tweede taal (NT2) bij een Centrum voor Volwassenenonderwijs (CVO) en een Centrum voor Basiseducatie (CBE)
Vlaamse Gemeenschap, schooljaar 2013-2014 tot 2019-2020, aantal

Noot: in schooljaar 2013-2014 was het mogelijk een cursus NT2 op niveau van basiseducatie te volgen in een CVO. De schooljaren nadien was dit niet meer mogelijk.

Bron: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

Van alle unieke inschrijvingen bij de CVO's in de periode 2019-2020 gaat het in 94% van de gevallen om een opleiding van richtgraad 1 en 2. Slechts bij 6% van de unieke inschrijvingen gaat het om een opleiding van richtgraad 3 of 4.

In dezelfde periode zijn 57% van de unieke inschrijvingen bij de CBE's inschrijvingen in de opleiding alfabetisering Nederlandse taal en 43% zijn inschrijvingen in de opleiding Nederlands 2de taal.

Tabel 6i. Opleidingen Nederlands 2de taal naar studiegebied

Vlaamse Gemeenschap, schooljaar 2019-2020, aantal en in %

	AANTAL	%
CENTRUM VOOR VOLWASSENENONDERWIJS (CVO)		
- Nederlands 2de taal richtgraad 1 en 2	86.577	94,2
- Nederlands 2de taal richtgraad 3 en 4	5.293	5,8
Totaal	91.870	100,0
CENTRUM VOOR BASESEDUCATIE (CBE)		
- Alfabetisering Nederlands 2de taal	15.044	57,3
- Nederlands 2de taal	11.222	42,7
Totaal	26.266	100,0

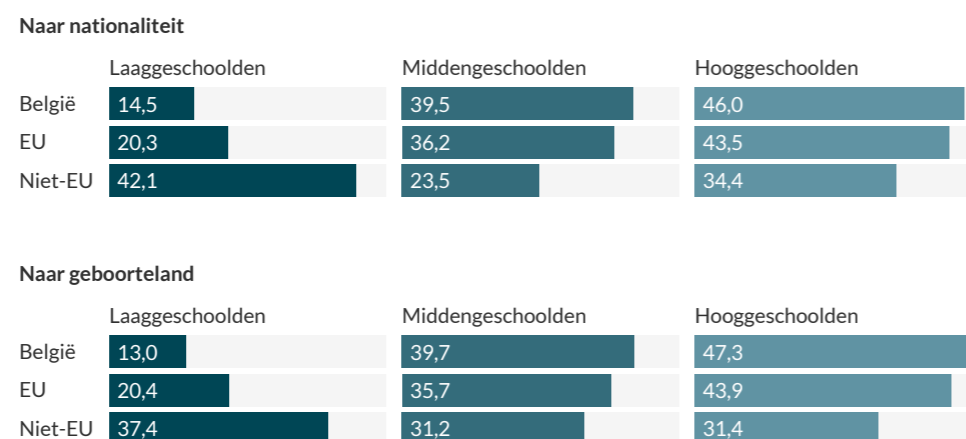
Bron: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

2.2.4 ALGEMENE SCHOLINGSGRAAD

Als naar de algemene scholingsgraad of het onderwijsniveau van de bevolking wordt gekeken, blijken personen met een niet-EU27-nationaliteit of personen geboren buiten de EU27 lager geschoold. In 2021 was 42% van de niet-EU27-burgers tussen 25 en 64 jaar laagopgeleid (hoogstens een diploma van 2de graad van het secundair onderwijs). Bij de Belgen en de EU27-burgers gaat het respectievelijk om 15% en 20%. Een vergelijkbare kloof is er ook naar

geboorteland: bij de personen geboren buiten de EU27 bedraagt het aandeel laagopgeleiden 37%, bij de personen geboren in België 13% en bij de personen geboren in een ander EU27-land 20%.

Figuur 26. Aandeel laag-, midden- en hooggeschoolden van 25 tot 64 jaar naar nationaliteit en geboorteland
Vlaams Gewest, 2021, in %

EAK Statbel, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

Vergeleken met de EU14-landen ligt het aandeel laagopgeleiden bij de personen geboren buiten de EU27 in het Vlaamse Gewest vrij hoog. Het verschil met het aandeel laagopgeleiden bij de personen geboren in het land zelf ligt enkel in Oostenrijk, Zweden en Duitsland nog hoger dan in het Vlaamse Gewest.

Omgekeerd ligt het aandeel hoogopgeleiden bij personen geboren buiten de EU27 in het Vlaamse Gewest in vergelijking met de EU14-landen vrij laag. Het verschil met het aandeel hoogopgeleiden bij de personen geboren in het land zelf ligt enkel in Griekenland nog hoger dan in het Vlaamse Gewest.

Tabel 62. Scholingsgraad van personen van 25 tot 64 jaar naar geboorteland Europees vergeleken

Vlaams Gewest en EU14-landen, 2020, in %

	LAAGGESCHOOLDEN			HOOGGESCHOOLDEN		
	PERSONEN GEBOREN IN HET LAND (1)	PERSONEN GEBOREN BUITEN DE EU27 (2)	VERSCHIL IN PPT. TUSSEN (2) EN (1)	PERSONEN GEBOREN IN HET LAND (1)	PERSONEN GEBOREN BUITEN DE EU27 (2)	VERSCHIL IN PPT. TUSSEN (2) EN (1)
Vlaams Gewest	15,1	37,6	+22,5	44,7	28,0	-16,7
Brussels Gewest	18,6	42,0	+23,4	56,1	32,9	-23,2
Waals Gewest	20,3	33,5	+13,2	41,0	33,0	-8,0
Portugal	46,8	27,3	-19,5	27,1	35,8	+8,7
Ierland	17,0	9,1	-7,9	47,0	62,1	+15,1
Spanje	37,2	39,7	+2,5	41,8	29,6	-12,2
Luxemburg	19,0	22,6	+3,6	35,7	56,1	+20,4
Nederland	17,5	30,4	+12,9	43,0	37,1	-5,9
Denemarken	17,2	32,6	+15,4	40,5	35,9	-4,6
Finland	7,7	23,6	+15,9	48,6	35,1	-13,5
Frankrijk	15,9	34,5	+18,6	40,5	35,4	-5,1
Italië	35,1	54,6	+19,5	21,3	13,5	-7,8
België	17,0	37,9	+20,9	44,1	30,9	-13,2
Griekenland	19,7	41,3	+21,6	34,3	13,0	-21,3
Oostenrijk	10,8	36,4	+25,6	34,6	25,1	-9,5
Zweden	8,3	34,2	+25,9	44,9	40,1	-4,8
Duitsland	8,8	39,7	+30,9	32,4	25,9	-6,5

Bron: EAK Statbel, LFS Eurostat, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

2.3 INKOMEN EN ARMOEDE

De gepresenteerde gegevens over inkomen en armoede zijn gebaseerd op verschillende bronnen: op de gegevens van de European Union Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC-survey) van het Belgische statistiebureau Statbel, op de administratieve gegevens van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming (DWH AM&SB) van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ) over sociale bijstandsuitkeringen en op de administratieve gegevens van Kind en Gezin over de sociaaleconomische positie van gezinnen waarin kinderen worden geboren. De EU-SILC-gegevens maken het mogelijk ook internationaal te vergelijken. De administratieve KSZ-gegevens zijn gebaseerd op informatie over nagenoeg de gehele bevolking, waardoor gedetailleerde informatie over subgroepen beschikbaar is.

De **EU-SILC-gegevens** kunnen opgedeeld worden naar huidige nationaliteit (Belg, EU zonder België, niet-EU) en naar geboorteland (België, EU zonder België, buiten de EU). Voor een aantal inkomens- en armoede-indicatoren zijn al gegevens beschikbaar op basis van de EU-SILC-survey van 2021, voor een aantal andere indicatoren wordt gebruik gemaakt van de resultaten van de

EU-SILC-survey van 2020. Bij de EU-SILC-survey van 2021 zijn gegevens over nationaliteit en geboorteland beschikbaar voor de gehele bevolking, bij de EU-SILC-survey van 2020 enkel voor de bevolking van 18 jaar en ouder. Voor meer info over de EU-SILC-survey: zie hoofdstuk 2.1.

De administratieve **KSZ-gegevens** kunnen opgedeeld worden naar herkomst. Dat is mogelijk door een koppeling van de gegevens van het Rijksregister over de nationaliteitshistoriek van een persoon en diens ouders aan de gegevens van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de KSZ. Om de herkomst van een persoon te bepalen worden 4 criteria in rekening gebracht: de huidige nationaliteit van de persoon, de geboortenationaliteit van de persoon, de geboortenationaliteit van de vader en de geboortenationaliteit van de moeder. Strikt genomen gaat het niet om de geboortenationaliteit, maar om de eerste in het Rijksregister gekende nationaliteit. Is één van deze 4 criteria een niet-Belgische nationaliteit, dan wordt de persoon beschouwd als een persoon van buitenlandse herkomst. Deze operationalisering sluit aan bij de doelgroep zoals omschreven in artikel 3 van het decreet van 7 juni 2013 betreffende het Vlaamse Integratie- en Inburgeringsbeleid. Meer informatie over de bij deze Ksz-gegevens gehanteerde herkomstdefinitie en de samenstelling van de herkomstgroepen is te vinden in hoofdstuk 2.1.

De gegevens van **Kind en Gezin** over geboorten in kansarme gezinnen ten slotte kunnen worden opgedeeld op basis van de geboortenationaliteit van de moeder (België, EU en niet-EU).

2.3.1 INKOMEN

De gegevens van de EU-SILC-survey van 2020 maken duidelijk dat het mediaan inkomen van personen met een huidige niet-EU-nationaliteit en personen geboren buiten de EU duidelijk lager ligt dan het mediaan inkomen van de andere groepen. Naar nationaliteit is er sprake van een verschil tussen Belgen en niet-EU-burgers van bijna 9.300 euro per jaar. Als gekeken wordt naar geboorteland wordt dat verschil iets kleiner. Het mediaan inkomen van de EU-burgers en personen geboren in de EU sluit duidelijk meer aan bij het mediaan inkomen van de Belgen.

Het mediaan inkomen is het middelste inkomen als de gestandaardiseerde huishoudinkomens per persoon van laag naar hoog worden gerangschikt. Er wordt hier gewerkt met het mediaan inkomen in plaats van het gemiddelde inkomen om de impact van inkomens aan de uiteinden van de inkomensverdeling te beperken.

Bij de berekening van het mediaan inkomen per persoon wordt vertrokken van het totale netto inkomen van het huishouden waarin de persoon woont. Dat huishoudinkomen wordt gestandaardiseerd: het wordt aangepast aan de grootte en samenstelling van het huishouden. Dat gebeurt door het huishoudinkomen te delen door een equivalentiefactor. Deze equivalentiefactor is gelijk aan 1 bij een alleenstaande en wordt verhoogd met 0,5 voor elke bijkomende persoon in het huishouden van 14 jaar en

ouder en 0,3 voor elk kind jonger dan 14 jaar. Vervolgens wordt aan elk lid van het gezin een gelijk deel van het huishoudinkomen toegewezen, met name het totale huishoudinkomen gedeeld door de equivalentiefactor.

Het mediaan inkomen en de inkomensverdeling werden berekend op basis van het totale beschikbare jaarinkomen van het huishouden in het jaar voorafgaand aan de enquête. De cijfers van de EU-SILC-survey van 2020 hebben dus betrekking op het inkomen verworven in 2019.

Ook de verdeling van de inkomens over de 5 inkomenskwintielen geeft duidelijk aan dat de inkomenspositie van personen met een niet-EU-nationaliteit en personen geboren buiten de EU minder sterk is dan de inkomenspositie van de andere groepen. Het 1ste kwintiel omvat dan de 20% laagste inkomens, het 5de kwintiel de 20% hoogste inkomens. Ongeveer de helft van de personen met een niet-EU-nationaliteit en van de personen geboren buiten de EU bevindt zich in de laagste inkomensgroep. In het 3de, 4de en 5de kwintiel zijn deze groepen (sterk) ondervertegenwoordigd. De andere nationaliteits- en geboortelandgroepen zijn evenwichtiger gespreid over de 5 inkomenskwintielen.

Tabel 63. Mediaan gestandaardiseerd netto inkomen en inkomensverdeling van personen van 18 jaar en ouder naar nationaliteit en geboorteland

Vlaams Gewest, 2020 (inkomen 2019), in euro en in %

	MEDIAAN INKOMEN IN EURO	LAAGSTE KWINTIEL	2 ^{DE} KWINTIEL	3 ^{DE} KWINTIEL	4 ^{DE} KWINTIEL	HOOGSTE KWINTIEL
NATIONALITEIT						
- België	27.702	19	21	19	20	22
- EU zonder België	24.579	36	16	18	12	18
- Niet-EU	18.430	51	19	15	11	4
GEBOORTELAND						
- België	28.011	17	21	19	21	22
- EU zonder België	25.078	32	17	22	12	18
- Niet-EU	20.233	48	19	15	12	7

Noot: de cijfers opgenomen in de figuur werden berekend op basis van de huishoudinkomens in het voorgaande jaar.

Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Het mediaan inkomen van personen geboren buiten de EU ligt in het Vlaamse Gewest hoger dan in de meeste EU14-landen. Enkel in Luxemburg, Denemarken en Ierland ligt dat inkomen nog hoger. Tegelijk ligt ook het verschil tussen het mediaan inkomen van personen geboren buiten de EU en van personen geboren in het land zelf relatief hoog in het Vlaamse Gewest in vergelijking met de EU14-landen.

Dergelijke internationale vergelijking van het inkomen wordt mogelijk door het inkomen uit te drukken in koopkrachtpariteiten waardoor gecorrigeerd wordt voor het verschil in prijsniveau tussen de landen. De omzetting in koopkrachtpariteiten gebeurt op basis van de kostprijs van een korf van gelijkaardige producten en diensten in de verschillende landen.

Tabel 64. Mediaan gestandaardiseerd netto inkomen van personen van 18 jaar en ouder naar geboorteland Europees vergeleken

Belgische gewesten en EU14-landen, 2020 (inkomen 2019), in euro koopkrachtpariteiten

	PERSONEN GEBOREN IN HET LAND (1)	PERSONEN GEBOREN BUITEN DE EU (2)	VERSCHIL IN EURO TUSSEN (2) EN (1)
Vlaams Gewest	24.325	17.570	-6.755
Waals Gewest	21.013	16.830	-4.183
Portugal	12.356	12.996	+640
Ierland	20.508	17.736	-2.772
Griekenland	10.596	7.647	-2.949
Denemarken	21.846	18.031	-3.815
Finland	20.614	16.111	-4.503
Nederland	22.746	17.455	-5.291
Italië	18.688	13.391	-5.297
Frankrijk	20.190	14.269	-5.921
Zweden	21.614	15.217	-6.397
Spanje	18.007	11.497	-6.510
Duitsland	23.183	16.433	-6.750
België	23.196	15.617	-7.579
Oostenrijk	25.454	17.133	-8.321
Luxemburg	32.108	22.211	-9.897

Noot: geen cijfers beschikbaar voor het Brusselse Gewest (te kleine aantallen in steekproef).

Bron: EU-SILC Eurostat, bewerking Statistiek Vlaanderen

2.3.2 ARMOEDE EN SOCIALE UITSLUITING

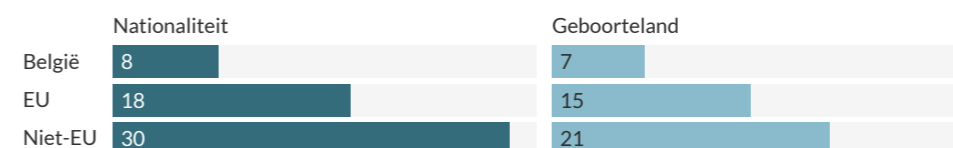
Om zicht te krijgen op de armoedesituatie van een land of regio wordt traditioneel aangegeven hoeveel mensen moeten rondkomen met een inkomen onder de armoededrempel. Deze drempel is bepaald op 60 procent van het mediaan netto beschikbare gestandaardiseerde huishoudinkomen in het land. Er wordt vanuit gegaan dat personen die leven in een huishouden dat moet rondkomen met een inkomen onder de armoededrempel een verhoogd risico op armoede lopen.

De Belgische armoededrempel lag volgens de EU-SILC-survey van 2021 voor een alleenstaande op 1.287 euro per maand. Omgerekend is dat voor een gezin met 2 volwassenen en 2 kinderen 2.703 euro per maand. Het aandeel personen onder de armoededrempel wordt berekend op basis van het beschikbare huishoudinkomen in het jaar vóór de survey. De cijfers van de survey van 2021 hebben dus betrekking op het huishoudinkomen van 2020.

Het aandeel personen onder de armoededrempel verschilt sterk naar nationaliteit en geboorteland. Bij de personen met een niet-EU-nationaliteit leeft ongeveer de helft in een huishouden met een inkomen onder de

armoededrempel. Dat aandeel ligt bijna 4 keer hoger dan bij de personen met een Belgische nationaliteit. Bij de personen geboren buiten de EU ligt het armoederisicopercentage 3 keer hoger dan bij personen geboren in België. De score van de personen met een EU-nationaliteit (buiten België) en personen geboren binnen de EU (buiten België) ligt tussen beide andere groepen in.

Figuur 27. Aandeel onder de armoededrempel naar nationaliteit en geboorteland Vlaams Gewest, 2021 (inkomen 2020), in %

Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Het Vlaamse Gewest situeert zich op het vlak van armoederisico bij personen geboren buiten de Europese Unie in de middenmoot van de EU14-landen. Maar het verschil tussen het armoederisico van personen geboren buiten de EU en personen geboren in het land zelf, ligt enkel in Spanje en België in zijn geheel nog hoger dan in het Vlaamse Gewest.

Tabel 65. Aandeel onder de armoededrempel van 18 jaar en ouder naar geboorteland Europees vergeleken

Belgische gewesten en EU14-landen, 2020 (inkomen 2019), in %

	PERSONEN GEBOREN IN HET LAND (1)	PERSONEN GEBOREN BUITEN DE EU (2)	VERSCHIL IN PPT. TUSSEN (2) EN (1)
Vlaams Gewest	7	33	+26
Waals Gewest	16	30	+14
Portugal	16	15	-1
Ierland	12	21	+9
Finland	12	22	+10
Italië	18	33	+15
Griekenland	16	33	+17
Denemarken	11	29	+18
Duitsland	16	34	+18
Frankrijk	10	29	+19
Nederland	11	30	+19
Luxemburg	10	32	+22
Oostenrijk	9	33	+24
Zweden	11	35	+24
België	10	37	+27
Spanje	16	43	+27

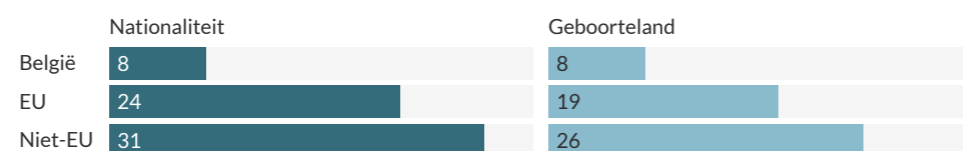
Noot: geen cijfers beschikbaar voor het Brusselse Gewest (te kleine aantallen in steekproef).

Bron: EU-SILC Eurostat, bewerking Statistiek Vlaanderen

In bovenstaande cijfers wordt op een objectieve manier nagegaan of het inkomen waarover mensen beschikken al dan niet boven een bepaalde drempel ligt. De inkomensgerelateerde verwachtingen en behoeften verschillen echter van gezin tot gezin. De objectieve vergelijking van het beschikbare inkomen met de armoededrempel wordt daarom best aangevuld met een subjectieve inschatting van het inkomen door de betrokkenen zelf. Daartoe wordt aan de referentiepersoon van het huishouden gevraagd in hoeverre het huishouden kan rondkomen met het beschikbare inkomen. In tegenstelling tot het percentage personen onder de armoededrempel dat berekend wordt op basis van het totale huishoudinkomen in het jaar voorafgaand aan de survey, heeft deze subjectieve armoedemaat betrekking op de situatie op het moment zelf waarop de survey wordt afgenomen (de EU-SILC-survey van 2021 werd afgenomen medio 2021).

Het aandeel personen dat leeft in een huishouden dat volgens de referentiepersoon (zeer) moeilijk rondkomt, verschilt duidelijk naar nationaliteit en geboorteland. Bij personen met een niet-EU-nationaliteit lag dat aandeel in 2021 bijna 4 keer hoger dan bij personen met een Belgische nationaliteit. Een iets kleiner verschil is te zien tussen personen geboren buiten de EU en personen geboren in België. Personen met een EU-nationaliteit (buiten België) en personen geboren binnen de EU (buiten België) halen telkens een score tussen beide andere groepen in.

Figuur 28. Subjectieve armoede naar nationaliteit en geboorteland
Vlaams Gewest, 2021, in %

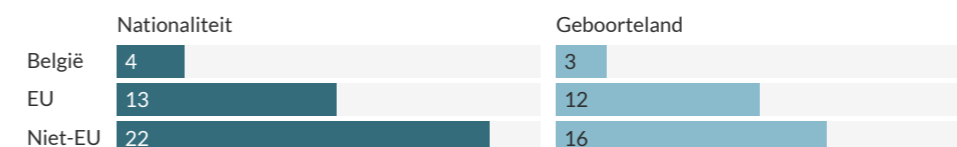

Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Op Europees niveau wordt in het kader van de opvolging van de Europa 2030-strategie een armoede-indicator gebruikt die niet zozeer focust op het inkomen zelf, maar op het feit of men mee dankzij dit inkomen kan genieten van een minimale levensstandaard. Dat gebeurt door na te gaan of personen een aantal basisitems en sociale activiteiten moeten missen of niet kunnen doen omwille van financiële redenen. Het gaat om 7 items op gezinsniveau en 6 items op individueel niveau. Personen die minstens 7 van deze 13 items moeten missen of niet kunnen omwille van financiële redenen worden beschouwd als personen die leven in 'ernstige materiële en sociale deprivatie'.

De ernstige materiële en sociale deprivatie verschilt sterk naar nationaliteit en geboorteland. Bij de Belgen ging het in 2021 om 4%, bij de personen met een EU-nationaliteit om 13% en bij de personen met een niet-EU-nationaliteit om 22%. Naar geboorteland zijn de verschillen iets kleiner.

Figuur 29. Ernstige materiële en sociale deprivatie naar nationaliteit en geboorteland
Vlaams Gewest, 2021, in %

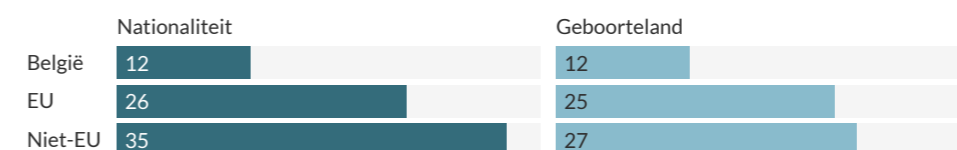

Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

In de opvolging van de Europa 2030-strategie (EU2030) wordt naast bovenstaande materiële en sociale deprivatie-indicator nog een andere samengestelde armoede-indicator gebruikt: het aandeel personen in armoede of sociale uitsluiting. Het gaat om personen die leven in een huishouden met een inkomen onder de armoededrempel, die leven in een huishouden met ernstige materiële en sociale deprivatie en/of die jonger zijn dan 64 jaar en leven in een huishouden met zeer lage werkintensiteit. De indicator over lage werkintensiteit werd al besproken in het hoofdstuk over tewerkstelling en arbeid. De 2 andere indicatoren kwamen in dit hoofdstuk al aan bod.

Ook op deze samengestelde indicator is een duidelijk verschil te zien naar nationaliteit en geboorteland. Het aandeel armen of sociaal uitgesloten lag in 2021 bij de personen met een Belgische nationaliteit 3 keer lager dan bij de personen met een niet-EU-nationaliteit. Ook tussen personen geboren in België en personen geboren buiten de EU is er sprake van een duidelijk verschil. 35% van de personen met een niet-EU-nationaliteit kan volgens de EU2030-definitie beschouwd worden als arm of sociaal uitgesloten. Bij de personen geboren buiten de EU gaat het om 27%.

Figuur 30. Armoede of sociale uitsluiting (EU2030-indicator) naar nationaliteit en geboorteland
Vlaams Gewest, 2021, in %

Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Inzake armoede onder personen geboren buiten de EU berekend volgens deze samengestelde EU2030-indicator, situeert het Vlaamse Gewest in 2020 zich in de lagere middenmoot van de EU14-landen. Maar het verschil tussen armoede of sociale uitsluiting bij personen geboren buiten de EU en personen geboren in het land zelf, ligt enkel in België en Spanje nog hoger dan in het Vlaamse Gewest.

Tabel 66. Armoede of sociale uitsluiting (EU2030-indicator) bij bevolking van 18 jaar en ouder naar geboorteland Europees vergeleken

Belgische gewesten en EU14-landen, 2020, in %

	PERSONEN GEBOREN IN HET LAND (1)	PERSONEN GEBOREN BUITEN DE EU (2)	VERSCHIL IN PPT. TUSSEN (2) EN (1)
Vlaams Gewest	12	41	+29
Waals Gewest	24	39	+15
Portugal	20	20	=
Ierland	19	27	+8
Finland	15	32	+17
Denemarken	16	37	+21
Luxemburg	13	34	+21
Nederland	14	36	+22
Italië	22	44	+22
Duitsland	19	43	+24
Frankrijk	15	39	+24
Griekenland	25	50	+25
Zweden	12	39	+27
Oostenrijk	11	39	+28
België	16	47	+31
Spanje	22	53	+31

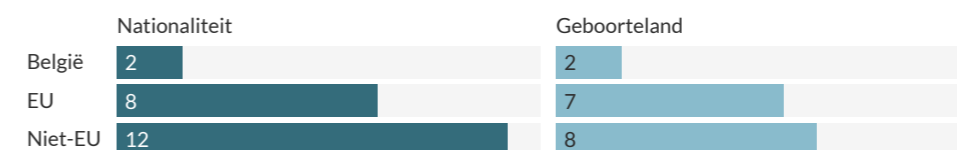
Noot: geen cijfers beschikbaar voor het Brusselse Gewest (te kleine aantallen in steekproef).
Bron: EU-SILC Eurostat, bewerking Statistiek Vlaanderen

2.3.3 BETALINGSPROBLEMEN

In de EU-SILC-survey wordt jaarlijks ook gevraagd naar achterstallige betalingen voor huur of hypotheek, elektriciteit, water of gas, aankopen op afbetaling of een andere lening. Ook hier scoren personen met een niet-Belgische nationaliteit en personen geboren in het buitenland duidelijk minder goed dan Belgen en personen geboren in België. Het aandeel personen in een huishouden met betalingsproblemen lag in 2021 bij personen met een niet-EU-nationaliteit 6 keer hoger dan bij personen met een Belgische nationaliteit. Een iets kleiner verschil is er tussen personen geboren buiten de EU en personen geboren in België.

Figuur 31. Aandeel personen in huishouden met achterstallige betalingen naar nationaliteit en geboorteland

Vlaams Gewest, 2021, in %

Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

2.3.4 SOCIALE BIJSTAND

De overheid probeert via sociale bijstandsuitkeringen de inkomenssituatie van de minst goedgevoelde groepen te verbeteren. Het gaat onder meer om het leefloon en het equivalent leefloon. Het equivalent leefloon is er voor personen die geen recht hebben op een leefloon, maar die zich in een vergelijkbare nood situatie bevinden.

Op basis van de administratieve gegevens van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de KSZ zijn gegevens beschikbaar over het aantal (equivalent) leefloontrekkers naar herkomstgroep. Bij de personen van Belgische herkomst bleef het aandeel (equivalent) leefloontrekkers in 2020 beperkt tot 0,2% van de bevolking. Bij de EU15-groepen ging het telkens om 0,5%. Bij personen afkomstig van de EU13-landen lag dat aandeel duidelijk hoger (1,1%). Dat is ook het geval bij personen met Turkse en Maghrebijnse herkomst (respectievelijk 1,1% en 1,6%). Het zijn echter de personen afkomstig uit 'overig Afrika' (5,8%), 'overig Azië' (5,6%), DR Congo, Burundi en Rwanda (5,0%) en de Europese niet-EU-landen (4,0%) die de hoogste percentages leefloontrekkers kennen. Het relatieve aandeel (equivalent) leefloontrekkers is bij nagenoeg alle herkomstgroepen gedaald tussen 2010 en 2020. De enige uitzondering hierop vormen de personen met een herkomst van 'overig Azië'. Daar is het aandeel beperkt gestegen.

Tabel 67. Personen met (equivalent) leefloon naar herkomst

Vlaams Gewest, 2010 en 2020, aantal en in % van totale bevolking per herkomstgroep

	2010		2020	
	AANTAL	% VAN BEVOLKING	AANTAL	% VAN BEVOLKING
België	14.079	0,3	11.160	0,2
Buurlanden	1.685	0,6	1.727	0,5
West- en Noord-EU15	159	0,5	133	0,5
Zuid-EU15	545	0,5	663	0,5
EU12/EU13	1.512	2,4	1.597	1,1
Europa niet-EU	6.361	9,3	3.181	4,0
Turkije	1.627	1,4	1.647	1,1
Maghreb	3.204	2,1	3.448	1,6
DR Congo, Burundi en Rwanda	1.718	7,3	1.754	5,0
Overig Azië	3.772	4,6	12.908	5,6
Overig Afrika	2.610	6,8	5.014	5,8
Noord-Amerika en Oceanië	42	0,4	42	0,4
Zuid- en Midden-Amerika	508	2,5	641	1,7
Ander en onbekend	208	2,6	1.023	5,2
Totaal EU (excl. België)	3.901	0,8	4.120	0,6
Totaal niet-EU	20.050	3,9	29.658	3,2

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen

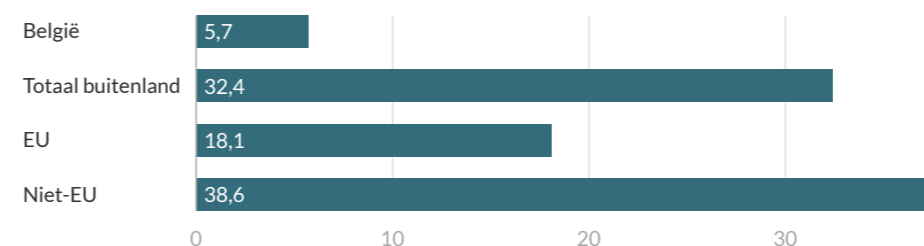
2.3.5 KANSARMOEDE-INDEX

Kind en Gezin gaat aan de hand van 6 criteria bij elke geboorte na of het gezin waarin het kind geboren wordt al dan niet kansarm is: het maandinkomen van het gezin, de opleiding en de arbeidssituatie van de ouders, de ontwikkeling van de kinderen, de huisvesting en de gezondheidssituatie van het gezin. Een gezin wordt als kansarm beschouwd als het op minstens 3 van de voorgenoemde criteria zwak scoort. Op basis van deze gegevens wordt een kansarmoede-index berekend die aangeeft hoeveel kinderen die in Vlaanderen wonen tijdens de afgelopen 3 jaar geboren werden in een kansarm gezin (ongeacht waar ze geboren werden). De resultaten van deze kansarmoede-index kunnen worden opgedeeld op basis van de geboortenationaliteit van de moeder.

De kansarmoede-index lag in 2020 bij kinderen met een moeder met een Belgische geboortenationaliteit (6%) goed 5 keer lager dan bij kinderen met een moeder met een buitenlandse geboortenationaliteit (32%). Het zorgt ervoor dat 69% van de kinderen die in de periode 2018-2020 in kansarmoede geboren zijn, een moeder hebben met een buitenlandse geboortenationaliteit. Dat is veel hoger dan hun aandeel in het totaal aantal geboorten tijdens die periode (29%).

Tussen de buitenlandse herkomstgroepen bestaan er duidelijke verschillen. Bij kinderen met een moeder met een geboortenationaliteit van een EU-land lag de kansarmoede-index in 2020 op 18%, bij kinderen met een geboortenationaliteit van buiten de EU op 39%.

Figuur 32. Kansarmoede-index naar geboortenationaliteit van de moeder Vlaams Gewest, 2020, in %

Bron: Kind en Gezin, bewerking Statistiek Vlaanderen

2.4 WONEN EN HUISVESTING

In dit hoofdstuk worden voornamelijk gegevens gebruikt afkomstig van de **European Union Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC-survey)** van het Belgische statistiekbureau **Statbel**. De EU-SILC-gegevens maken het mogelijk om internationaal te vergelijken, onder meer op vlak van eigendomsstatuut, betaalbaarheid en kwaliteit van de woning.

De EU-SILC-cijfers opgenomen in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op de EU-SILC-survey van 2020. Cijfers over de woonsituatie en de betaalbaarheid van wonen naar nationaliteit en geboorteland op basis van de EU-SILC-survey van 2021 zijn nog niet beschikbaar. De EU-SILC-gegevens kunnen opgedeeld worden naar huidige nationaliteit (Belg, EU zonder België, niet-EU) en geboorteland (België, EU zonder België, buiten de EU). In de EU-SILC-steekproef van 2020 waren er bij de ongeveer 6.500 bevroegde personen van 18 jaar en ouder in het Vlaamse Gewest circa 190 personen met een EU27-nationaliteit (zonder België) en 160 personen met een niet-EU27-nationaliteit opgenomen. Naar geboorteland ging het om ongeveer 250 personen geboren in de EU27 buiten België en circa 340 personen geboren buiten de EU27. Voor meer info over de EU-SILC-survey: zie hoofdstuk 2.1.

Daarnaast kan men op basis van administratieve gegevens van de **Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW)** het aantal huurders van een sociale woning in kaart brengen. De gegevens van de VMSW kunnen worden opgedeeld naar huidige nationaliteit (Belg, EU zonder België, niet-EU).

Voor de resultaten van de **Woonsurvey 2018** van het Steunpunt Wonen verwijzen we naar de publicatie **'Wonen in Vlaanderen anno 2018'** waarin ook cijfers naar nationaliteit zijn opgenomen. Een volgende editie van een dergelijk groot woononderzoek in opdracht van de Vlaamse overheid is voorzien voor 2022-2023.

2.4.1 EIGENAARSCHAP

De EU-SILC-survey biedt gegevens over het aandeel huishoudens in het Vlaamse Gewest dat eigenaar is van de woning waarin men woont, dat huurt (aan marktprijs of verminderd tarief) of dat aangeeft gratis te wonen. Hieruit blijkt dat bij de niet-Belgische bevolking een kleiner aandeel eigenaar is van de woning en een groter aandeel huurder is dan bij de bevolking met Belgische nationaliteit. Bij de buitenlandse bevolking is het aandeel eigenaars bij de niet-EU-burgers met 4 op de 10 het laagst, bij de EU-burgers gaat het om 6 op de 10. Bij de Belgen zijn bijna 8 op de 10 personen eigenaar. Ook naar geboorteland bestaat er een kloof, al is die kloof iets kleiner dan op basis van nationaliteit. Bij de personen geboren in België is 80% eigenaar, bij de personen geboren in de EU (buiten België) en buiten de EU gaat het respectievelijk om 63% en 48%.

Omgekeerd is het aandeel huurders groter onder de buitenlandse bevolking of de bevolking geboren in het buitenland, met de grootste aandelen bij de niet-EU-burgers en personen geboren buiten de EU.

Bij de huurders is er een opmerkelijk verschil tussen de huurders aan marktprijs en de huurders aan verminderd tarief (vooral sociale huurders). Het aandeel huurders aan marktprijs ligt duidelijk hoger bij zowel de EU- als de niet-EU-groepen. Bij de sociale huurders is dat enkel het geval bij de groepen van buiten de EU.

Figuur 33. Eigendomsstatus bij bevolking van 18 jaar en ouder naar nationaliteit en geboorteland

Vlaams Gewest, 2020, in %

Naar nationaliteit

	Eigenaar	Huurder aan marktprijs	Huurder aan verminderd tarief	Gratis bewoner
België	79	14	6	1
EU	59	36	4	0
Niet-EU	41	35	24	0

Naar geboorteland

	Eigenaar	Huurder aan marktprijs	Huurder aan verminderd tarief	Gratis bewoner
België	80	13	5	1
EU	63	31	7	0
Niet-EU	48	27	25	0

Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

De resultaten van de EU-SILC-survey maken het mogelijk internationaal te vergelijken. Met een aandeel eigenaars bij de personen geboren buiten de EU van 48% haalt het Vlaamse Gewest een plaats bij de beter scorende

EU14-landen. Als gekeken wordt naar het verschil in het aandeel eigenaars tussen personen geboren buiten de EU en personen geboren in het land zelf, schuift het Vlaamse Gewest meer op naar de middenmoot.

Tabel 68. Aandeel eigenaars bij bevolking van 18 jaar en ouder naar geboorteland Europees vergeleken

Belgische gewesten en EU14-landen, 2020, in %

	PERSONEN GEBOREN IN HET LAND (1)	PERSONEN GEBOREN BUITEN DE EU (2)	VERSCHIL IN PPT. TUSSEN (2) EN (1)
Vlaams Gewest	80	48	-32
Waals Gewest	73	45	-28
Portugal	78	66	-13
Denemarken	59	38	-21
Ierland	79	55	-24
Duitsland	55	29	-26
Nederland	69	43	-26
Frankrijk	69	39	-30
Finland	71	35	-37
België	77	39	-37
Oostenrijk	62	24	-38
Zweden	71	32	-39
Luxemburg	85	44	-41
Griekenland	80	38	-42
Italië	82	31	-51
Spanje	84	32	-52

Noot: geen cijfers beschikbaar voor het Brusselse Gewest (te kleine aantallen in steekproef).
Bron: EU-SILC Eurostat, bewerking Statistiek Vlaanderen

2.4.2 SOCIALE HUISVESTING

Administratieve gegevens van de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW) brengen het aantal huurders van een sociale woning in het Vlaamse Gewest naar huidige nationaliteit in beeld. Deze cijfers kunnen worden afgezet tegenover het totaal aantal huurders en tegenover de totale bevolking per nationaliteitsgroep.

Hieruit blijkt dat eind 2020 86% van de sociale huurders een Belgische nationaliteit had, 4% een EU-nationaliteit (buiten België) en 8% een niet-EU-nationaliteit.

Afgezet tegenover de totale bevolking per nationaliteitsgroep lag eind 2020 het aandeel sociale huurders bij de personen met een Belgische nationaliteit en bij de personen met een EU-nationaliteit telkens op 2%. Bij de personen met een niet-EU-nationaliteit ging het om 5%.

Het aandeel sociale huurders met een niet-EU-nationaliteit tegenover de totale bevolking is tussen 2012 en 2020 afgenomen. Bij de huurders met een Belgische of EU-nationaliteit is dat aandeel min of meer stabiel gebleven.

Tabel 69. Huurders van een sociale woning naar nationaliteitsgroep

Vlaams Gewest, 2012 en 2020, aantal en in % van totaal huurders en totale bevolking per nationaliteitsgroep

	2012			2020		
	AANTAL	% VAN TOTAAL HUURDERS	% VAN BEVOLKING	AANTAL	% VAN TOTAAL HUURDERS	% VAN BEVOLKING
België	115.955	84,4	2,0	124.263	85,8	2,1
EU	4.312	3,1	1,5	6.169	4,3	1,6
Niet-EU	11.104	8,1	6,2	12.275	8,5	5,1
Onbekend	5.980	4,4	-	2.105	1,5	-

Bron: VMSW, bewerking Statistiek Vlaanderen

2.4.3 BETAALBAARHEID VAN WONEN

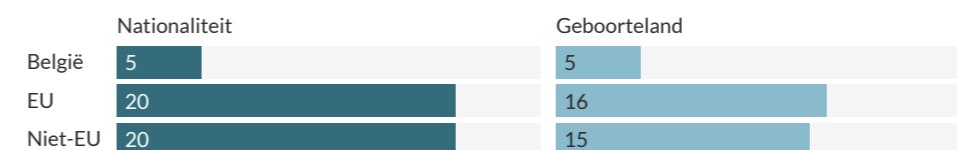
Een vaak gebruikte maatstaf voor de betaalbaarheid van wonen is de woonquote: de verhouding tussen de woonuitgaven en het beschikbare huishoudinkomen. Men spreekt van een betaalbare woning indien de woonquote een bepaald percentage niet overschrijdt.

Er bestaan verschillende varianten voor de berekening van de woonquote. In de hier gepresenteerde gegevens van de EU-SILC-survey wordt bij de woonuitgaven niet alleen rekening gehouden met de huurprijs of de afbetalingslast ('naakte woonuitgaven') maar ook met bijkomende woonkosten, zoals kosten voor nutsvoorzieningen (water, gas, stookolie, elektriciteit) en de kosten voor het onderhoud van de gemeenschappelijke delen (indien men huurder is in een appartementsgebouw). Er wordt daarbij klassiek gewerkt met een woonquote van 40% als drempel voor een haalbare woonkost.

Op basis van gegevens uit de EU-SILC-survey blijkt dat personen met een niet-Belgische nationaliteit vaker kampen met een woonquote van meer dan 40% dan personen met een Belgische nationaliteit. Zowel bij personen met een EU-nationaliteit (buiten België) als bij personen met een niet-EU-nationaliteit lag het aandeel met een te hoge woonquote in 2020 op 20%. Bij personen met een Belgische nationaliteit ging het om 5%. Naar geboorteland is een gelijkaardig verschil te zien, zij het minder uitgesproken. Het aandeel personen met een te hoge woonquote bedraagt respectievelijk 16% en 15% voor personen geboren binnen de EU (buiten België) en personen geboren buiten de EU, tegenover 5% bij personen geboren in België.

Figuur 34. Hoge woonquote (>40%) bij personen van 18 jaar en ouder naar nationaliteit en geboorteland

Vlaams Gewest, 2020, in %

Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

In de EU14-landen ligt het aandeel personen geboren buiten de EU dat leeft in een huishouden met een te hoge woonquote veruit het hoogst in Griekenland (61%). Het laagste aandeel wordt gerapporteerd in Finland en Portugal (telkens 8%). Het Vlaamse Gewest bevindt zich in de middenmoot van de EU14-landen. Wat betreft het verschil tussen het aandeel personen met een te hoge woonquote bij personen geboren buiten de EU en personen geboren in het land zelf scoort het Vlaamse Gewest iets minder goed.

Tabel 70. Hoge woonquote (>40%) bij personen van 18 jaar en ouder naar geboorteland Europees vergeleken

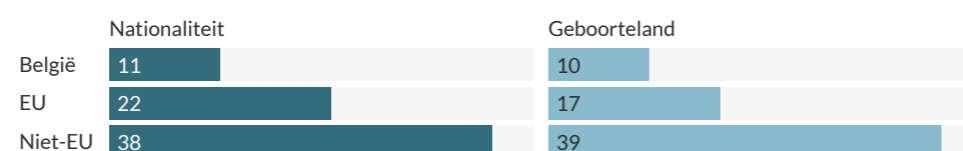
Belgische gewesten en EU14-landen, 2020, in %

	PERSONEN GEBOREN IN HET LAND (1)	PERSONEN GEBOREN BUITEN DE EU (2)	VERSCHIL IN PPT. TUSSEN (2) EN (1)
Vlaams Gewest	5	15	+10
Waals Gewest	9	14	+5
Finland	5	8	+3
Frankrijk	6	11	+5
Portugal	3	8	+5
Denemarken	16	21	+5
Zweden	8	15	+7
Ierland	2	9	+8
Nederland	8	17	+9
Oostenrijk	4	14	+9
Duitsland	19	29	+10
Italië	6	17	+11
Luxemburg	5	16	+11
België	7	18	+12
Spanje	4	28	+23
Griekenland	29	61	+33

Noot: geen cijfers beschikbaar voor het Brusselse Gewest (te kleine aantallen in steekproef).
Bron: EU-SILC Eurostat, bewerking Statistiek Vlaanderen.

Naast de woonquote kan om de betaalbaarheid van wonen in beeld te brengen ook gekeken worden naar de eventuele aanwezigheid van betalingsproblemen in verband met de woning. Het betreft hier een meting van de subjectieve ervaring van betaalbaarheid. Gevraagd naar de mate waarin de totale woonkosten een last vormen voor het huishoudbudget, gaven in 2020 in het Vlaamse Gewest 4 op de 10 personen met een niet-EU-nationaliteit aan dat de woonkosten een zware last vormen. Bij personen met een EU-nationaliteit (buiten België) ging het om 2 op de 10 personen, bij de personen met Belgische nationaliteit om 1 op de 10. Gelijkaardige resultaten zijn er ook bij de opdeling naar geboorteland.

Figuur 35. Personen van 18 jaar en ouder in huishouden waar woonkosten zware last vormen naar nationaliteit en geboorteland
Vlaams Gewest, 2020, in %

Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

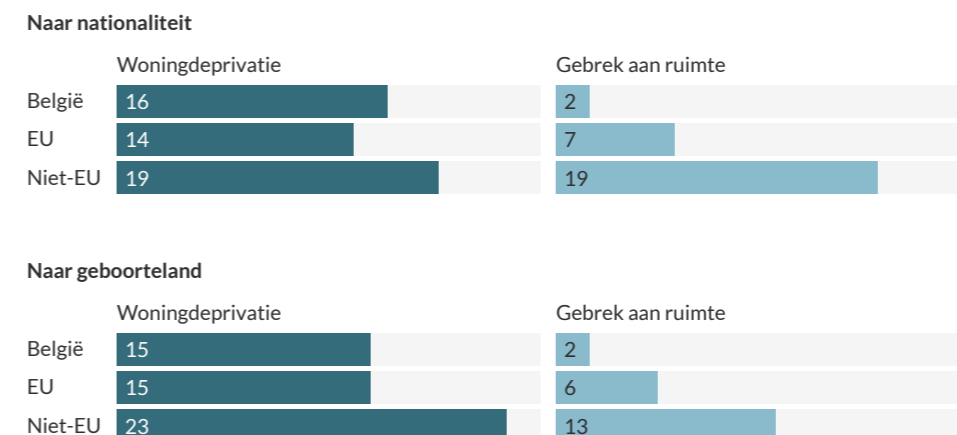
2.4.4 WOONKWALITEIT

Op basis van de EU-SILC-bevraging kan ook de woonkwaliteit in kaart worden gebracht. Een eerste indicator 'woningdeprivatie' geeft het aandeel personen weer dat aangeeft te leven in een huis met één of meerdere van volgende problemen: gebrek aan elementair comfort (bad of douche en een toilet met waterspoeling in de woning zelf), een structureel probleem (lekkend dak, schimmel en vocht, rottende ramen en deuren) of een te donkere woning. Daarnaast kan het aandeel personen berekend worden dat leeft in een huis met een 'gebrek aan ruimte'. Daarbij wordt rekening gehouden met de grootte en de samenstelling van het gezin. Een gezin leeft niet in een huis met gebrek aan ruimte als het minstens 1 kamer heeft voor het huishouden plus 1 kamer per koppel, 1 kamer per alleenstaande van 18 jaar of ouder, 1 kamer per duo van jongeren van hetzelfde geslacht tussen 12 en 17 jaar en 1 kamer per duo van kinderen tot 12 jaar.

Het aandeel personen dat leeft in een huishouden met woningdeprivatie was in 2020 met 19% het hoogst bij de personen met een niet-EU-nationaliteit. Dat aandeel lag lager bij de personen met een EU-nationaliteit (14%) en Belgische nationaliteit (16%). Naar geboorteland is er een gelijkaardig verschil. Het aandeel ligt er het hoogst bij de personen geboren buiten de EU en lager bij de personen geboren binnen de EU en in België. Wat gebrek aan ruimte betreft, liggen de aandelen duidelijk hoger bij de groepen met niet-Belgische nationaliteit of geboren in het buitenland.

Figuur 36. Woningdeprivatie en gebrek aan ruimte bij personen van 18 jaar en ouder naar nationaliteit en geboorteland

Vlaams Gewest, 2020, in %

Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

In vergelijking met de EU14-landen ligt het ruimtegebrek bij personen geboren buiten de EU in het Vlaamse Gewest relatief laag (13%). Griekenland en Italië scoren het hoogst (telkens 47%). Ook het verschil tussen het aandeel personen met ruimtegebrek geboren binnen België en geboren buiten de EU ligt in het Vlaamse Gewest relatief laag in vergelijking met de EU14-landen.

Tabel 71. Gebrek aan ruimte bij personen van 18 jaar en ouder naar geboorteland Europees vergeleken

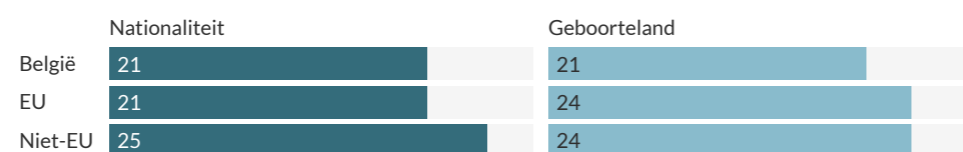
Belgische gewesten en EU14-landen, 2020, in %

	PERSONEN GEBOREN IN HET LAND (1)	PERSONEN GEBOREN BUITEN DE EU (2)	VERSCHIL IN PPT. TUSSEN (2) EN (1)
Vlaams Gewest	2	13	+11
Waals Gewest	3	10	+7
Ierland	3	6	+3
Nederland	3	12	+9
Portugal	7	16	+9
Finland	7	18	+11
Luxemburg	4	16	+13
Denemarken	8	21	+13
België	2	20	+18
Frankrijk	6	25	+19
Duitsland	6	25	+19
Spanje	4	23	+19
Griekenland	25	47	+23
Zweden	9	34	+25
Italië	21	47	+26
Oostenrijk	7	43	+36

Noot: geen cijfers beschikbaar voor het Brusselse Gewest (te kleine aantallen in steekproef).
Bron: EU-SILC Eurostat, bewerking Statistiek Vlaanderen

Tot slot kan op basis van de EU-SILC-survey ook iets gezegd worden over de kwaliteit van de woonomgeving. Het aandeel personen dat problemen ervaart in de woonomgeving omwille van lawaaihinder, vervuiling of criminaliteit ligt bij de personen met een niet-EU-nationaliteit iets hoger dan bij de personen met een Belgische of EU-nationaliteit. Naar geboorteland liggen de aandelen iets hoger bij personen die niet in België zijn geboren. Maar de verschillen naar nationaliteit en geboorteland blijven hier relatief beperkt.

Figuur 37. Personen van 18 jaar en ouder met problemen in de woonomgeving naar nationaliteit en geboorteland
Vlaams Gewest, 2020, in %

Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

2.5 GEZONDHEID EN WELZIJN

De gegevens over subjectieve gezondheid, mentale gezondheid, welbevinden en gezondheidsgedrag zijn gebaseerd op de resultaten van de 5-jaarlijkse Gezondheidsenquête van Sciensano. De betaalbaarheid van de gezondheidszorg wordt in beeld gebracht op basis van de resultaten van de European Union Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC-survey) van het Belgische statistiekbureau Statbel. De gegevens over de verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering zijn gebaseerd op de administratieve gegevens van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming (DWH AM&SB) van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ).

De gegevens van de **Gezondheidsenquête** kunnen voor de bevolking van 16 jaar en ouder opgedeeld worden naar huidige nationaliteit (Belg, EU zonder België, niet-EU) en naar geboorteland (België, EU zonder België, buiten EU). In de steekproef van 2018 zijn er 3.598 respondenten waarvan de huidige nationaliteit gekend is en 3.597 waarvan het geboorteland gekend is. Van die respondenten hebben 142 een EU-nationaliteit (zonder België) en 111 een niet-EU-nationaliteit. Naar geboorteland gaat het om 168 personen geboren in de EU (buiten België) en 240 personen geboren buiten de EU. Deze groepen zijn relatief klein, waardoor enige voorzichtigheid geboden is bij de interpretatie van de gegevens.

De **EU-SILC-gegevens** kunnen voor de bevolking van 18 jaar en ouder opgedeeld worden naar huidige nationaliteit (Belg, EU zonder België, niet-EU) en naar geboorteland (België, EU zonder België, buiten de EU). De EU-SILC-cijfers opgenomen in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op de EU-SILC-survey van 2020. Cijfers over de betaalbaarheid van de gezondheidszorg naar

nationaliteit en geboorteland op basis van de EU-SILC-survey van 2021 zijn nog niet beschikbaar. Voor meer info over de EU-SILC-survey: zie hoofdstuk 2.1. en 2.4.

De administratieve **KSZ-gegevens** over de verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering kunnen opgedeeld worden naar herkomst. Dat is mogelijk door een koppeling van de gegevens van het Rijksregister over de nationaliteitshistoriek van een persoon en diens ouders aan de gegevens van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de KSZ. Om de herkomst van een persoon te bepalen worden 4 criteria in rekening gebracht: de huidige nationaliteit van de persoon, de geboortenationaliteit van de persoon, de geboortenationaliteit van de vader en de geboortenationaliteit van de moeder. Strikt genomen gaat het niet om de geboortenationaliteit, maar om de eerste in het Rijksregister gekende nationaliteit. Is 1 van deze 4 criteria een niet-Belgische nationaliteit, dan wordt de persoon beschouwd als een persoon van buitenlandse herkomst. Deze operationalisering sluit aan bij de doelgroep zoals omschreven in artikel 3 van het decreet van 7 juni 2013 betreffende het Vlaamse Integratie- en Inburgeringsbeleid. Meer informatie over de bij deze KSZ-gegevens gehanteerde herkomstdefinitie en de samenstelling van de herkomstgroepen is te vinden in hoofdstuk 2.1.

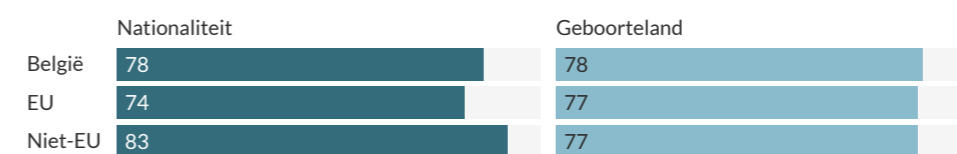
2.5.1 SUBJECTIEVE GEZONDHEID

De gezondheidstoestand wordt hier in beeld gebracht via de subjectieve gezondheid (hoe men de eigen gezondheid evalueert) en de aan- of afwezigheid van een functiebeperking. Personen met een functiebeperking zijn personen die aangeven in hun dagelijks leven hinder te ondervinden door een langdurige handicap, ziekte of aandoening.

De resultaten van de Gezondheidsenquête van 2018 wijzen op beperkte verschillen tussen de nationaliteitsgroepen op het vlak van subjectieve gezondheid. Personen met een niet-EU-nationaliteit geven vaker aan dat hun gezondheid goed tot zeer goed is (83%). Bij de personen met een EU-nationaliteit (buiten België) ligt dat aandeel het laagst (74%). Het cijfer van personen met een Belgische nationaliteit (78%) ligt tussen beide andere groepen in. Naar geboorteland zijn die verschillen er niet.

Figuur 38. Personen van 16 jaar en ouder met (zeer) goede gezondheid naar nationaliteit en geboorteland

Vlaams Gewest, 2018, in %

Bron: Gezondheidsenquête Sciensano, bewerking Statistiek Vlaanderen

Bij personen met een niet-EU-nationaliteit en personen geboren buiten de EU is het aandeel personen met een functiebeperking duidelijk lager dan bij de andere groepen. Dat hangt ten dele ook samen met hun jonger demografisch profiel. Het zijn vooral de oudere leeftijdsgroepen die melding maken van een functiebeperking.

Figuur 39. Personen van 16 jaar en ouder met functiebeperking naar nationaliteit en geboorteland

Vlaams Gewest, 2018, in %

	Nationaliteit	Geboorteland
België	17	17
EU	14	17
Niet-EU	7	10

Bron: Gezondheidsenquête Sciensano, bewerking Statistiek Vlaanderen

2.5.2 MENTALE GEZONDHEID EN WELBEVINDEN

Op basis van de Gezondheidsenquête kunnen ook een aantal dimensies van de mentale gezondheid en het welbevinden in beeld gebracht worden. Het gaat dan onder meer om de aanwezigheid van psychische problemen, angststoornissen en ernstige depressieve stoornissen. Aansluitend wordt hier ook gekeken naar de algemene levenstevredenheid.

Op basis van de antwoorden op 12 items van de 'General Health Questionnaire' kan de psychische gezondheid beoordeeld worden. De gegevens van 2018 geven aan dat 40% van de personen met een niet-Belgische nationaliteit kampt met psychische problemen. Het gaat om personen die op minstens 2 van de 12 items aangeven dat ze geconfronteerd worden met psychisch onwelbevinden. Bij personen met de Belgische nationaliteit ligt het aandeel met psychische problemen duidelijk lager (29%).

Naar geboorteland situeert het verschil zich tussen personen geboren buiten de EU en de andere groepen. Het aandeel personen geboren in België of in een andere EU-land die kampen met psychische problemen is ongeveer gelijk (telkens 29%). Bij personen die geboren zijn buiten de EU ligt dat aandeel hoger (38%).

Het aandeel van de bevolking met een gegeneraliseerde angststoornis wordt berekend aan de hand van 7 items van de 'Generalized Anxiety Disorder'-schaal. Daaruit blijkt dat in 2018 14% van de personen met een niet-Belgische nationaliteit een angststoornis had, tegenover 8% van de personen met een Belgische nationaliteit.

Naar geboorteland situeert het verschil zich opnieuw tussen de personen geboren buiten de EU en de andere groepen. Het aandeel personen met

een angststoornis geboren in België of in een ander EU-land is ongeveer gelijk (respectievelijk 8% en 10%). Bij personen geboren buiten de EU ligt dat aandeel hoger (16%).

Ten slotte kan op basis van 9 items van de 'Patient Health Questionnaire' het aandeel berekend worden met een ernstige depressieve stoornis. Ook hier ligt het aandeel personen met een depressieve stoornis hoger bij personen met een niet-Belgische nationaliteit. En naar geboorteland is het hoogste aandeel ook hier te vinden bij de personen geboren buiten de EU.

Figuur 40. Mentale gezondheid bij personen van 16 jaar en ouder naar nationaliteit en geboorteland

Vlaams Gewest, 2018, in %

Naar nationaliteit

	Psychische problemen	Angststoornis	Depressieve stoornis
België	29	8	3
EU	40	14	10
Niet-EU	40	14	7

Naar geboorteland

	Psychische problemen	Angststoornis	Depressieve stoornis
België	29	8	3
EU	29	10	5
Niet-EU	38	16	8

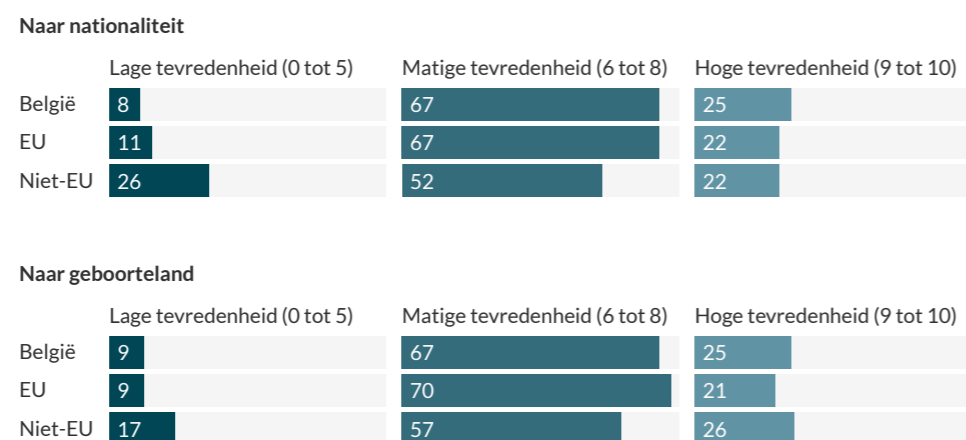
Bron: Gezondheidsenquête Sciensano, bewerking Statistiek Vlaanderen

De algemene levenstevredenheid betreft het subjectieve oordeel van de respondent over het leven in het algemeen. Dat gebeurt aan de hand van een 11 puntenschaal gaande van 0 (helemaal niet tevreden) tot 10 (helemaal tevreden). Uit de gegevens van 2018 blijkt dat personen met een Belgische nationaliteit zichzelf gemiddeld een score gaven van 7,6 op 10, bij personen met een EU-nationaliteit (buiten België) was dat 7,4 op 10 en bij personen met een niet-EU-nationaliteit 7,2 op 10. Het verschil is minder groot naar geboorteland. Personen geboren in België geven zichzelf een score van 7,6 op 10, personen geboren in een ander EU-land 7,5 op 10 en personen geboren buiten de EU 7,4 op 10.

De antwoorden kunnen ook gegroepeerd worden in 3 categorieën (laag, matig en hoog tevreden). Naar nationaliteit ligt het aandeel met lage tevredenheid bij de personen met een niet-EU-nationaliteit duidelijk hoger dan bij de andere groepen. Een gelijkaardig beeld komt ook terug bij de opdeling naar geboorteland. Ook daar ligt het aandeel met een lage levenstevredenheid duidelijk hoger bij de personen geboren buiten de EU, al is het verschil met de andere groepen hier kleiner dan bij de opdeling naar nationaliteit.

Figuur 41. Algemene levenstevredenheid (schaal van 0 tot 10) bij personen van 16 jaar en ouder naar nationaliteit en geboorteland

Vlaams Gewest, 2018, in %

Gezondheidsenquête Sciensano, bewerking Statistiek Vlaanderen

2.5.3 GEZONDHEIDSGEDRAG

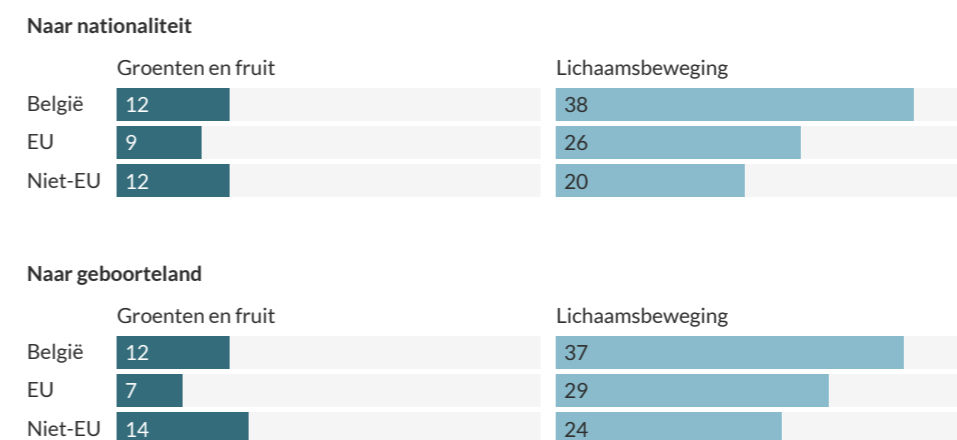
De hierna gepresenteerde indicatoren inzake gezondheidsgedrag hebben betrekking op gezonde voeding, lichaamsbeweging, alcoholgebruik, rookgedrag en overgewicht.

De Gezondheidsenquête vraagt respondenten hoeveel porties groenten en fruit zij dagelijks eten. De aanbevolen dagelijkse portie groenten en fruit ligt op 5 stuks. Het aandeel personen met een EU-nationaliteit dat voldoende groenten en fruit eet, ligt lager dan bij de andere nationaliteitsgroepen. Dat is ook het geval bij de opdeling naar geboorteland. Daar ligt het aandeel het laagst bij de personen geboren in de EU (buiten België).

Wat lichaamsbeweging betreft, raadt de Wereld Gezondheidsorganisatie (WGO) aan wekelijks minstens 150 minuten aan lichaamsbeweging te doen. Het aandeel personen dat deze norm haalt, ligt duidelijk hoger bij de personen met een Belgische nationaliteit of geboren in België dan bij de andere groepen.

Figuur 42. Aandeel van bevolking van 16 jaar en ouder met aanbevolen hoeveelheid groenten/fruit en minuten lichaamsbeweging naar nationaliteit en geboorteland

Vlaams Gewest, 2018, in %

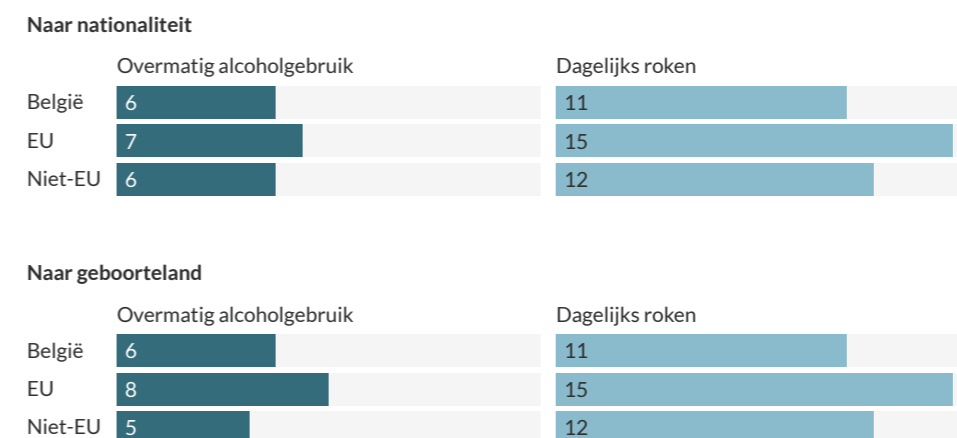
Bron: Gezondheidsenquête Sciensano, bewerking Statistiek Vlaanderen

Ook het aantal glazen alcohol dat wekelijks gedronken wordt, wordt bevraagd in de Gezondheidsenquête. Men spreekt van overmatig alcoholgebruik bij mannen bij een consumptie van meer dan 21 glazen per week, bij vrouwen meer dan 14 glazen per week. Personen van binnen de EU (buiten België) drinken iets vaker overmatig alcohol, maar de verschillen tussen de nationaliteits- en geboortelandgroepen blijven al bij al vrij beperkt.

Ook het aandeel dat dagelijks rookt ligt bij personen van binnen de EU iets hoger dan bij de andere groepen. Hier zijn de verschillen iets groter.

Figuur 43. Overmatig alcoholgebruik en dagelijks roken bij personen van 16 jaar en ouder naar nationaliteit en geboorteland

Vlaams Gewest, 2018, in %

Bron: Gezondheidsenquête Sciensano, bewerking Statistiek Vlaanderen

Overgewicht ten slotte wordt bepaald op basis van de Body Mass Index (BMI). Bij een waarde van 25 of meer is er sprake van overgewicht. Het aandeel personen met overgewicht ligt hoger bij de buitenlandse nationaliteits- en geboortelandgroepen dan bij de personen met een Belgische nationaliteit of geboren in België. De personen van buiten de EU scoren het hoogst.

Figuur 44. Overgewicht (BMI>25) bij personen van 16 jaar en ouder naar nationaliteit en geboorteland

Vlaams Gewest, 2018, in %

	Nationaliteit	Geboorteland
België	48	47
EU	53	54
Niet-EU	55	58

Bron: Gezondheidsenquête Sciensano, bewerking Statistiek Vlaanderen

2.5.4 TOEGANG TOT DE GEZONDHEIDSZORG

Het aandeel personen dat leeft in een huishouden dat medische zorg (bezoek aan arts of tandarts) moet uitstellen om financiële redenen, verschilt volgens de EU-SILC-survey naar nationaliteit en naar geboorteland. Bij de Belgen ging het in 2020 om 2%, bij de groepen met een niet-Belgische nationaliteit telkens om 5%. Een gelijkaardig verschil is er ook naar geboorteland.

Figuur 45. Personen van 18 jaar en ouder in huishouden dat zorg heeft moeten uitstellen om financiële redenen naar nationaliteit en geboorteland

Vlaams Gewest, 2020, in %

	Nationaliteit	Geboorteland
België	2	2
EU	5	5
Niet-EU	5	4

Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Om de toegang tot de gezondheidszorg te verzekeren, bestaat er in België voor bepaalde groepen het statuut van de verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering. Dat geeft recht op een hogere terugbetaling voor geneeskundige zorg en geneesmiddelen, een derdebetalersregeling bij artsen die daarmee instemmen en een gunstiger stelsel voor het persoonlijk aandeel (remgeld) in geval van hospitalisatie. Dit statuut wordt automatisch toegekend aan personen die een bepaald sociaal voordeel ontvangen zoals een leefloon of equivalent leefloon, een inkomensgarantie voor ouderen, een gewaarborgd inkomen voor bejaarden of een uitkering voor personen met een handicap. Ook personen met een specifieke hoedanigheid van wie het huishoudinkomen een bepaalde grens niet overschrijdt (verweduwen, gepensioneerden, personen met een erkende handicap die geen uitkering

ontvangen, langdurig werklozen, arbeidsongeschikten of personen in een eenoudergezin) en personen in huishoudens met een bescheiden inkomen komen hiervoor in aanmerking. De 2 laatstgenoemde groepen moeten dit statuut wel zelf aanvragen, maar een gedeelte onder hen deed dit (nog) niet. Bij alle bovenvermelde groepen hebben zowel de titularissen als hun personen ten laste recht op de verhoogde tegemoetkoming.

Het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de KSZ bevat gegevens over het aantal personen met een verhoogde tegemoetkoming naar herkomstgroep. Bij de personen van Belgische herkomst ging het begin 2020 om 11% van de bevolking. Bij de EU-groepen ligt dat aandeel iets hoger (13%), met het hoogste aandeel bij personen van Zuid-EU15-herkomst (15%). Bij de niet-EU-herkomstgroepen ligt het aandeel met een verhoogde tegemoetkoming nog hoger. Algemeen ging het in 2020 om 33% van de personen met een herkomst van buiten de EU. Daarbinnen zijn de hoogste aandelen te zien bij personen van Maghrebijnse herkomst en personen met een herkomst van 'overig Azië' en 'overig Afrika'. De laagste percentages zijn te vinden bij personen met een herkomst van Zuid- en Midden-Amerika, Noord-Amerika en Oceanië.

Het relatieve aandeel personen met een verhoogde tegemoetkoming is bij alle herkomstgroepen gestegen tussen 2010 en 2020. Die stijging is het grootst bij de niet-EU-groepen en het kleinst bij de personen van Belgische herkomst.

Tabel 72. Verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering naar herkomst

Vlaams Gewest, 2010 en 2020, aantal en in % van totale bevolking per herkomstgroep

	2010		2020	
	AANTAL	% VAN BEVOLKING	AANTAL	% VAN BEVOLKING
België	567.349	10,8	578.585	11,4
Buurlanden	21.590	7,8	40.483	12,5
West- en Noord-EU15	2.536	7,9	4.324	12,7
Zuid-EU15	10.693	9,9	21.751	14,8
EU12/EU13	5.880	9,3	19.698	11,4
Europa niet-EU	19.582	28,7	36.113	31,5
Turkije	20.048	17,8	36.875	24,8
Maghreb	47.008	30,2	91.421	37,9
DR Congo, Burundi en Rwanda	6.171	26,2	13.524	31,9
Overig Azië	16.142	19,5	67.996	37,1
Overig Afrika	9.187	24,1	33.028	37,4
Noord-Amerika en Oceanië	1.259	12,5	1.981	17,1
Zuid- en Midden-Amerika	2.299	11,5	6.409	16,7
Ander en onbekend	1.406	17,8	5.736	36,0
Totaal EU (excl. België)	40.699	8,5	86.256	12,7
Totaal niet-EU	123.102	23,7	293.083	33,1

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen.

2.6 SOCIALE PARTICIPATIE

De verschillende aspecten van sociale participatie worden in dit rapport in beeld gebracht aan de hand van de Survey 'Sociaal-Culturele Verschuivingen in Vlaanderen' (SCV-survey) van Statistiek Vlaanderen. Voor de beoordeling van de mate van sociale ondersteuning wordt ook gebruik gemaakt van de gegevens van de 5-jaarlijkse Gezondheidsenquête van Sciensano.

De **SCV-survey** - voor het laatst afgenomen in 2018 - was een jaarlijkse face-to-face enquête naar opvattingen, overtuigingen en handelingen rond diverse maatschappelijke en beleidsrelevante thema's die tot 2018 werd afgenomen bij een toevalssteekproef van ongeveer 1.500 Nederlandstalige inwoners van het Vlaamse en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest van 18 jaar en ouder. In de loop van 2020 ontwikkelde Statistiek Vlaanderen (SV) een nieuwe algemene bevraging met een vernieuwde methodologie. De eerste resultaten van deze nieuwe SV-bevraging werden gepubliceerd in 2021. Omdat er nog geen evolutie geschetst kan worden op basis van de SV-bevraging en verschillende jaargangen dus niet gepoold kunnen worden (zie verder), wordt in dit rapport enkel gebruik gemaakt van de resultaten van de SCV-survey.

De resultaten van de SCV-survey kunnen opgedeeld worden naar herkomstgroep. Om de herkomst van een persoon te bepalen worden 4 criteria in rekening gebracht: de huidige nationaliteit van de persoon, de geboortenationaliteit van de persoon, de geboortenationaliteit van de vader en de geboortenationaliteit van de moeder. Is 1 van deze 4 criteria een niet-Belgische nationaliteit, dan wordt de persoon beschouwd als een persoon van buitenlandse herkomst. Deze operationalisering sluit aan bij de doelgroep zoals omschreven in artikel 3 van het decreet van 7 juni 2013 betreffende het Vlaamse Integratie- en Inburgeringsbeleid. In de steekproef van de SCV-survey zijn jaarlijks 200 tot 250 personen van buitenlandse herkomst opgenomen. Door de 3 meest recente edities (2016, 2017 en 2018) van de survey samen te nemen (poolen), worden de aantallen van de verschillende herkomstgroepen groot genoeg om uitspraken te doen over mogelijke verschillen tussen personen van Belgische herkomst (circa 3.500 respondenten), personen van EU-herkomst (390 respondenten) en personen van niet-EU-herkomst (300 respondenten).

Bij de indeling van de respondenten naar herkomstgroep wordt gewerkt met een cascadesysteem. Er wordt eerst gekeken naar de geboortenationaliteit van de vader. Is dat een bekende niet-Belgische nationaliteit, dan wordt de persoon ingedeeld in de herkomstgroep die met die nationaliteit overeenstemt. Is de geboortenationaliteit van de vader onbekend of Belgisch, dan is de geboortenationaliteit van de moeder bepalend voor de indeling naar herkomstgroep. Is die onbekend of Belgisch dan wordt gekeken naar de nationaliteit van de persoon zelf.

Voor de SCV-survey geldt wel dat er geen specifieke inspanningen werden gedaan om de relatief hogere non-respons-graad bij de groep personen van buitenlandse herkomst tegen te gaan. Daarnaast werd enkel gebruik

gemaakt van een Nederlandstalige vragenlijst, waardoor personen van buitenlandse herkomst die onvoldoende Nederlands kennen, automatisch afvallen als mogelijke respondenten. Met deze elementen dient men bij de interpretatie van de resultaten rekening te houden.

De hier gepresenteerde surveyresultaten zijn ook onderhevig aan de gebruikelijke statistische foutenmarge. De vermelde percentages moeten gezien worden als schattingen van de overeenkomstige populatieparameters binnen een bepaald betrouwbaarheidsinterval. Dit betrouwbaarheidsinterval is groter naarmate de steekproef waarop de percentages berekend worden, kleiner is. Om een vlotte leesbaarheid van de tekst te garanderen, worden deze intervallen hier niet vermeld.

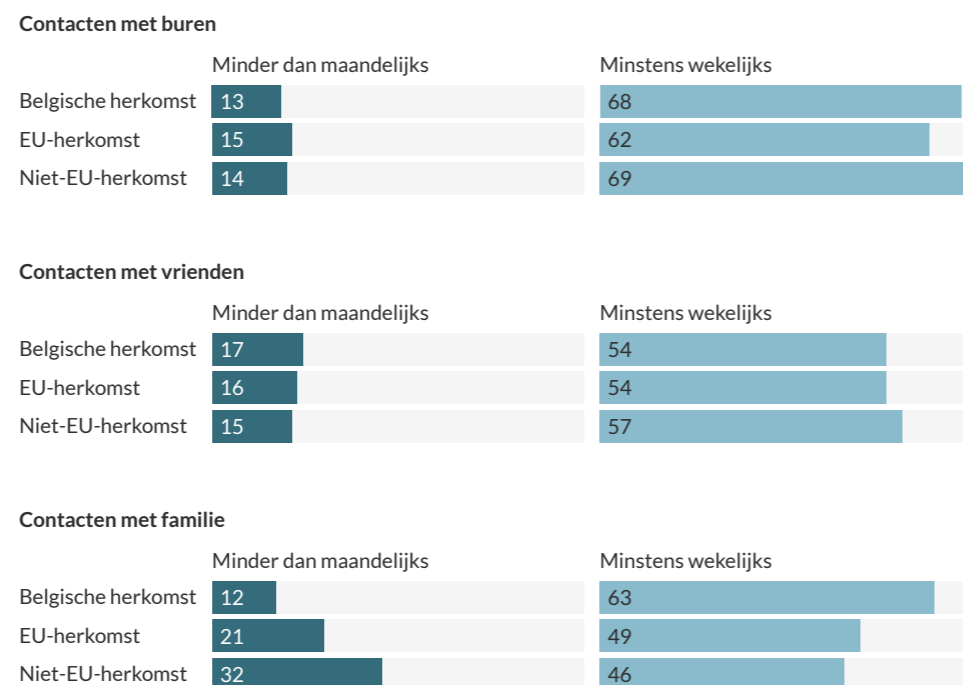
De gegevens van de **Gezondheidsenquête** kunnen voor de bevolking van 16 jaar en ouder opgedeeld worden naar huidige nationaliteit (Belg, EU zonder België, niet-EU) en naar geboorteland (België, EU zonder België, buiten EU). Voor meer info over de Gezondheidsenquête: zie hoofdstuk 2.5.

De deelname van personen met een buitenlandse nationaliteit aan de gemeenteraadsverkiezingen wordt in kaart gebracht op basis van de administratieve gegevens over ingeschreven en potentiële kiezers van de **Algemene Directie Instellingen en Bevolking (ADIB)** van de **Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken**. Op basis van de huidige nationaliteit kunnen de kiezers bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2012 en 2018 ingedeeld worden in personen met een EU-nationaliteit en personen met een niet-EU-nationaliteit. Het Verenigd Koninkrijk wordt in deze cijfers nog bij de EU gerekend.

2.6.1 SOCIALE CONTACTEN

In de SCV-survey werd jaarlijks gepeild naar de frequentie van contacten met burens, vrienden en familie. Daaruit blijkt dat op het vlak van contacten met burens en vrienden de verschillen tussen de herkomstgroepen eerder beperkt blijven. De verschillen zijn het meest uitgesproken bij de contacten met familieleden. Bij de buitenlandse herkomstgroepen ligt het aandeel dat weinig contact heeft met de familie duidelijk hoger dan bij de personen van Belgische herkomst.

Figuur 46. Sociale contacten bij bevolking van 18 jaar en ouder naar herkomst
Vlaamse Gemeenschap, 2016-2018, in %

Noot: de cijfers zijn gebaseerd op een gepoolde dataset van de edities 2016, 2017 en 2018 van de SCV-survey.
Bron: SCV-survey, Statistiek Vlaanderen

Er werden in de SCV-survey ook enkele stellingen voorgelegd ter beoordeling van de kwaliteit van de sociale contacten. Een grote meerderheid binnen elke herkomstgroep beoordeelt die contacten als positief. Telkens geeft een grote meerderheid aan mensen te kennen 'met wie ze goed kunnen praten', 'bij wie ze terecht kunnen' en 'die hen echt begrijpen'. Ongeveer driekwart stelt 'deel uit te maken van een groep vrienden'. Toch geven ongeveer 2 op de 10 aan dat hun sociale contacten 'oppervlakkig' zijn en voelt een kleine groep zich van andere mensen geïsoleerd.

De verschillen tussen de herkomstgroepen wijzen er wel telkens op dat personen van niet-EU-herkomst iets minder tevreden zijn over hun sociale contacten. Dat blijkt ook als op basis van de 6 stellingen over de kwaliteit van de sociale contacten een samengestelde index wordt berekend. Het gaat om een gemiddelde score op de 6 stellingen. Hoe hoger de score op deze index (variërend van 1 tot 5), hoe positiever de sociale contacten door de respondenten worden geëvalueerd. Personen van niet-EU-herkomst scoren gemiddeld 4,0 wat significant lager is dan de andere herkomstgroepen (telkens 4,2).

Tabel 73. Beoordeling door personen van 18 jaar en ouder van de kwaliteit van de sociale contacten naar herkomst

Vlaamse Gemeenschap, 2016-2018, in % (helemaal) eens

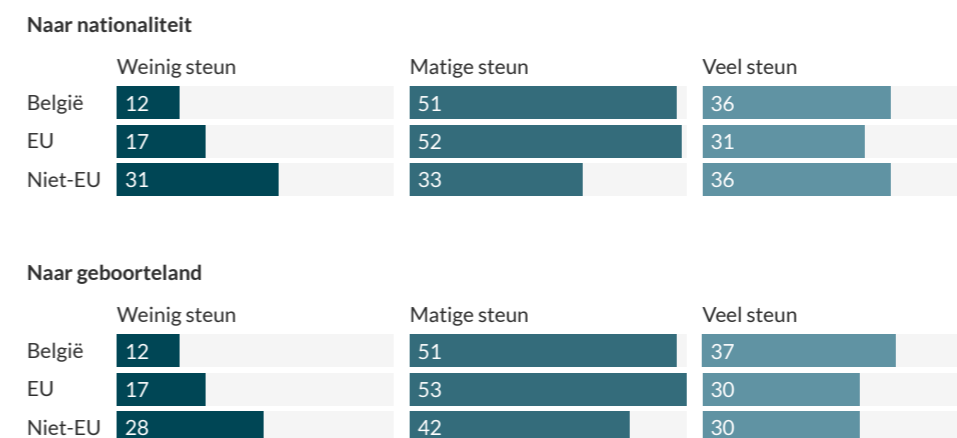
	BELGISCHE HERKOMST	EU-HERKOMST	NIET-EU-HERKOMST
Er zijn mensen met wie ik goed kan praten.	96	94	92
Ik voel me van andere mensen geïsoleerd.	6	6	12
Er zijn mensen bij wie ik terecht kan.	95	94	92
Er zijn mensen die me echt begrijpen.	93	91	84
Ik maak deel uit van een groep vrienden.	78	73	74
Mijn sociale contacten zijn oppervlakkig.	18	20	27

Noot: de cijfers zijn gebaseerd op een gepoolde dataset van de edities 2016, 2017 en 2018 van de SCV-survey.
Bron: SCV-survey, Statistiek Vlaanderen

Die minder kwaliteitsvolle beoordeling van sociale contacten door personen van buiten de EU komt ook naar voor in de resultaten van de Gezondheidsenquête. Op basis van een set vragen over het aantal personen waarop men kan rekenen bij zware problemen, over de mate waarin mensen aandacht en interesse hebben in wat de persoon doet en over de mate waarin praktische hulp van burenen beschikbaar is, kan een inschatting gemaakt worden van de gepercipieerde kwaliteit van de sociale ondersteuning. Daaruit blijkt dat het aandeel dat aangeeft over weinig sociale ondersteuning te beschikken duidelijk hoger ligt bij personen van buiten de EU dan bij de andere groepen. Dat blijkt zowel uit de opdeling naar nationaliteit als naar geboorteland.

Figuur 47. Beoordeling door personen van 18 jaar en ouder van de mate van sociale steun naar nationaliteit en geboorteland

Vlaams Gewest, 2018, in %

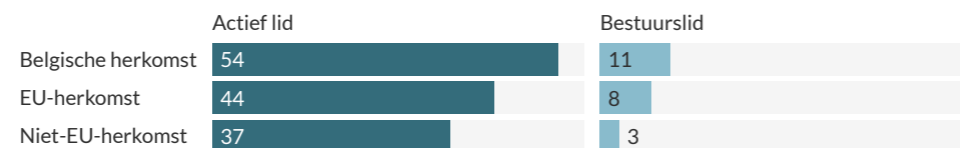
Bron: Gezondheidsenquête Sciensano, bewerking Statistiek Vlaanderen

2.6.2 DEELNAME AAN HET VERENIGINGSLEVEN

In de SCV-survey werd ook gevraagd naar het lidmaatschap van verenigingen. Uit de resultaten blijkt dat personen van buitenlandse herkomst minder vaak actief lid zijn van een vereniging. Daarmee wordt bedoeld dat men actief deelneemt aan de activiteiten van een vereniging. Zij zijn ook minder vaak bestuurslid van een vereniging. In beide gevallen scoren personen van niet-EU-herkomst nog iets minder goed dan personen van EU-herkomst.

Figuur 48. Lidmaatschap van verenigingen bij bevolking van 18 jaar en ouder naar herkomst

Vlaamse Gemeenschap, 2016-2018, in %

Noot: de cijfers zijn gebaseerd op een gepoolde dataset van de edities 2016, 2017 en 2018 van de SCV-survey.
Bron: SCV-survey, Statistiek Vlaanderen

Bij alle herkomstgroepen zijn sportverenigingen het meest populair. Zij voeren telkens de top 5 aan van de verenigingen waar men het vaakst actief lid van is. Bij de personen van Belgische herkomst volgen daarna op grote afstand de hobbyclubs, de artistieke verenigingen, de vakbonden of werkgeversorganisaties en de socio-culturele verenigingen. De hobbyclubs en de vakbonden of werkgeversorganisaties halen ook de top 5 bij de buitenlandse herkomstgroepen. Bij de personen van EU-herkomst wordt de top 5 verder aangevuld met de artistieke verenigingen en milieuverenigingen. Bij de personen van niet-EU-herkomst gaat het om de religieuze verenigingen en de migrantenverenigingen.

Tabel 74. Top 5 van verenigingen waar personen van 18 jaar en ouder actief lid van zijn naar herkomst

Vlaamse Gemeenschap, 2016-2018, in %

BELGISCHE HERKOMST		EU-HERKOMST		NIET-EU-HERKOMST	
SOORT VERENIGING	%	SOORT VERENIGING	%	SOORT VERENIGING	%
1 Sportvereniging	23	1 Sportvereniging	20	1 Sportvereniging	16
2 Hobbyclub	7	2 Hobbyclub	6	2 Religieuze vereniging	10
3 Artistieke vereniging	7	3 Artistieke vereniging	5	3 Vakbond of werkgeversorganisatie	6
4 Vakbond of werkgeversorganisatie	6	4 Vakbond of werkgeversorganisatie	5	4 Hobbyclub	4
5 Socio-culturele vereniging	5	5 Milieuvereniging	4	5 Migrantenvereniging	3

Noot: de cijfers zijn gebaseerd op een gepoolde dataset van de edities 2016, 2017 en 2018 van de SCV-survey.
Bron: SCV-survey, Statistiek Vlaanderen

2.6.3 CULTURELE PARTICIPATIE

Om cultuurparticipatie in beeld te brengen, werd in de SCV-survey gepeild naar de frequentie waarmee de respondenten in het jaar voorafgaand aan de bevraging de volgende 10 culturele activiteiten hadden ondernomen: het bijwonen van een opera of klassiek concert, een pop- of rockconcert, een jazz- of bluesconcert, een folkoptreden of concert met traditionele muziek, een dans- of balletvoorstelling, een theatervoorstelling of het bezoeken van een museum, een bibliotheek of een bioscoop.

Op basis van de frequentie en diversiteit van de participatie aan deze culturele activiteiten kan een opdeling gemaakt worden in 4 verschillende publieksgroepen. Het 'kernpubliek' participeert minstens 3 keer per jaar aan 3 van de 10 activiteiten. De 'belangstellende participanten' nemen minstens 1 keer per jaar aan 3 verschillende soorten activiteiten deel. Een derde groep zijn de 'incidentele participanten' die minder intensief en minder divers aan cultuur deelnemen. Ten slotte is er ook een groep die aan geen enkele culturele activiteit deelneemt.

Uit de cijfers van 2016-2018 blijkt dat de cultuurparticipatie bij personen met een niet-EU-herkomst iets lager ligt dan bij de andere herkomstgroepen. Het aandeel van het kernpubliek ligt bij personen van niet-EU-herkomst lager dan bij de andere herkomstgroepen. Omgekeerd ligt het aandeel van de incidentele participanten bij personen van niet-EU-herkomst duidelijk hoger. Het aandeel dat helemaal niet aan cultuur participeert, is ongeveer gelijk bij de verschillende herkomstgroepen.

Figuur 49. Cultuurparticipatie bij bevolking van 18 jaar en ouder naar herkomst
Vlaamse Gemeenschap, 2016-2018, in %

Noot: de cijfers zijn gebaseerd op een gepoolde dataset van de edities 2016, 2017 en 2018 van de SCV-survey.
Bron: SCV-survey, Statistiek Vlaanderen

2.6.4 INTERNETGEBRUIK

Een belangrijke voorwaarde om volwaardig te kunnen deelnemen aan het hedendaagse maatschappelijke leven is het beschikken over voldoende ICT-toegang en voldoende digitale geletterdheid. De frequentie van internetgebruik vormt hiervoor een belangrijke indicator.

Uit de resultaten van de SCV-survey blijkt een duidelijk verschil naar herkomst. Personen met een buitenlandse herkomst gebruiken vaker het

internet dan personen van Belgische herkomst. De personen met een niet-EU-herkomst gebruiken het vaakst het internet, gevolgd door de personen van EU-herkomst. Respectievelijk 93% en 88% doet dat minstens wekelijks. Bij de personen van Belgische herkomst ligt dat aandeel op 82%.

Figuur 50. Internetgebruik bij bevolking van 18 jaar en ouder naar herkomst
Vlaamse Gemeenschap, 2016-2018, in %

Noot: de cijfers zijn gebaseerd op een gepoolde dataset van de edities 2016, 2017 en 2018 van de SCV-survey.
Bron: SCV-survey, Statistiek Vlaanderen

Personen van buitenlandse herkomst vertonen echter geen breder of gevarieerder internetgebruik dan personen van Belgische herkomst. Dat blijkt als aan de respondenten die minstens wekelijks internet gebruiken gevraagd wordt om aan te geven welke van 14 verschillende internetactiviteiten ze de voorbije 3 maanden al dan niet hebben gedaan. Het gaat daarbij onder meer om communiceren met anderen via e-mail of chat, informatie opzoeken, financiële activiteiten, goederen kopen of verkopen, spelletjes spelen, deelnemen aan sociale media of kijken of luisteren naar films of muziek. Het gemiddeld aantal internetactiviteiten was in de periode 2016-2018 bij personen van Belgische herkomst (7,4) nagenoeg gelijk aan dat van personen van buitenlandse herkomst (7,5).

2.6.5 POLITIEKE PARTICIPATIE

Sinds 2004 kunnen inwoners van een Belgische gemeente die niet over de Belgische nationaliteit beschikken de hoedanigheid van kiezer bij de gemeenteraadsverkiezingen verwerven. Deze mogelijkheid gold al langer voor de inwoners met een niet-Belgische EU-nationaliteit. Beide groepen moeten daarvoor een schriftelijke aanvraag indienen bij de gemeente. Specifiek voor de niet-EU-burgers zijn nog een aantal bijkomende voorwaarden voorzien:

- in België niet het voorwerp geweest zijn van een veroordeling of een beslissing die zou leiden tot een schorsing of uitsluiting van de kiesrechten.
- bij de aanvraag een verklaring afleggen waarin men zich ertoe verbindt de Grondwet, de wetten van het Belgische volk en het Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden na te leven.
- op het ogenblik van de indiening van de aanvraag 5 jaar ononderbroken een hoofdverblijfplaats in België gedekt door een wettelijk verblijf kunnen laten gelden.

Slechts 11% van de personen met een niet-Belgische nationaliteit die aan de hierboven opgesomde voorwaarden voldoen, hebben zich bij de gemeenteraadsverkiezingen van oktober 2018 ingeschreven als kiezer. Dat aandeel lag iets hoger bij de personen met een EU-nationaliteit (12%) dan bij de personen met een niet-EU-nationaliteit (10%).

Het aandeel ingeschreven kiezers met een niet-Belgische nationaliteit lag in 2018 lager dan in 2012. Toen ging het om 13% van de potentiële kiezers. Die daling was groter bij de personen met een EU-nationaliteit dan bij de personen met een niet-EU-nationaliteit.

De cijfers hebben geen betrekking op de personen die effectief zijn gaan stemmen, maar op diegenen die zich hebben laten registreren als kiezer. Maar voor diegenen die zich bij de verkiezingen van 2012 en 2018 lieten inschrijven op de kiezerslijsten, gold net zo zeer de stemplicht als voor alle andere kiezers.

Tabel 75. Deelname aan gemeenteraadsverkiezingen van personen met niet-Belgische nationaliteit

Vlaams Gewest, 2012 en 2018, aantal en in % van potentiële kiezers

	2012			2018		
	INGESCHREVEN KIEZERS	POTENTIËLE KIEZERS	%	INGESCHREVEN KIEZERS	POTENTIËLE KIEZERS	%
EU28	32.216	232.042	13,9	33.663	290.674	11,6
Niet-EU28	6.315	62.531	10,1	8.092	85.162	9,5
Totaal	38.531	294.573	13,1	41.755	375.836	11,1

Bron: ADIB, bewerking Statistiek Vlaanderen

Politieke participatie kan ook ruimer geïnterpreteerd worden dan enkel deelname aan verkiezingen. In de SCV-survey werden daarom periodiek volgende 13 activiteiten van politieke participatie bevestigd: deelnemen aan politieke manifestaties of demonstraties, schenken of verzamelen van geld voor politieke actie, lid zijn van een politieke partij, kandideren op een verkiezingslijst, lid zijn van een lokaal advies-, inspraak- of overlegorgaan, een buurt- of actiecomité of bewonersgroep, tekenen van een petitie, boycotten of opzettelijk kopen van producten omwille van politieke redenen, zijn mening uiten bij een politicus of ambtenaar of in de media, deelnemen aan een politiek forum of discussiegroep op internet en informatie verzamelen over de plannen of beslissingen van de overheid. Personen die aangeven minstens 1 van deze activiteiten te hebben ondernomen in het jaar voorafgaand aan de bevestiging, worden hier beschouwd als politieke participanten.

In de periode 2016-2018 kon 45% van de personen van Belgische herkomst beschouwd worden als politieke participanten. Bij de personen van EU-herkomst ging het om 43%. Bij de personen van niet-EU-herkomst lag dat aandeel duidelijk lager (31%).

BESLUIT

In dit SV-rapport werd aan de hand van een brede waaier van statistieken, gebaseerd op zowel administratieve gegevens als resultaten van bevolkingsenquêtes, een beeld geschetst van de omvang van de groep personen van buitenlandse herkomst in Vlaanderen en hun maatschappelijke positie en participatie. Doorheen het rapport werd duidelijk dat de maatschappelijke positie en participatie van personen van buitenlandse herkomst op tal van domeinen minder goed is dan die van personen van Belgische herkomst. Dat is vooral het geval voor personen van niet-EU-herkomst. In wat volgt, worden de belangrijkste bevindingen van dit rapport nog eens samengevat.

BEVOLKING MET BUITENLANDSE NATIONALITEIT

Begin 2021 woonden er in het Vlaamse Gewest 633.983 personen met een buitenlandse nationaliteit, wat overeenkomt met 9,5% van de totale bevolking. In 2010 lag dat aandeel op 6,4%. Het Vlaamse Gewest is vandaag het gewest met het hoogste absolute aantal personen met een buitenlandse nationaliteit in België. Het relatieve aandeel daarentegen ligt het laagste in het Vlaamse Gewest. In het Waalse Gewest ging het in 2021 om 10,4% van de bevolking, in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest om 35,5%. In totaal woonden er begin 2021 in België 1.447.853 personen met een buitenlandse nationaliteit. Dat is 12,6% van de totale bevolking. Het aandeel personen met een buitenlandse nationaliteit in de totale bevolking in België lag in 2020 hoger dan het EU14-gemiddelde (9,9%).

In het Vlaamse Gewest ligt het aandeel personen met een buitenlandse nationaliteit het hoogst in de grensstreek met Nederland, in de provincies Antwerpen en Limburg en in de rand rond Brussel. Ook de centrumsteden scoren relatief hoog.

In 2021 hadden bijna 2 op de 3 van het totaal aantal personen met een buitenlandse nationaliteit in het Vlaamse Gewest een nationaliteit van één van de EU-landen. De Nederlanders zijn veruit de grootste buitenlandse nationaliteitsgroep (23% van het totaal aantal personen met een buitenlandse nationaliteit). Daarna volgen de Roemenen (8%), de Polen (7%), de Marokkanen (5%), de Bulgaren (4%), de Italianen (4%) en de Spanjaarden (4%).

Het totaal aantal personen met een buitenlandse nationaliteit in het Vlaamse Gewest is tussen 2010 en 2021 toegenomen met 59%. De algemene toename heeft zich niet gelijkmatig voorgedaan bij alle nationaliteiten. Binnen de top 10 van buitenlandse nationaliteiten was de relatieve toename veruit het grootst bij de Roemenen. Hun aantal in 2021 ligt 8

keer hoger dan in 2010. Het aantal Bulgaren ligt 4 keer hoger dan in 2010. De aantallen bij Polen, Spanjaarden en Portugezen zijn meer dan verdubbeld tussen 2010 en 2021. Daartegenover staat dat het aantal Marokkanen, Italianen, Fransen en Turken in vergelijking met 2010 slechts beperkt is toegenomen.

Het leeftijdsprofiel van de bevolking met een buitenlandse nationaliteit in het Vlaamse Gewest verschilt duidelijk van dat van de bevolking met een Belgische nationaliteit. De leeftijdsgroepen van 18 tot en met 49 jaar zijn opvallend meer vertegenwoordigd bij de bevolking met een buitenlandse nationaliteit. Dat is ook het geval bij de jongste leeftijdsgroep (0-5 jaar) en in mindere mate bij de 6- tot 11-jarigen. Bij de leeftijdsgroepen vanaf 50 jaar is het omgekeerd. Het aandeel 65-plussers ligt bij de bevolking met een Belgische nationaliteit (22%) bijna 3 keer hoger dan bij de bevolking met een buitenlandse nationaliteit (8%). Daarmee samenhangend verschilt ook het profiel naar huishoudsamenstelling tussen de bevolking met een buitenlandse nationaliteit en de bevolking met Belgische nationaliteit. Het verschil is het grootst tussen de personen met Belgische nationaliteit en de personen met een niet-EU-nationaliteit. Die laatste groep woont vaker in een huishouden samengesteld uit een paar met kinderen en minder vaak in een huishouden bestaande uit een paar zonder kinderen.

NATIONALITEITSVERWERVINGEN

In 2020 verwierven in het Vlaamse Gewest 18.142 personen met buitenlandse nationaliteit, de Belgische nationaliteit. Het aantal nationaliteitsverwervingen vertoont een daling tussen 2010 en 2014, en daarna opnieuw een stijging tot 2019. In 2020 lag het aantal opnieuw iets lager dan in 2019.

Naast het aantal nationaliteitsverwervingen per jaar, kan ook gekeken worden naar het totaal personen met een buitenlandse nationaliteit dat inmiddels de Belgische nationaliteit heeft verworven. Begin 2021 woonden er in het Vlaamse Gewest bijna 498.000 personen die geboren werden met een niet-Belgische nationaliteit en ondertussen Belg zijn geworden. Dat komt overeen met ruim 7,5% van de totale bevolking in het Vlaamse Gewest.

BEVOLKING VAN BUITENLANDSE HERKOMST

Als de som wordt gemaakt van het aantal personen met een huidige buitenlandse nationaliteit, van het aantal personen die met een buitenlandse nationaliteit zijn geboren en ondertussen Belg zijn geworden en van het aantal als Belg geboren personen met minstens 1 ouder met een buitenlandse geboortenationaliteit, dan komt men tot het totaal aantal personen van buitenlandse herkomst. Begin 2021 woonden er in het Vlaamse Gewest 1.609.034 personen van buitenlandse herkomst. Dat is 24% van de bevolking. In absolute aantallen waren er in het Vlaamse Gewest in 2021 meer personen van buitenlandse herkomst dan in het Waalse Gewest

(1.244.228 personen) of in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (914.976 personen). Het relatieve aandeel daarentegen is echter groter in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (in 2021 ging het om 75% van de inwoners) en in het Waalse Gewest (34%). Samen woonden er begin 2021 in België bijna 3,8 miljoen personen van buitenlandse herkomst. Dat is 33% van de totale bevolking.

Het aantal personen van buitenlandse herkomst in het Vlaamse Gewest is tussen 2010 en 2021 sterk toegenomen (+61%). Die toename is echter niet bij alle herkomstgroepen even groot. Het aantal personen met een niet-EU-herkomst (+73%) is sterker gestegen dan het aantal personen met een EU-herkomst (+47%). Opgedeeld per herkomstgroep is de grootste stijger de groep personen met een EU13-herkomst (+191%).

In een beperkt aantal Vlaamse gemeenten lag het aandeel personen van buitenlandse herkomst begin 2021 boven de 50%. De top 5 van gemeenten in het Vlaamse Gewest met het hoogste aandeel personen van buitenlandse herkomst in de totale bevolking wordt gevormd door Baarle-Hertog (72%), Machelen (61%), Maasmechelen (60%), Drogenbos (59%) en Genk (58%).

De meeste personen van buitenlandse herkomst hebben een herkomst van buiten de EU (58%). Opgesplitst naar herkomstland vormen de personen van Nederlandse herkomst de grootste buitenlandse herkomstgroep (15% van het totaal aantal personen van buitenlandse herkomst). De top 5 wordt vervolledigd door personen van Marokkaanse herkomst (14%), van Turkse herkomst (9%), van Italiaanse herkomst (5%) en van Poolse herkomst (4%). De groei tussen 2010 en 2021 situeert zich vooral bij personen van Poolse en van Roemeense herkomst.

Het totaal aantal personen van buitenlandse herkomst lag in het Vlaamse Gewest begin 2021 2,5 keer hoger dan het aantal personen met een huidige buitenlandse nationaliteit. Die verhouding is niet gelijk over de herkomstgroepen heen. Vooral het grote verschil bij personen met Turkse en Maghrebijnse herkomst valt hier op. Het aantal personen van Turkse en Maghrebijnse herkomst ligt telkens meer dan 7 keer hoger dan het aantal personen met een huidige Turkse en Maghrebijnse nationaliteit.

De bevolking van buitenlandse herkomst is beduidend jonger dan de bevolking van Belgische herkomst. De leeftijdsgroepen tot 50 jaar zijn opvallend meer vertegenwoordigd bij de personen van buitenlandse herkomst. Het aandeel minderjarigen ligt bij de personen met buitenlandse herkomst op 31%, bij de bevolking van Belgische herkomst op 16%. Het aandeel 65-plussers ligt bij de bevolking van buitenlandse herkomst op 6% en bij de bevolking van Belgische herkomst op 25%.

Het jongere leeftijdsprofiel van de buitenlandse bevolking heeft als gevolg dat het aandeel personen van buitenlandse herkomst in de totale bevolking bij de jongste leeftijdsgroepen nog duidelijk hoger ligt dan het algemene

percentage van 24%. Begin 2021 was 41% van de 0- tot 5-jarigen in het Vlaamse Gewest van buitenlandse herkomst. Bij de 6- tot 11-jarigen ging het om 39% en bij de 12- tot 17-jarigen om 36%.

Iets minder dan de helft van de personen van buitenlandse herkomst die begin 2021 in het Vlaamse Gewest woonden, is in België geboren (47%). Dat aandeel ligt bij de personen afkomstig uit de Zuid-EU14-landen, Turkije en de Maghreb-landen beduidend hoger (rond 60%), bij de personen met herkomst uit de EU13-landen, 'overig Azië', en in mindere mate ook 'overig Afrika' en Zuid- en Midden-Amerika duidelijk lager.

TEWERKSTELLING EN ARBEID

Volgens de EAK-enquête waren er in 2021 circa 3,83 miljoen inwoners op arbeidsleeftijd (tussen 20 en 64 jaar) in het Vlaamse Gewest. Dat zijn er bijna 78.800 meer dan in 2010 (+2%). Die stijging is niet bij alle bevolkingsgroepen even groot. Bij personen met Belgische nationaliteit is er sprake van een lichte afname (-1%), bij personen met een buitenlandse nationaliteit van een duidelijke toename (+51%). Bij de EU-burgers (+56%) is de stijging nog groter dan bij de niet-EU-burgers (+42%). Het geeft aan dat de Vlaamse arbeidsmarkt in toenemende mate verkleurt. Uit de beschikbare gegevens blijkt echter dat de sociaaleconomische positie van personen afkomstig van buiten de EU nog steeds duidelijk minder goed is dan de positie van personen van Belgische of EU-herkomst.

Verschillende bronnen wijzen vooreerst op een lagere werkzaamheidsgraad bij de niet-EU'ers. Volgens de EAK-enquête was in 2021 ruim 76% van de personen tussen 20 en 64 jaar die geboren zijn in België aan het werk. Dat ligt ongeveer op hetzelfde niveau als de werkzaamheidsgraad van personen geboren in de EU. Bij de personen geboren buiten de EU ligt de werkzaamheidsgraad wel duidelijk lager (60%).

De KSZ-gegevens bevestigen de resultaten van de EAK-enquête. In 2020 lag de werkzaamheidsgraad bij de personen van Belgische herkomst op 78%. Dat is ruim 12 procentpunten hoger dan bij personen met een EU-herkomst en 21 procentpunten hoger dan bij personen met een niet-EU-herkomst. Bij de relatief lage werkzaamheidsgraad van de personen met een EU-herkomst dient opgemerkt te worden dat een deel van deze groep tewerkgesteld is als uitgaande grensarbeider, als werknemer van een organisatie of onderneming die geen bijdragen verschuldigd is aan de Belgische sociale zekerheid of als Europees ambtenaar en daardoor in de gebruikte KSZ-gegevens niet beschouwd wordt als werkend.

Internationale vergelijking maakt duidelijk dat in de meeste EU14-landen de werkzaamheidsgraad van personen geboren buiten de EU hoger ligt dan in het Vlaamse Gewest. Enkel in België, Spanje, Griekenland en Frankrijk ligt de werkzaamheidsgraad van personen geboren buiten de EU lager.

Wat nog opvalt, is dat de werkzaamheidsgraad bij alle herkomstgroepen beduidend lager ligt bij vrouwen dan bij mannen. Het grootste verschil is volgens de KSZ-gegevens te vinden bij de herkomstgroepen van buiten de EU. Daar lag de werkzaamheidsgraad van vrouwen in 2020 op 49%. Bij de personen van Turkse en Maghrebijnse herkomst is de kloof tussen de werkzaamheidsgraad van mannen en vrouwen het grootst (respectievelijk 24 en 23 procentpunten). De werkzaamheidsgraad van vrouwen is in de periode 2010-2020 bij het merendeel van de herkomstgroepen sterker gestegen dan bij de mannen, waardoor de genderkloof in die groepen is afgenomen.

Opgesplitst naar geboorteland ligt de werkzaamheidsgraad bij het merendeel van alle herkomstgroepen duidelijk hoger bij personen die geboren zijn in België dan bij personen geboren in het buitenland. Enkel bij de personen met een herkomst van Zuid- en Midden-Amerika, van 'overig Afrika', DR Congo, Rwanda en Burundi en bij de personen met een EU13-herkomst is dat niet het geval. Algemeen genomen lag in 2020 de werkzaamheidsgraad van personen met een EU-herkomst geboren in België 11 procentpunten hoger dan bij personen met een EU-herkomst geboren buiten België. Bij de personen met een niet-EU-herkomst lag de werkzaamheidsgraad van wie geboren is in België 7 procentpunten hoger dan de werkzaamheidsgraad van wie geboren is in het buitenland.

De KSZ-gegevens geven daarnaast ook informatie over onder meer de sector van tewerkstelling, het arbeidsregime en de dagloonklasse per herkomstgroep. Daaruit blijkt dat de verdeling van de herkomstgroepen over de 4 economische hoofdsectoren verschilt. Het aandeel in de secundaire sector ligt vooral bij de personen van Turkse herkomst hoger dan bij de andere herkomstgroepen. Terwijl het aandeel loontrekkenden in de tertiaire sector bij de personen van Belgische herkomst beduidend lager ligt dan bij de andere herkomstgroepen, is dat in de quartaire sector bij nagenoeg alle herkomstgroepen net omgekeerd. Opgedeeld naar subsector blijken personen van buitenlandse herkomst oververtegenwoordigd in onderhoud van gebouwen, tuinen en landschapsverzorging, de primaire sector, horeca en toerisme, uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling, overige diensten aan personen, logistiek en transport.

Ook uit de cijfers over tewerkstelling bij de overheid blijken er verschillen naar herkomst. Eind 2020 waren 12% personeelsleden van de Vlaamse overheid van buitenlandse herkomst. Bij de 300 Vlaamse gemeenten ging het in 2019 om 13% van het personeel. Het aandeel personen van buitenlandse herkomst ligt het hoogst bij de OCMW's (21%). Dat is dubbel zo hoog als bij de gemeentediensten in strikte zin (10%) en ruim 4 keer hoger dan bij het personeel van de politiezones (5%). Het aandeel personen van buitenlandse herkomst in het gemeentepersoneel ligt duidelijk lager dan in de totale bevolking van 18 tot 64 jaar (24%).

Naar arbeidsregime blijken vooral bij de loontrekkenden in een speciaal regime opvallende verschillen. Het aandeel personen met een niet-EU-herkomst in dat regime ligt 4 keer hoger dan het aandeel personen

van Belgische herkomst. Bij de EU-groepen ligt dat aandeel 3 keer hoger dan bij de personen van Belgische herkomst. Bij de EU-groepen ligt het aandeel bij de personen van EU13-herkomst nog duidelijk hoger dan bij de andere groepen.

De loontrekkenden kunnen ten slotte ook opgedeeld worden naar dagloonklasse. Daaruit blijkt een tweedeling tussen de groepen met een Belgische herkomst, een herkomst van de buurlanden of van de andere West- en Noord-EU15-landen enerzijds en de groepen met een EU13-herkomst of een niet-EU-herkomst anderzijds. Het aandeel van de laagste dagloonklasse ligt bij de EU13- en niet-EU-groepen beduidend hoger. Bij de personen met Belgische herkomst en de personen afkomstig uit de buurlanden of de andere West- en Noord-EU15-landen ligt het aandeel van de hoogste dagloonklasse hoger.

De preciaire positie op de arbeidsmarkt van personen van buiten de EU blijkt ook uit de werkloosheidscijfers. De werkloosheidsgraad op basis van de EAK-enquête ligt bij personen geboren buiten de EU 3 keer hoger dan bij personen geboren in België en bijna 2 keer hoger dan bij personen geboren in de EU.

De administratieve KSZ-data die enkel rekening houden met uitkeringsgerechtigde werklozen maken duidelijk dat de werkloosheidsgraad in 2020 het hoogst lag bij personen met een herkomst van DR Congo, Burundi en Rwanda (10%), 'overig Afrika' (10%), de Maghreb-landen (10%) en Europa niet-EU (9%). Bij de personen van Belgische herkomst ligt de werkloosheidsgraad het laagst (2%). Bij alle buitenlandse herkomstgroepen ligt de werkloosheidsgraad lager bij personen geboren in België dan bij personen geboren in het buitenland. Dat verschil is het grootst bij de niet-EU-groepen.

Het verschil in arbeidssituatie op individueel niveau tussen de herkomstgroepen vertaalt zich ten slotte ook naar een verschil in werkintensiteit op huishoudniveau. Volgens de EU-SILC-survey leefde in 2021 11% van de personen (tot 64 jaar) geboren buiten de EU in een gezin waar door de aanwezige volwassenen niet of nauwelijks wordt gewerkt. Bij de personen geboren in België en in de EU gaat het respectievelijk om 6% en 10%.

Internationale vergelijking maakt duidelijk dat het Vlaamse Gewest op vlak van zeer lage werkintensiteit van het huishouden bij de personen geboren buiten de EU niet goed scoort. Het Vlaamse Gewest bekleedt op dit vlak een plaats in het achterste gedeelte van het peloton van EU14-landen.

ONDERWIJS EN VORMING

Het aandeel leerlingen met een buitenlandse nationaliteit in het gewoon kleuter- en lager onderwijs lag in het schooljaar 2020-2021 respectievelijk op 12% en 10%. Dat komt overeen met hun aandeel bij de 3- tot 5-jarigen en bij de 6- tot 11-jarigen in de totale bevolking begin 2021. In het buitengewoon kleuter- en lager onderwijs ligt het aandeel leerlingen met een buitenlandse nationaliteit 7 en 4 procentpunten hoger dan het aandeel personen met buitenlandse nationaliteit in de overeenkomende leeftijdsgroep.

Het aandeel leerlingen met een niet-Nederlandse thuistaal in het kleuter- en lager onderwijs ligt duidelijk hoger dan het aandeel leerlingen met een buitenlandse nationaliteit. In het gewoon kleuter- en lager onderwijs ging het in het schooljaar 2019-2020 respectievelijk om 25% en 22% van de leerlingen. Die aandelen zijn tegenover het schooljaar 2009-2010 met respectievelijk 8 en 9 procentpunten toegenomen. Cijfers over thuistaal in het buitengewoon onderwijs zijn niet beschikbaar.

In het voltijds gewoon secundair onderwijs waren er in het schooljaar 2020-2021 9% leerlingen met een buitenlandse nationaliteit en in het schooljaar 2019-2020 18% leerlingen met een niet-Nederlandse thuistaal. Dat komt overeen met het aandeel personen van buitenlandse nationaliteit in de groep van 12 tot 17 jaar. Er blijken in de 2de en 3de graad wel duidelijke verschillen in het aandeel personen met buitenlandse nationaliteit naar studierichting. In het aso, tso en kso ligt het aandeel personen met een buitenlandse nationaliteit lager. In het bso, maar ook in het buitengewoon secundair onderwijs en het deeltijds beroepssecundair onderwijs ligt dat aandeel (veel) hoger. Er is een gelijkaardig verschil naar studierichting tussen leerlingen met een Nederlandse en een niet-Nederlandse thuistaal.

In het onthaalonderwijs voor anderstalige kinderen (okan) krijgen anderstalige minderjarige nieuwkomers een jaar lang een Nederlands taalbad om daarna over te stappen naar het regulier secundair onderwijs. In het basisonderwijs worden de anderstalige nieuwkomers deels in de reguliere klas en deels afzonderlijk onderwezen. In het schooljaar 2020-2021 volgden 4.843 leerlingen les in okan.

In 2021 had bijna 4% van de leerlingen met een buitenlandse nationaliteit 2 of meer jaren vertraging opgelopen in het laatste jaar van het gewoon lager onderwijs. Bij de leerlingen met Belgische nationaliteit was dat minder dan 1%. In het laatste jaar van het secundair onderwijs ging het om 28% van de leerlingen met een buitenlandse nationaliteit en 6% van de leerlingen met een Belgische nationaliteit.

De Vlaamse resultaten van het PISA-onderzoek over de onderwijsprestaties van 15-jarigen geven aan dat autochtone leerlingen veel beter scoren dan leerlingen die in het buitenland geboren zijn (1ste generatie) of leerlingen die zelf in het land geboren zijn maar wiens beide ouders in het buitenland geboren zijn (2de generatie). De resultaten van 2018

op de leesvaardigheidsschaal wijzen op een verschil van respectievelijk 82 en 67 punten tussen autochtone leerlingen en leerlingen van de 1ste en 2de generatie. Dat is een aanzienlijk verschil, wetende dat 1 jaar scholing gelijkgesteld wordt met ongeveer 25 à 30 punten. Ook op vlak van wiskundige en wetenschappelijke geletterdheid zijn er min of meer gelijkaardige verschillen.

Uiteindelijk verlaten jongeren met een buitenlandse nationaliteit en een niet-Nederlandse thuistaal veel vaker het secundair onderwijs zonder diploma. In 2020 ging het bij de leerlingen met een EU-nationaliteit om 20%, bij de leerlingen met een niet-EU-nationaliteit om 35%. Bij de leerlingen met een Belgische nationaliteit lag dat op 8%. Opgesplitst naar thuistaal gaat het om 20% bij de personen met een niet-Nederlandse thuistaal tegenover 6% bij de personen met het Nederlands als thuistaal.

Het aandeel personen met een buitenlandse nationaliteit in het Vlaamse hoger onderwijs lag in het schooljaar 2020-2021 op 9%. Dat aandeel varieert van 6% in de professioneel gerichte bachelor tot 16% in de masteropleidingen. Een aanzienlijk deel van de personen met buitenlandse nationaliteit ingeschreven in het Vlaamse hoger onderwijs komt hier enkel om te studeren en vertrekt daarna weer. Als enkel gekeken wordt naar de deelname aan het hoger onderwijs van de personen die in Vlaanderen voorafgaand secundair onderwijs hebben gevolgd, blijkt een duidelijk verschil tussen Belgen en personen met buitenlandse nationaliteit. Zo volgden ruim 7 op de 10 leerlingen met een Belgische nationaliteit die in Vlaanderen in 2017 een diploma secundair onderwijs hebben gehaald, in het daaropvolgende academiejaar een professionele of academische bacheloropleiding. Bij de niet-Belgen ging het om nagenoeg de helft van de leerlingen.

De deelname aan levenslang leren ligt volgens de EAK-gegevens van 2021 het hoogst bij de groep met een niet-EU-nationaliteit. Bekeken naar geboorteland ligt dat verschil tussen de groepen duidelijk lager. De relatief hoge score van de niet-EU-burgers hangt mogelijk samen met het feit dat ook rekening gehouden wordt met taalcursussen. In Europees perspectief ligt het levenslang leren bij personen geboren buiten de EU boven het EU-gemiddelde.

Als ten slotte naar de algemene scholingsgraad of het onderwijsniveau van de bevolking wordt gekeken, blijken personen met een niet-EU-nationaliteit of personen geboren buiten de EU lager geschoold. In 2021 was 42% van de niet-EU-burgers tussen 25 en 64 jaar laagopgeleid. Bij de Belgen en de EU-burgers ging het respectievelijk om 15% en 20%. Een vergelijkbare kloof is er ook naar geboorteland: bij de personen geboren buiten de EU bedraagt het aandeel laagopgeleiden 37%, bij de personen geboren in België 13% en bij de personen geboren in een ander EU-land 20%.

Vergeleken met de EU14-landen ligt het aandeel laagopgeleiden bij de personen geboren buiten de EU in het Vlaamse Gewest vrij hoog. Het verschil

met het aandeel laagopgeleiden bij de personen geboren in het land zelf ligt enkel in Oostenrijk, Zweden en Duitsland nog hoger dan in het Vlaamse Gewest.

INKOMEN EN ARMOEDE

De gegevens van de EU-SILC-survey van 2020 maken duidelijk dat het mediaan inkomen van personen met een niet-EU-nationaliteit en personen geboren buiten de EU beduidend lager ligt dan het mediaan inkomen van de andere groepen. Naar nationaliteit is er sprake van een verschil tussen Belgen en niet-EU-burgers van bijna 9.300 euro per jaar. Als gekeken wordt naar geboorteland wordt dat verschil iets kleiner. Het mediaan inkomen van personen geboren buiten de EU ligt in het Vlaamse Gewest hoger dan in de meeste EU14-landen. Tegelijk ligt ook het verschil tussen het mediaan inkomen van personen geboren buiten de EU en van personen geboren in het land zelf relatief hoog in het Vlaamse Gewest in vergelijking met de EU14-landen.

Het aandeel personen dat moeten rondkomen met een inkomen onder de armoededrempel verschilt sterk naar nationaliteit en geboorteland. Bij de personen met een niet-EU-nationaliteit ligt dat aandeel bijna 4 keer hoger dan bij personen met een Belgische nationaliteit, bij de personen geboren buiten de EU 3 keer hoger dan bij personen geboren in België. De score van de personen met een EU-nationaliteit en personen geboren binnen de EU ligt tussen beide andere groepen in.

Het Vlaamse Gewest situeert zich op het vlak van armoederisico bij personen geboren buiten de Europese Unie in de middenmoot van de EU14-landen. Maar het verschil tussen het armoederisico van personen geboren buiten de EU en personen geboren in het land zelf, ligt enkel in Spanje en België in zijn geheel nog hoger dan in het Vlaamse Gewest.

Ook als het aandeel in armoede of sociale uitsluiting berekend wordt aan de hand van de samengestelde indicator gebruikt ter opvolging van de Europa 2030-strategie, blijkt dat personen met een niet-EU-nationaliteit en personen geboren buiten de EU minder goed scoren dan de andere nationaliteits- en geboortelandsgroepen. Dat is ook het geval bij het aandeel personen in een gezin dat zelf aangeeft (zeer) moeilijk rond te komen, dat kampt met ernstige en sociale materiële deprivatie of dat problemen heeft om rekeningen op tijd te betalen.

De overheid probeert via sociale bijstandsuitkeringen de inkomenssituatie van de minst gegoede groepen te verbeteren, onder meer via toekenning van het (equivalent) leefloon. Op basis van de administratieve KSZ-gegevens wordt duidelijk dat personen van buitenlandse herkomst relatief gezien vaker een (equivalent) leefloon trekken. Bij de personen van Belgische herkomst blijft het aandeel (equivalent) leefloontrekkers beperkt tot 0,2% van de bevolking. Bij de EU15-groepen gaat het telkens om 0,5% van de bevolking.

Bij de personen afkomstig van de EU13-landen ligt dat aandeel hoger (1,1%). Dat is ook het geval bij de personen met Turkse en Maghrebijnse herkomst (respectievelijk 1,1% en 1,6%). Het zijn echter de personen afkomstig uit 'overig Afrika' (5,8%), 'overig Azië' (5,6%), DR Congo, Burundi en Rwanda (5,0%) en de Europese niet-EU-landen (4,0%) die de hoogste percentages kennen.

De zwakkere socio-economische positie van personen van buitenlandse herkomst blijkt ten slotte ook uit de cijfers van Kind en Gezin over geboorten in kansarme gezinnen. Van de kinderen met een moeder die als Belg is geboren, werd 6% geboren in een kansarm gezin. Bij de kinderen met een moeder die niet als Belg werd geboren, loopt dat op tot 32% van de kinderen. Het zorgt ervoor dat 69% van de kinderen die in de periode 2018-2020 in het Vlaamse Gewest in kansarmoede geboren werden, een moeder had met een buitenlandse geboortenationaliteit.

WONEN EN HUISVESTING

Surveyresultaten geven aan dat bij de bevolking met een buitenlandse nationaliteit – en dan vooral de niet-EU-burgers - een kleiner aandeel eigenaar is van de woning en een groter aandeel huurder is dan bij de bevolking met Belgische nationaliteit. Volgens de EU-SILC-gegevens ligt het aandeel eigenaars bij personen met de Belgische nationaliteit bijna dubbel zo hoog ligt als het aandeel eigenaars bij de personen met een niet-EU-nationaliteit. Ook naar geboorteland bestaat er een zeer duidelijke kloof: bij de personen geboren in België zijn 8 op 10 eigenaar van de woning, bij de personen geboren buiten de EU 5 op 10.

Omgekeerd is het aandeel private huurders beduidend groter onder de buitenlandse bevolking of de bevolking geboren in het buitenland, met de grootste aandelen bij de niet-EU-burgers en personen geboren buiten de EU. Het aandeel huurders aan verminderd tarief (vooral sociale huurders) ligt dan weer beduidend hoger bij de niet-EU-burgers en personen geboren buiten de EU.

De resultaten van de EU-SILC-survey maken het mogelijk internationaal te vergelijken. Met een aandeel eigenaars bij de personen geboren buiten de EU van 48% haalt het Vlaamse Gewest een plaats bij de beter scoren EU14-landen. Als gekeken wordt naar het verschil in het aandeel eigenaars tussen personen geboren buiten de EU en personen geboren in het land zelf, schuift het Vlaamse Gewest meer op naar de middenmoot.

Uit administratieve gegevens van de VMSW blijkt dat het aandeel personen dat een sociale woning huurt sterk verschilt per nationaliteitsgroep. Bij de Belgen ging het eind 2020 om 2% van de bevolking, bij de personen met een niet-EU-nationaliteit om 5%.

Volgens de EU-SILC-survey leven 2 op 10 personen met een niet-Belgische nationaliteit in een gezin met een te hoge woonquote. Het gaat om gezinnen

waarvan de totale woonkosten meer dan 40% bedragen van het beschikbare huishoudinkomen. Dat aandeel ligt bij de personen met een Belgische nationaliteit 4 keer lager. De kloof wordt iets kleiner als men de groepen opdeelt naar geboorteland. Maar ook dan blijft er een duidelijk verschil bestaan tussen de personen geboren in België en de personen geboren in het buitenland.

Ook naar kwaliteit van de woning bestaan er opvallende verschillen naar nationaliteit en geboorteland. Het aandeel personen dat leeft in een huishouden met woningdeprivatie verschilt naar nationaliteit en geboorteland. Het gaat om huizen met een gebrek aan elementair comfort, met een structureel probleem of een gebrek aan licht. Bij de personen met een niet-EU-nationaliteit ligt dat aandeel hoger dan bij de andere groepen. Een gelijkaardig verschil is ook te zien naar geboorteland. Wat gebrek aan ruimte betreft, liggen de aandelen duidelijk hoger bij de niet-Belgische groepen dan bij de Belgen. Dat blijkt zowel bij de opdeling naar nationaliteit als bij de opdeling naar geboorteland.

Tot slot kan op basis van de EU-SILC-survey ook iets gezegd worden over de woonomgeving. Het aandeel personen dat problemen ervaart in de woonomgeving omwille van lawaaihinder, vervuiling of criminaliteit ligt bij de personen met een niet-Belgische nationaliteit iets hoger dan bij de personen met een Belgische nationaliteit. Naar geboorteland liggen de aandelen iets hoger bij personen die niet in België zijn geboren. Wel is het zo dat in vergelijking met de andere indicatoren inzake woonkwaliteit de verschillen naar nationaliteit en geboorteland hier relatief beperkt blijven.

GEZONDHEID EN WELZIJN

Er bestaat volgens de gegevens van de Gezondheidsenquête weinig verschil tussen de verschillende nationaliteitsgroepen en geboortelandsgroepen als het gaat over het aandeel personen dat de eigen gezondheid als goed of zeer goed omschrijft. Maar het aandeel met een functiebeperking is wel duidelijk lager bij de personen met een niet-EU-nationaliteit en bij personen geboren buiten de EU. Dat hangt ten dele ook samen met hun jonger demografisch profiel. Het zijn vooral de oudere leeftijdsgroepen die melding maken van een functiebeperking.

Wat betreft mentale gezondheid wijzen de cijfers over psychische problemen, angststoornissen en ernstige depressieve stoornissen allen in dezelfde richting: personen met een niet-Belgische nationaliteit en geboren in het buitenland scoren op deze aspecten telkens minder goed dan Belgen en personen geboren in België.

De algemene levenstevredenheid ligt iets lager bij personen met een niet-EU-nationaliteit en bij personen geboren buiten de EU. Het aandeel dat zichzelf een score lager dan 5 op 10 geeft ligt bij deze groepen hoger dan bij de andere nationaliteitsgroepen.

De indicatoren inzake gezondheidsgedrag geven geen eenduidig beeld. Personen met een niet-Belgische EU-nationaliteit of geboren in de EU buiten België eten iets minder vaak dan de andere groepen dagelijks de aanbevolen hoeveelheid fruit en groenten. Zij halen ook iets hogere scores op vlak van overmatig alcoholgebruik en dagelijks roken. Inzake lichaamsbeweging zijn het de Belgen en de personen geboren in België die duidelijk beter scoren dan de andere groepen.

Op vlak van de toegang tot de gezondheidszorg blijven verschillen bestaan. Het aandeel personen dat leeft in een huishouden dat medische zorg moet uitstellen om financiële redenen verschilt naar nationaliteit en geboorteland. Bij de Belgen ging het in 2020 om 2%, bij de groepen met een niet-Belgische nationaliteit telkens om 5%. Een gelijkaardig verschil is er ook naar geboorteland.

Om de toegang tot de gezondheidszorg te verzekeren, bestaat er voor bepaalde groepen het statuut van de verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering. Het geeft recht op een hogere terugbetaling voor geneeskundige zorg en geneesmiddelen, een derdebetalersregeling bij artsen die daarmee instemmen en een gunstiger stelsel voor het persoonlijk aandeel (remgeld) in geval van hospitalisatie. De administratieve KSZ-gegevens geven inzicht in het aandeel personen met een verhoogde tegemoetkoming naar herkomstgroep. Bij de personen van Belgische herkomst ging het begin 2020 om 11% van de bevolking. Bij de EU-groepen ligt dat aandeel iets hoger (13%), met het hoogste aandeel bij personen van Zuid-EU15-herkomst (15%). Bij de niet-EU-herkomstgroepen ligt het aandeel met een verhoogde tegemoetkoming nog hoger (33%). Het relatieve aandeel personen met een verhoogde tegemoetkoming is bij alle herkomstgroepen gestegen tussen 2010 en 2020. Die stijging is het grootst bij de niet-EU-groepen en het kleinst bij de personen van Belgische herkomst.

SOCIALE PARTICIPATIE

De resultaten van de SCV-survey geven aan dat op vlak van contacten met burens en vrienden de verschillen tussen de herkomstgroepen eerder beperkt blijven. De verschillen zijn het meest uitgesproken bij de contacten met familieleden. Bij de buitenlandse herkomstgroepen ligt het aandeel dat weinig contact heeft met de familie duidelijk hoger dan bij de personen van Belgische herkomst.

De kwaliteit van de sociale contacten wordt door een grote meerderheid binnen elke herkomstgroep als positief beoordeeld. De verschillen tussen de herkomstgroepen blijven beperkt, maar wijzen er toch telkens op dat de personen van niet-EU-herkomst iets minder tevreden zijn over hun sociale contacten dan de andere herkomstgroepen. De SCV-resultaten hierover worden bevestigd door de resultaten van de Gezondheidsenquête over de mate van de sociale ondersteuning. Ook die ligt minder hoog bij de personen van buiten de EU.

Wat lidmaatschap van verenigingen betreft, blijkt dat personen van buitenlandse herkomst minder vaak actief lid zijn van een vereniging. Bij de personen van niet-EU-herkomst is 37% actief lid, bij de personen van Belgische herkomst 54%. De personen van EU-herkomst nemen een middenpositie in tussen beide groepen.

Cultuurparticipatie ligt bij personen met een niet-EU-herkomst lager dan bij de andere herkomstgroepen. Het aandeel van het kernpubliek ligt bij personen van niet-EU-herkomst lager dan bij de andere herkomstgroepen. Omgekeerd ligt het aandeel van de incidenteel participanten bij personen van niet-EU-herkomst duidelijk hoger. Het aandeel dat helemaal niet aan cultuur participeert, is ongeveer gelijk bij de verschillende herkomstgroepen.

De buitenlandse herkomstgroepen gebruiken vaker het internet dan de personen van Belgische herkomst. De personen met een niet-EU-herkomst gebruiken het vaakst internet, gevolgd door de personen van EU-herkomst. Personen van buitenlandse herkomst vertonen echter geen breder of gevarieerder internetgebruik dan personen van Belgische herkomst.

Om ten slotte de politieke participatie van de verschillende groepen in beeld te brengen kan vooreerst gekeken worden naar de deelname van niet-Belgen aan de gemeenteraadsverkiezingen. Bij de meest recente lokale verkiezingen in oktober 2018 hebben slechts 11% van de personen met een buitenlandse nationaliteit die aan de wettelijk opgelegde voorwaarden voldoen, zich ingeschreven als kiezer. Dat aandeel lag iets hoger bij de personen met een EU-nationaliteit (12%) dan bij de personen met een niet-EU-nationaliteit (10%). Het aandeel ingeschreven kiezers met een vreemde nationaliteit lag in 2018 lager dan in 2012. Toen ging het om 13% van de potentiële kiezers.

Politieke participatie kan echter ook ruimer geïnterpreteerd worden. Als de participatie aan een hele lijst van mogelijke politieke activiteiten bevroegd wordt, blijkt dat 45% van de personen van Belgische herkomst beschouwd kan worden als politieke participanten. Bij de personen van EU-herkomst gaat het om 43%. Bij de personen van niet-EU-herkomst ligt dat aandeel duidelijk lager (31%).

COLOFON

Verantwoordelijke uitgever

Statistiek Vlaanderen
Havenlaan 88 bus 100, 1000 Brussel

Auteurs

Annelies Jacques, Dirk Moons, Jo Noppe, Jan Pickery,
Ingrid Schockaert, Lisa Van Landschoot,
Christine Van Peer & Myriam Vanweddingen

Concept & grafische vormgeving

The Oval Office
Statistiek Vlaanderen

Depotnummer

D/2022/3241/147

Statistiek Vlaanderen
Havenlaan 88 bus 100
1000 Brussel
www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen